

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

ABIGAIL HORÁKOVÁ (1871-1926), VÝJIMEČNÁ ŽENA SVÉ DOBY

Diplomová práce

Studijní program: N7105 – Historické vědy

Studijní obor: 7105T021 – Historie

Autor práce: **Bc. Marta Rejhonová**

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Smrž

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Marta Rejhonová**
Osobní číslo: **P12000658**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Historie**
Název tématu: **Abigail Horáková (1871-1926), výjimečná žena své doby**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je představení regionální herečky, spisovatelky a recitátorky Abigail Horákové (vl. jm. Hedvika Černovická) a její umělecké tvorby, která přesáhla hranice nejen Turnovska, ale i Rakouska-Uherska. Výzkum je zaměřen na její divadelní hry, které v sobě nesou sociální témata a zároveň představují různé typy žen tehdejší společnosti. Bádání je založeno na studiu osobního fondu Abigail Horákové v Muzeu Českého ráje v Turnově a na novinových článcích a sbornících věnovaných této nevěstní ženě.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČERNOVICKÁ, Blažena: Ze vzpomínek na Abigail Horákovou, in: Od Ještěda k Troskám, HAVEL, Václav, LHOTÁK, Jaroslav, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan (edd.), Turnov, Učitelské jednoty v Turnově a Českém Dubě 1927-1928, s. 65-67.

HORÁKOVÁ, Abigail: Dolorosa, Praha, Šimáček 1904.

HORÁKOVÁ, Abigail: Očista, Praha, Šimáček 1903.

HRDINOVÁ, Eva: Kdo byla Abigail Horáková?, in: Od Ještěda k Troskám, BUDIL, Vladimír, JAKOUBĚOVÁ, Vladimíra, JENŠOVSKÝ, Václav, MAIEROVÁ, Hana, MIKOLÁŠEK, Vladimír, JÍRA, Miroslav, MRKÁČEK, Zdeněk, SAMŠIŇÁK, Karel, VOZKOVÁ, Eva (edd.), Turnov, Tiskárna Petra Lebera v Mnichově Hradišti 1996, s. 9-16.

LUKÁŠ, Ladislav: Abigail Horáková, in: Beseda, KUČERA, Josef V. (ed.), Železný Brod, Musejní spolek v Železném Brodě 1947, s. 256.

MACKOVÍK, Stanislav: Vzpomínka na Abigail Horákovou, in: Pojizerské listy, roč. 56, 1941, č. 85, s. 1.

Muzeum Českého ráje v Turnově, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-379, kart. A-P-AH 378-388, Signora Čiči - rukopis divadelní hry, 17. 5. 1903.

Muzeum Českého ráje v Turnově, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-117-131, kart., A-P-AH 1-249, Novinové výstřižky recenzí hry Dolorosa, 1904.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav: Abigail Horáková, in: Od Ještěda k Troskám, HAVEL, Václav, LHOTÁK, Jaroslav, LUKAVEC, Josef, POLÁK, Jan (edd.), Turnov, Učitelské jednoty v Turnově, Českém Dubě a Mnichově Hradišti 1926-1927, s. 129-135, 183-195.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Pavel Smrž**

Katedra historie

Datum zadání diplomové práce: **19. dubna 2013**

Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2014**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 19. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Mé největší poděkování patří vedoucímu diplomové práce PhDr. Pavlu Smržovi za cenné rady, velkou podporu a nekonečnou trpělivost. MČR v Turnově vděčím za zpřístupnění stěžejního i doplňujícího archivního materiálu a podnětné rady, jmenovitě velmi děkuji Mgr. Davidu Markovi a Mgr. Alžbětě Kulíškové. Ing. Václavu Brožkovi, příbuznému Abigail Horákové, bych ráda poděkovala za vstřícné sdělení informací týkajících se mého tématu. Za dílčí, ale podstatné archiválie doplňující téma práce vděčím Mgr. Zdeně Benešové z ND, PhDr. Haně Kábové, Ph.D. z A AV ČR a PhDr. Hanuši Jordánovi z NM. Mgr. Pavlu Jakubcovi ze SOkA Semily patří poděkování za informace, které se poskytují pouze ve výjimečných případech. Za přínosné rady děkuji Mgr. Janě Šubrtové, Mgr. Zuzaně Jakubcové a Mgr. Ivo Habánovi, Ph.D. z NPÚ, ÚOP v Liberci. V neposlední řadě chci poděkovat mé rodině a blízkým, kteří mě po celou dobu podporovali.

Bc. Marta Rejhonová

Anotace

Diplomová práce s názvem *Abigail Horáková (1871–1926), výjimečná žena své doby* představuje polozapomenutou turnovskou herečku, recitátorku a spisovatelku Abigail Horákovou, vl. jm. Hedviku Černovickou.

První část práce se zabývá životopisnými daty této nevšední ženy, druhá představuje na základě osobních zápisků a korespondence vztah mezi umělkyní a její rodinou. Třetí nastiňuje uměleckou tvorbu Abigail Horákové. Poslední kapitola rozebírá deset divadelní her, ve kterých vystupují různé typy žen tehdejší společnosti.

Klíčová slova

Abigail Horáková, Hedvika Černovická, Josef Horák, Josef Vítězslav Šimák, rodina Černovická, Turnov, divadlo, herectví, kočovná divadelní společnost, divadelní hry, Národní divadlo, přelom 19. a 20. století

Summary

This diploma thesis *Abigail Horáková (1871–1926), an extraordinary woman of her epoch* is about Abigail Horáková (born Hedvika Černovická), an actress, a reciter and a playwright from Turnov who has been almost forgotten by today.

The first chapter of the thesis introduces Abigail in a short biography. The second part describes a relationship between the actress and her family, and in the third chapter we get to know about Abigail's artworks. The final section of the thesis contains a selection of dramas that all features a woman as a main character.

Keywords

Abigail Horáková, Hedvika Černovická, Josef Horák, Josef Vítězslav Šimák, the Černovický family, Turnov, theatre, acting, touring theatre company, drama, the National Theatre, the turn of the 19th and 20th centuries

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	9
1 Kritika použitých zdrojů	11
2 Hedvika Černovická nebo Abigail Horáková?	15
3 Vztahy mezi rodinou a umělkyní	26
4 Literární tvorba Abigail Horákové	34
5 Divadelní hry	50
5.1 Mára	50
5.2 Ejhle člověk!	52
5.3 Očista	56
5.4 Signora Čiči	59
5.5 Dolorosa	61
5.6 Na pevné půdě	65
5.7 Vojtánek	68
5.8 Hoře (Plané růže)	71
5.9 Žena legionářova	74
5.10 Malá diva	77
5.11 Shrnutí	80
6 Závěr	82
7 Soupis použitých zdrojů	84
7.1 Prameny	84
7.2 Literatura	85
7.3 Články	87
7.4 Pamětnická výpověď	87
7.5 Absolventská práce	87
7.6 Slovník	88
7.7 Internetové zdroje	88
8 Seznam příloh	89

Seznam použitých zkratek

A AV ČR	Archiv Akademie věd České republiky
MČR v Turnově	Muzeum Českého ráje v Turnově
ND	Národní divadlo
NM	Národní muzeum
ODJKT	Od Ještěda k Troskám
SOkA	Státní okresní archiv

Úvod

Diplomová práce se věnuje tématu *Abigail Horáková (1871–1926), výjimečná žena své doby*. Představuje dnes již bohužel polozapomenutou herečku, recitátorku a spisovatelku, která žila před nedávnou dobou v povědomí široké veřejnosti. Abigail Horáková započala svou uměleckou kariéru odchodem ke kočovnému divadlu s požehnáním rodiny. Na svých cestách se setkávala s různými lidmi, kteří více či méně ovlivnili její život. K těmto osobám se například řadí Josef Horák,¹ budoucí manžel. Umělkyně se později zaměřila na psaní dramát. Její nejslavnější hra *Páni*, byla prezentována i krajanům v New Yorku a Curychu. Nelze opomenout ani spolupráci Abigail Horákové s také velice významným turnovským rodákem, Josefem Vítězslavem Šimákem.² Jejich společné tvůrčí úsilí bylo místními radostně vítáno a jejich hra *Štajtanajdři*,³ později přejmenovaná na *Prstýnek*, získala ocenění. Abigail Horáková si prošla nelehkými životními etapami. Zemřely jí dvě děti, těžce onemocněla a uznání, kterého se ne vždy dočkala, stálo velké úsilí. Potěšením ze psaní divadelních her a příspěvků do příloh dobového tisku, a také díky podpoře svého manžela a rodiny, statečně překonávala všechny tyto rozmary osudu.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř hlavních částí. První kapitola představuje život a osobnost Abigail Horákové. V další s názvem *Vztahy mezi rodinou a umělkyní* je na základě osobních zápisků z cest s kočovnými divadly a korespondence rodinných příslušníků s Abigail Horákovou ukázáno, jak se rodina Černovická stavěla k existenčně nejistému povolání své dcery. V rámci této kapitoly je i malá sonda do života a postojů rodu dalších hereček, které se narodily jako Abigail Horáková, ve druhé polovině 19. století. Třetí část práce pojednává o literární produkci umělkyně. Jsou představeny žánry, které psala, a několik ukázek z její tvorby. Poslední kapitola se zabývá výběrem deseti divadelních her, které mají společné pojítko – hlavní hrdinkou je žena jako matka, manželka nebo umělkyně, zpravidla herečka. Tato kapitola představuje nejen data a místa, kde byla dramata hrána, ale i jejich obsah, podstatu sdělení a rekce

---

¹ HORÁK, Josef (1869–?), veřejnosti znám také jako Joža Horák. Byl první český profesionální recitátor a manžel Abigail Horákové. Přesný rok úmrtí zatím není znám. V osobní pozůstalosti umístěné v MČR v Turnově tento údaj nebyl nalezen. Ví se, že přežil Abigail.

² ŠIMÁK, Josef Vítězslav (1870–1941), český historik, profesor na Univerzitě Karlově a amatérský archeolog.

³ Název divadelní hry *Štajšnajdři* je uváděn i jako *Štajšnaidři*. V práci je používán jednotný název s písmenem „j“.

obecenstva, novinářů, divadelních a literárních kritiků, jež se dochovaly na základě recenzí uveřejněných v dobovém tisku.

Doposud vyšlo k této osobnosti několik článků většího či menšího rozsahu. K obsáhlejšímu patří vzpomínkový článek od Josefa Vítězslava Šimáka s názvem *Abigail Horáková: materiál k poznání jejího života a díla*⁴ a Blaženy Černovické⁵ *Ze vzpomínek na A. Horákovou*.⁶ Oba zmínění autoři vycházeli z osobních zážitků ze společných setkání s umělkyní. Ze současných autorů se herečce věnovali například Marek Fapšo v článku *Ulice Abigail Horákové*⁷ či Eva Hrdinová – *Kdo byla Abigail Horáková?*⁸ Eva Hrdinová ovšem ve své práci uvádí neověřené informace. Tito autoři ve svých statích shrnují základní údaje o umělkyni a vycházejí především z článku Josefa Vítězslava Šimáka.

Cílem diplomové práce je tedy představit dnes již polozapomenutou, ale ve své době široce obdivovanou a uznávanou regionální umělkyni, Abigail Horákovou a její uměleckou tvorbu, která přesáhla hranice nejen Turnovska, ale i Rakouska-Uherska.

---

⁴ ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Abigail Horáková: materiál k poznání jejího života a díla. In: *Od Ještěda k Troškám* (dále jen ODJKT): *vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, únor 1927, roč. V, č. 6, s. 129–135; ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Abigail Horáková: materiál k poznání jejího života a díla (dokončení). In: *ODJKT: vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, březen-duben 1927, roč. V, č. 7 a 8, s. 183–195.

⁵ ČERNOVICKÁ, Blažena (1882–1944), česká spisovatelka a příbuzná Abigail Horákové.

⁶ ČERNOVICKÁ, Blažena. *Ze vzpomínek na A. Horákovou*. In: *ODJKT: vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelské jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, říjen-listopad listopad-prosinec 1927, roč. VI, č. 2, 3 a 4, s. 65–67.

⁷ FAPŠO, Marek. *Ulice Abigail Horákové*. In: *Turnovsko: magazín o vašem regionu*. Turnov: Pavel Matys, č. 15. 5. – 15. 6., 2010, s. 22.

⁸ HRDINOVÁ, Eva. *Kdo byla Abigail Horáková?* In: *ODJKT: vlastivědný sborník Českého ráje a Podještědí*. Turnov: tiskárna Petra Lebera v Mnichově Hradišti, leden 1996, roč. III, č. 1, s. 9–16.

1 Kritika použitých zdrojů

Tato kapitola má za úkol představit zdroje, které byly pro vznik diplomové práce s názvem *Abigail Horáková (1871–1926), výjimečná žena své doby* použity. Největší pozornost je věnována pramenům, zejména osobnímu fondu Abigail Horákové uloženého v MČR v Turnově. K neméně důležitým patří literatura, články v novinách, časopisech a sbornících. Přínosným zdrojem je také pamětnická výpověď. K upřesnění některých pojmů byl využit slovník a internetové zdroje.

Diplomová práce mohla vzniknout především na základě dochované obsáhlé osobní pozůstalosti Abigail Horákové uložené v MČR v Turnově. Ve fondu se nacházejí písemnosti osobní i úřední povahy jako například vysvědčení, výpis z matriky, cestovní pas, deník umělkyně, přijatá korespondence od rodiny, ale i od přátel, ředitelů redakcí a divadel. Nechybí rukopisy některých divadelních her, básní a povídek. Povídky a črty jsou dochovány také jako výstřižky z novin a časopisů, kam byly otištěny. Velkým přínosem je i množství dochovaných divadelních cedulí,⁹ díky kterým bylo možné zrekonstruovat, s ohledem na jejich počet, místa a města, kde byly divadelní hry Abigail Horákové prezentovány. Cenným přínosem je i velký počet dochovaných dobových recenzí na hry, které se hrály na menších městských scénách, ale i na prknech ND. Podstatné jsou i fotografie Abigail Horákové a její rodiny, díky kterým je diplomová práce oživena. Z MČR v Turnově jsem ještě využila fond Josefa Horáka, který je oproti fondu jeho ženy skromný. V pozůstalosti se nachází archivní materiál spjatý s jeho recitační činností. Z fondu Blaženy Černovické a Josefa Černovického jsem využila především rodokmen, který je vytvořen od příchodu tohoto rodu do Turnova. Dle informací pana Václava Brožka,¹⁰ který rovněž pochází z rodu Černovických a sám tvoří rodokmen, jsou některé údaje nepřesné. Fotografie, které tematicky doplňují práci, pocházejí z fondu archiv-divadlo,¹¹ a sbírky archiv-fotografie.¹²

Ke skromnějším, ale přesto neopomenutelným pramenům lze zařadit divadelní oddělení NM v Praze s pobočkou v Terezíně. K činnosti Abigail Horákové jsou

---

⁹ Divadelní cedule je odborný výraz pro plakát. V práci jsou užívány oba termíny. Pojem plakát je užit v přesných citacích MČR v Turnově, divadelní cedule je zmiňována hlavně v textu.

¹⁰ BROŽEK, Václav (1952), vzdálený příbuzný Abigail Horákové.

¹¹ Dále jen A–D.

¹² Dále jen A–FT.

dochovány torzovité části jejich divadelních her. Zřejmě se jedná o hry, které byla požádána ředitelstvem daného divadla přepracovat. Pro diplomovou práci byly tedy využity fotografie ze scény divadelní hry *Libuňský jemnostpán*.

Archiv ND k osobnosti Abigail Horákové nabízí několik divadelních cedulí a korespondenci mezi ND a manželi Horákovými o provedení hry *Libuňský jemnostpán*. Nechybí ani fotografie ze scény výše uvedené hry ve Stavovském divadle.

SOkA Semily v duplikátech Turnovských matriky narozených a zemřelých roku 1871 potvrzují datum narození Abigail Horákové, tj. 16. ledna.

A AV ČR v osobním fondu Josefa Vítězslava Šimáka, korespondenci přijaté od Abigail Horákové, nabízí pohled na jejich spolupráci na divadelní hře *Štajnsnajdři*, později nazvané *Prstýnek*. Také se zde nachází přípravná skica článků o A. Horákové, která vyšla tiskem v ODJKT. Nechybí ani Šimákův pokus o soupis prací umělkyně, řazený podle roku vzniku.

Institut umění - Divadelní ústav v Praze má ve své sbírce mnoho divadelních her od Abigail Horákové, například *Očista*,¹³ *Hoře*,¹⁴ *Prstýnek*,¹⁵ *Malá diva*,¹⁶ *Žena legionářova*¹⁷ a další. Velké množství z nich již není dostupné v rukopisech a jen díky tomu, že vycházely tiskem, jsou dodnes dochovány. Divadelní ústav je v současné době jedinou institucí, které má takto obsáhlý fond s divadelními hrami Abigail Horákové, které je možné vypůjčit i absenčně.

Pro práci byla dále využita kniha od Františka Černého *Dějiny českého divadla*¹⁸ a publikace od Josefa Knapa *Zöllnerové: dějiny divadelního rodu*.¹⁹ Důležitými publikacemi se pro mě staly vydané paměti a knihy o osobnostech hereček narozené ve druhé polovině 19. století, jež byly srovnávacím materiálem k otázce odchodu dalších hereček k divadlu s pohledem na postoj jejich rodin k této skutečnosti. Publikace *700 let města Turnova*²⁰ mi byla přínosem pro zrekonstruování pravdivého jádra hry

---

¹³ HORÁKOVÁ, Abigail. *Očista*. Praha: F. Šimáček, 1903.

¹⁴ HORÁKOVÁ, Abigail. *Hoře*. Praha: Šolc a Šimáček, po r. 1918.

¹⁵ HORÁKOVÁ, Abigail. *Prstýnek*. Praha: Družstvo Církve Českosl. v Praze, 1924.

¹⁶ HORÁKOVÁ, Abigail. *Malá diva*. Praha: Šolc a Šimáček, po r. 1921.

¹⁷ HORÁKOVÁ, Abigail. *Žena legionářova*. Praha: F. Šimáček, 1919.

¹⁸ ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla 3, Činohra 1848–1918*. Praha: Academia, 1977.

¹⁹ KNAP, Josef. *Zöllnerové: dějiny divadelního rodu: 1745–1945*. Praha: Orbis, 1958.

²⁰ ŠTĚPÁNEK, Miroslav, KNOB, Jan. *700 let města Turnova: 1272–1972*. Turnov: Městský nár. výbor v Turnově, 1972.

Štajnsnajdři, kterou umělkyně napsala dohromady s Josefem Vítězslavem Šimákem. Publikace *K hříchu i k modlitbě*,²¹ *Žena v českých zemích*²² a *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*²³ mi pomohly orientovat se ve společenských poměrech a chování lidí na přelomu 19. a 20. století. Jiné doplňující informace k tématu se nacházely v publikacích od Hany Kábové,²⁴ Davida Marka²⁵ a Jana Císaře a kolektivu.²⁶

K nejdůležitějším článkům patří stať od Josefa Vítězslava Šimáka uveřejněná ve sborníku *ODJKT*.²⁷ Šimák se snaží představit osobnost Abigail Horákové od narození až po její smrt. Neopomíná ani její uměleckou tvorbu, hlavně tedy stručně shrnuje děj jejích dramát. Blažena Černovická v článku, který vyšel po smrti Horákové, hodnotí osobnost umělkyně ze svých vzpomínek na společná setkání. Po smrti turnovské rodačky vycházelo mnoho vzpomínkových článků, například v *Pojizerských listech* nebo *Hlasech Pojizerských*, kde jsou uvedena základní životopisná data umělkyně. Stať Evy Hrdinové prezentuje díky absenci archivního materiálu rodinné vztahy Abigail Horákové bohužel mylně.²⁸ Článek *Ulice Abigail Horákové*²⁹ nepřináší nové poznatky, ale pouze shrnuje již řečené Josefem Vítězslavem Šimákem. Článek *Služba českému domovu a jeho kultuře: Ve službách Thalie*,³⁰ obecně charakterizuje divadelní ochotnické spolky v Čechách a na Moravě.

Za neméně důležitý zdroj informací považuji pamětnickou výpověď pana Václava Brožka, který pochází z rodu Černovických, stejně jako Abigail Horáková. Rod Černovický má několik rodových linií. I přesto, že pan Václav Brožek pochází z jiné

---

²¹ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 1999. ISBN 80-204-0737-5.

²² LENDEROVÁ, Milena, KOPIČKOVÁ, Božena, BUREŠOVÁ, Jana, MAUR, Eduard (eds.). *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-988-1.

²³ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.* Praha, 1996. ISBN 80-205-0088-X.

²⁴ KÁBOVÁ, Hana. *Josef Vítězslav Šimák: jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vědě*. České Budějovice: Společnost pro kulturní dějiny, 2013. ISBN 978-80-904446-9-0. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN 978-80-7415-070-8.

²⁵ MAREK, David. *Z velkého Turnova. Podoba města v časech nedávno minulých*. MČR v Turnově, 2014. ISBN 978-80-87416-18-1.

²⁶ CÍSAŘ, Jan, et al. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-129-2.

²⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4.

²⁸ HRDINOVÁ, Eva, pozn. 8.

²⁹ FAPŠO, Marek, pozn. 7.

³⁰ BARTUŠKA-MICHALOV, Karel. Služba českému domovu a jeho kultuře. In: *Ve službách Thalie: České divadlo ochotnické: Soubor dokladových statí*. díl II., Liberec: V. Talík, 1946.

linie než Abigail Horáková, a nikdy se spolu nesetkali, má několik zajímavých zprostředkovaných vzpomínek, které tuto diplomovou práci činí zajímavější.

Diplomová práce Aleny Janoškové na téma *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863–1918*³¹ mi byla přínosem pro zrekonstruování významné společnosti Josefa Viléma Suka, u kterého Abigail Horáková mimo jiné také umělecky působila.

K upřesnění některých pojmů, které se objevily v mé práci, jsem využila Ottův slovník naučný, díl VII.³² a XXVII.,³³ a internetové zdroje.

---

³¹ JANOŠKOVÁ, Alena. *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863–1918*. Olomouc, 2010. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

³² *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl VII, Praha: J. Otto, 1893.

³³ *Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. díl XXVII, Praha: J. Otto, 1908.

2 Hedvika Černovická nebo Abigail Horáková?

Hedvika Černovická se narodila 16. ledna 1871³⁴ v Turnově na Koňském trhu čp. 208,³⁵ rodičům Kateřině, rozené Zichové, a Josefu Černovickým. Rod Černovických patří k turnovským starousedlíkům, kteří zde žili již od počátku 17. století.³⁶ Josef Černovický provozoval truhlářskou živnost, kterou ve stáří předal svému nejstaršímu synovi Josefovi. Ten se posléze přestěhoval do Třebechovic a později do Bědovic se svou manželkou Antonií, dcerou Josefa Dlaska z Dolánek.³⁷ Kateřina a Josef Černovických společně vychovali ještě dalších pět dětí, a to Ottakara,³⁸ Marii, Kláru, Kateřinu a nejmladší Hedviku.

Hedvika již od útlého dětství ráda snila a popouštěla uzdu své fantazii, což mělo za následek dívčinu nepozornost ve škole. Také byla živější než ostatní děti, a to se ani v nejmenším nelíbilo jejímu učiteli, který jí dával špatné známky z mravů. Mnohdy ji častoval oslovením „darebnice darebná“ nebo „mučenka“.³⁹ Otec byl se školními výsledky pochopitelně nespokojen a tvrdě nejmladší dceru trestal. Na školní neúspěch dívka zapomínala v prostředí domova. Ovšem v hloubi duše tato křivda zůstala napořád.

Jakmile se Hedvika naučila číst, našla velké zalíbení v knihách. Ráda také měla vyprávění. Na oplátku zase sama vymýšlela příběhy. Ale ze všeho nejvíce ji uchvátilo loutkové divadlo. Svoji první drobnou roli ztvárnila u kočovného divadla ve hře *Princezna Majolena*,⁴⁰ které přijelo do Turnova. Principál tehdy naléhavě hledal záskok za svoji manželku, která nemohla účinkovat. Hedvika se nabídla, že by roli za paní

---

³⁴ Téměř vždy je uváděno datum narození 17. ledna 1871, které je však dnem křtu. Viz MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-4, kart. A-P-AH 1–249, matriční výpis 16. září 1884; SOkA Semily, SbDM okresu Semily. Duplikáty Turnovských matrik oddaných, narozených, zemřelých 1871.

³⁵ Ulice Koňský trh navazuje na dnešní hlavní třídu Palackého a na ulici Abigail Horákové v Turnově. Rodný dům Abigail Horákové čp. 208 v současné době již nestojí.

³⁶ Rod Černovických pochází z Černovic u Tábora a do Turnova přišel údajně okolo roku 1620. MČR v Turnově, archiv, fond Černovická Blažena, Černovický Josef, reg. č. 31–32, kart. 17, rodokmen rodu Černovických, 3. listopadu 1966; BROŽEK, Václav. Pamětnická výpověď. 18. března 2015.

³⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 129.

³⁸ Jméno Ottakara je uváděno buď se dvěma písmeny „t“, jindy s jedním. V práci je zvolena jednotná forma se dvěma „t“, neboť se takto podepisoval v korespondenci.

³⁹ Abigail Horáková později napsala stejnojmenné povídky, které jsou více rozebrány v kapitole *Literární tvorba Abigail Horákové*; ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁴⁰ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-411, kart. A-P-AH 405–477, rukopis pohádky *Princezna Majolena*, 19. února 1905.

principálovou suplovala.⁴¹ Uměla dobře vyslovovat, k tomu měla hezký hlas a ani herecký talent ji nescházel. U obecnstva sklídila ohromné ovace, ale doma už tolik nadšení nebyli. Zejména otec ji obdaroval velkým výpraskem.⁴² Nelíbilo se mu, že Hedvika předvedla svůj talent na veřejnosti? Báł se, že by se mohla stát umělkyní?

V roce 1882 sepsala Hedvika své první drama *Hrabě Zoržo*, které zdramatizovala se svými vrstevníky v kruhu rodinném. Tehdy ještě nikoho nenapadlo, že by se mohla stát herečkou. Brala rodina tento počín své dcery jako „neškodnou“ dětskou hru? Bohužel v pozůstalosti Abigail Horákové nebyla hra *Hrabě Zoržo* nalezena. Jak asi vypadalo drama, které napsalo jedenáctileté děvčátko?⁴³

Do turnovské školy chodila Hedvika pouhé tři roky, pak byla poslána k příbuzným do Chlen.⁴⁴ Změna dívence evidentně prospěla, jelikož se začal lepšit její školní prospěch. Také ještě více vzrostl její zájem o literaturu. V deseti letech přečetla mnoho her od Williama Shakespeara.⁴⁵ Sama se pokoušela o verše, pohádky, příběhy a tím si mezi chlenskými dětmi získala obdiv. Ve své zálibě v psaní pokračovala i po návratu do rodného Turnova. Ale už ne jako Hedvika Černovická, ale pod vymyšleným uměleckým pseudonymem Všemila Hruboskalská.⁴⁶ To už se rodiče začali strachovat, aby se jejich dcera náhodou nestala umělkyní. Proto matka rozhodla, že se vyučí švadlenou. Hedviku šití mnoho nenaplněovalo a dál snila, že se jednou stane herečkou. Bavilo jí tvořit, chtěla zkrátka něco dokázat.

Ten den, na který čekala, opravdu nadešel. Psal se rok 1888, když v Turnově pobývala divadelní společnost Vendelína Budila.⁴⁷ Po Turnově se rozšířila zpráva, že

---

⁴¹ V. P. Deset let od smrti Abigail Horákové. In: *Pojizerské listy*. roč. 51, 1936, č. 45, s. 1; ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁴² ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁴³ O existenci dramatu *Hrabě Zoržo* se dozvídáme ve vzpomínkových článcích od Josefa Vítězslava Šimáka a Gabriely Preissové. Viz ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-73, Gabriela Preissová, článek *Štřevičky*, leden 1927.

⁴⁴ Obec Chleny se nachází nedaleko Kostelce nad Orlicí.

⁴⁵ SHAKESPEARE, William (1564–1616), anglický básník a dramatik.

⁴⁶ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁴⁷ BUDIL, Vendelín (1847–1928), český herec, režisér, divadelní historik a překladatel. K nejvýznamnějším divadelním společnostem, kterými si Abigail Horáková prošla, lze považovat společnost Elišky Zöllnerové, Viléma Josefa Suka a Vendelína Budila. Divadelní spolek Vendelína Budila fungoval v letech 1888–1900 pod jeho vedením. Společnost vystupovala v sezónách u stálých divadel, a to v Plzni 1889–1891, v Brně 1892–1893 a opět v Plzni 1895–1900. Časové mezery vyplňovala účinkováním u venkovských divadel. V roce 1897 vystupovala Budilova společnost, jako jediná z kočovných, na scéně Národního divadla. Vendelín Budil byl vynikajícím učitelem svých herců,

ředitel Budil chce přijmout dívku do menších rolí. „[...] *Prožila tolik let vnějších i vnitřních trpkostí i bojů, a konečně si vyprosila, aby mohla jíti za svou vidinou poezie a krásy. [...]*“⁴⁸ Bylo jí vyhověno. Předvedla řediteli divadla svůj talent a ten byl nadšen. Vybral ji. Hedvika, ačkoliv byla ze svého úspěchu nadšená, s těžkým srdcem opouštěla svůj milovaný Turnov. Kdy ho asi zase uvidí?

První cesta Hedviky s divadelní společností Vendelína Budila vedla do Loun, následně setrvala delší dobu v Plzni.⁴⁹ Nejprve byla obsazována do méně významných rolí, avšak později ji začal sám ředitel Budil vést ke stále lepším a lepším výkonům. Učení nebyla procházka růžovým sadem, ale dívka se nevzdala. Hedvičinu stoupající hvězdu neradi viděli její herečtí kolegové. Netrvalo dlouho a na povrch „vyplavala“ závist, žárlivost a strach, aby jim Hedvika náhodou nevzala jejich „vydobyté“ místo. Neshody nebraly konce a tak se mladičká herečka rozloučila a přešla ke Kratochvílově divadelní společnosti.⁵⁰

Bohužel i v Kratochvílově společnosti zaujala pýcha a nenávisť své přední postavení a tak přešla ke společnosti Josefa Viléma Suka⁵¹ a dále k Elišce Zöllnerové.⁵² Ani zde se Hedvika necítila nejlépe. Nešlo jen o závistivé kolegy, ale také o peníze, kterých nebylo zrovna nazbyt. U Muškovy společnosti setrvala déle. Zde Hedvika

---

považován za jednoho z největších českých divadelních pedagogů. V roce 1945 společnost definitivně zanikla. Viz ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla 3, Činohra 1848–1918*. Praha: Academia, 1977, s. 277 a 421.

⁴⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁴⁹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130.

⁵⁰ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 130–131.

⁵¹ Divadelní společnost Josefa Viléma Suka vznikla v roce 1884. Josef Vilém Suk ji převzal od svého tchána J. E. Kraumela. Nejprve se společnost pohybovala v Čechách, později se orientovala i na Moravu. Z kraje 20. století se zaměřila na Prahu – Holešovice, Bráník, Podbabu a další. V divadle Uranie jako první lidové divadlo vystupovala právě společnost J. V. Suka. V prvopočátcích pod vedením J. V. Suka patřil divadelní spolek mezi slušně zaopatřené. Od roku 1910, kdy Suk zemřel, správu nad divadlem přebrala Eliška Suková-Kraumelová. Od té doby divadelní společnost nenabyla věhlasu jako za předešlého „majitele“. Viz JANOŠKOVÁ, Alena. *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863–1918*. Olomouc, 2010. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta, s. 51.

⁵² ZÖLLNEROVÁ, Eliška (1822–1911), ředitelka divadelní společnosti. Kočovní divadelní společnost Elišky Zöllnerové existovala už od roku 1851. Eliška se do rodu Zöllnerů přivdala a do své správy tuto divadelní společnost dostala v roce 1863. Po smrti svého manžela Františka ji vedla až do roku 1911. Společnost vystupovala v Čechách i na Moravě. V Brně po otevření Besedního domu roku 1874 byla Eliščina společnost první, která zde vystupovala. Eliška Zöllnerová dokonce vážila cestu až k samotnému císaři pánu do Vídně, aby si odtamtud přivezla povolení hrát v Brně české divadlo. Jelikož František Josef I. znal Eliščinu choť, žádosti rád vyhověl. Jak tomu bylo u všech společností, každá si prošla lepším někdy horším obdobím, a to zejména existenciálním. Zöllnerova divadelní společnost zanikla záhy po konci druhé světové války. Viz KNAP, Josef. *Zöllnerové: dějiny divadelního rodu: 1745–1945*. Praha: Orbis, 1958, s. 130.

vystoupila, například ve hrách *Sirotek lowoodský*, kde ztvárnila Janu Eyreovou, v *Diblíku*, kde si zahrála Verunku, a ve Scribeho⁵³ *Sklenici vody* zpodobnila Abigail. Jak si sama poznamenala: „*Terezín 7. dubna 1892. [...] Včera jsme dávali „Sklenici vody“, jejíž jsem Abigail dobře zahrála. [...]*“⁵⁴ Postava Abigail jí natolik přirostla k srdci, že si podle ní vybrala svůj pseudonym.⁵⁵ Od té doby už žádná Hedvika, ale pouze Abigail! Je zvláštní, že Abigail Horáková velmi ráda hrála postavy tragické, smutné nežli naivní. V zápise z roku 1892 uvedla: „*Nejsem pro naivky, cítím v sobě, že jsem pro tragický obor, zde je moje jistota, můj klid. Ano, chci hrát s tělem, duší i nadšením.*“⁵⁶ Oblibu Horákové v nešťastných postavách by vysvětlovaly její časté náměty pozdějších divadelních her.

Divadlo dalo Abigail nové herecké i životní zkušenosti a příležitosti. Díky němu poznala i svého budoucího životního partnera, Josefa Horáka, zvaného Jožu. Josef Horák, rovněž jako Abigail, působil u Muškovy divadelní společnosti. Pracoval jako nápověda. Byl o dva roky starší než Abigail a pocházel z Radvánovic nedaleko Turnova. Svatba se konala 8. února 1893 v kostele v Nových Benátkách.⁵⁷

Abigail byla pilná, cílevědomá a pracovitá, ale bohužel celá snaha byla mnohdy marná. Nejednalo se pouze o životní strádání, ale i o špinavé pomluvy a cynický posměch kolegů. Novomanželé Horákoví z těchto důvodů odešli z Muškovy společnosti a přidali se ke společnosti Trnkově. Divadelní společnost Františka Trnky 16. ledna 1894 vystupovala v Turnově s hrou od Gabriely Preissově⁵⁸ *Gazdina roba*. Abigailin výstup byl kritikou ohodnocen kladně. „*[...]Návštěva toho dne byla neobyčejně četná, veškerá sedadla v přízemí i lože obsazena byla hlavně spanilými dámami turnovskými, v parteru i na galerii nacházelo se hojně obecenstva. [...]Paní Horáková, která výtečnou hrou, příjemným svým hlasem a vzorným vyslovováním slovenským nás vskutku velmi mile překvapila. Za výborné a umělé výkony byla také paní Horáková*

---

⁵³ Postava Abigail vystupuje v divadelní hře *Sklenice vody* od francouzského dramatika a libretisty Augustina Eugèna Scribeho (1791–1861). Komédie je oblíbená i v současné době. Údajně Hedviku takto prvně nazval její obdivovatel, německý spisovatel Schupp. Viz ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 131.

⁵⁴ Zřejmě připojený list s datací 1892. Viz MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18701, kart. Abigail Horáková, *Slzy, úsměvy, stesk, naděje, [v]zpomínky!!! Plzeň dne 17. července 1888 Hedča Černovická*; Od tohoto období lze usuzovat, že převzala pseudonym Abigail.

⁵⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav pozn. 4, s. 131.

⁵⁶ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

⁵⁷ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-5,6, svatební oznámení 8. února 1893.

⁵⁸ PREISSOVÁ, Gabriela (1862–1946), česká dramatička, spisovatelka a dramaturgyně ND.

*bouří potlesku od čteně shromážděného obecnstva odměněna.[...].*⁵⁹ Bohužel ani v Trnkově divadelní společnosti nepanovala dobrá atmosféra a tak manželé Horákoví vystřídali ještě společnosti Janovského a Kozlanské.⁶⁰

Místo plnění životního snu nacházela Abigail s Josefem chudobu a únavu z neustálého živoření. Malé divadelní spolky zanikaly a mnoho příležitosti „dělat umění“ se nenabízelo. Přesto všechno Horákoví neztráceli naději, že se zase vše v dobré obrátí. Abigail se nakonec podařilo sehnat přístřešek na faře v Liblíně nad Mží⁶¹ u své přítelkyně Marie. Živoření pokračovalo dál, nouze nebrala konce a tak se v roce 1899 Horákoví přestěhovali do Prahy s nadějí na lepší zítřky. V Praze se oba manželé začali vzdělávat. Abigail se zapsala do operní Pivodovy školy.⁶² Dále spolu s manželem studovali české spisovatele, zejména Aloise Jiráska⁶³ a Julia Zeyera.⁶⁴ Později se zabývali i ruskými autory – Dostojevským,⁶⁵ Turgeněvem⁶⁶ a Tolstým.⁶⁷

Josef Horák začal zanedlouho působit jako recitátor a Abigail se rozhodla svého manžela na cestách doprovázet a podporovat. Josefova vystoupení nejprve zpestřovala pěveckými výstupy, později se pokusila o umělecké pohádkové večery pro děti. Abigail nechtěla pohádky „suše“ vyprávět. Dramatizovala je nejen slovem, ale i gestikulací a také se ke každé pohádce patřičně oblékala.

Ukázka ze vzpomínky od neznámého autora na Abigail Horákovou, uveřejněnou časopisecky roku 1939: „[...]Jako chlapec jsem ji slyšel přednášet pohádky. Jezdila po českých městech se svým manželem, který recitoval české básníky. Paní Abigail,

---

⁵⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-7, novinový výstřižek - představení ve prospěch herečky A. Horákové, 21. ledna 1894.

⁶⁰ Všechna kočovná divadla, kde Abigail Horáková více či méně působila, se dají charakterizovat několika větami. Příslušníci divadelních spolků obětovali nejen svoje nadšení a lásku, ale mnohdy i majetek, zdraví a celý svůj život divadlu. Bytí kočovného umělce bylo nevyzpytatelné. Jednou se jim dařilo dobře, zakrátko strádali. Důležité je dodat, že Abigail Horáková setrvala u jednotlivých společností poměrně krátkou dobu. Z osobního deníku psané samotnou autorkou je patrné, že se jednalo o jen několik měsíců. Není ovšem zcela vyloučené, že vrátila zpět do společnosti, ve které již předtím působila. Viz BARTUŠKA-MICHALOV, Karel, pozn. 30, s. 141–142; ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 132; MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

⁶¹ Liblín je vesnice, nacházející se nedaleko Plzně.

⁶² PIVODA, František (1824–1898), učitel zpěvu, hudební kritik a zakladatel operní školy v roce 1866.

⁶³ JIRÁSEK, Alois (1851–1930), český prozaik, politik, dramatik a představitel realismu.

⁶⁴ ZEYER, Julius (1841–1901), český prozaik, dramatik a epický básník.

⁶⁵ DOSTOJEVSKIJ, Fjodor Michajlovič (1821–1881), ruský spisovatel a filosof.

⁶⁶ TURGENĚV, Ivan Sergejevič (1818–1883), ruský spisovatel, prozaik, básník a publicista.

⁶⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 132; TOLSTOJ, Lev Nikolajevič (1828–1910), ruský spisovatel a filozof.

tenkrát mladistvá, přišla před nás děti v pohádkově blankytném rouše a vyprávěla nám o vilách a čarodějnicích, o statečných rytířích – byla tak krásná, sama víla, sama princezna, sama zakletý modrý keř! Vypravovala nám pohádky Boženy Němcové, a od toho dětského odpoledne si až podnes její ušlechtilou krásu ztotožňuji s ušlechtilým zjevem pohádkářky Boženy Němcové.“⁶⁸

Zinscenovala pohádky od Boženy Němcové,⁶⁹ ale většinou si vybírala pohádkové příběhy od Hanse Christiana Andersena.⁷⁰ Velký úspěch měla pohádka *Sněhová královna*, kterou dojala k slzám jak nejmenší diváky, tak dospělé.⁷¹ *Právo lidu* zdůraznilo, že vrcholným číslem vystoupení byla spisovatelka Abigail Horáková, která strhla všech 700 účastníků. Recenze dále chválí její vypravování a dramatizaci děje, ke kterému byla i tematicky oblečena. „[...]Pozornost dětí byla také veliká a po programu bylo dětmi stále ještě hovořeno „O jezinkách“, „O malé mořské víle“, „O koblížkovi na cestách“. [...]“⁷² Manželé Horákoví začínali sklízet zasloužené ovoce. Ve velkých městech se zdrželi déle, třeba týden, jinde setrvali několik dní. Během dne navštěvovali školy, odpoledne hráli pro nejmenší děti. Neváhali přijet tam, kde cítili, že najdou porozumění a obdiv. Někteří lidé proti nim měli předsudky a nazývali je komedianty, nicméně se většinou setkali s úspěchem a byli vřele vítáni. Jejich vystoupení po Čechách, Moravě a Slezsku trvala přes deset let.⁷³

Manželům Horákovým se narodily dvě děti. O dceři Evě nejsou známy žádné podrobnosti, děvčátko zřejmě zemřelo záhy po narození. Syn Josef, křtěný František, se narodil 10. června roku 1908 v Praze, ale bohužel také zesnul v mladém věku.⁷⁴

---

⁶⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-89–91, novinový výstřížek odhalení desky A. Horákové, květen 1939.

⁶⁹ NĚMCOVÁ, Božena (1820–1862), česká spisovatelka, zakladatelka české prózy.

⁷⁰ ANDERSEN, Hans Christian (1805–1875), dánský spisovatel.

⁷¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 132.

⁷² MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-343, kart. A-P-AH 250–377, pohádkové divadlo – novinové výstřížky, nedatováno.

⁷³ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 132–133.

⁷⁴ Zmínky o dceři Evě jsou v článku od Josefa Vítězslava Šimáka a věnování v divadelní hře, která vyšla tiskem. Viz ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4 s. 133; HORÁKOVÁ, Abigail. *Jarní vody*. Praha: Šolc a Šimáček, 1908, Miláčkům Evince a Pepínkovi. Máma; Malý Josef Horák trpěl těžkou epilepsií, kvůli které později na doporučení doktora nemohl určitou dobu navštěvovat státní reálku v Turnově, aby se mohl léčit. Záludná nemoc ho však nejspíše stála život. Utonul v Jizeře dne 18. července roku 1923 při lovení ryb. Bylo mu 15 let. Zřejmě dostal epileptický záchvat, při kterém spadl do vody a utopil se. Smrt syna byla pro manžele Horákovy velkou životní ranou. Abigail se se smrtí svého dítěte vyrovnávala velmi těžce, a jak sama údajně řekla: „[...]Ty dva, tři roky ještě snesu, a pak odejdu k Pepínkovi. [...]“ V tuto chvíli jistě netušila, jak blízko je pravdy. Pomáhalo jí psaní. V roce 1925 sepsala povídku *O matce, jak*

Roku 1911 se manželé pokusili založit trvalou recitační síň v pražském Merkuru. Nápad byl radostně uvítán, ale bohužel dlouho nefungoval.⁷⁵ Dle novinové recenze byl příčinou malý zájem ze strany veřejnosti. I přes originální nápad společenského vyžití se sešlo jen několik studentů a skromná část odborné veřejnosti. Recenzent zdůrazňuje, že „[...] bude za potřeby hodně reklamy, aby se dobrý kulturní podnik vžil do obecnstva zkaženého fraškou a šantánem. [...]“⁷⁶ Je tedy zřejmé, že úsilí Horákových nepadlo na úrodnou půdu. Zajímavé je, že zrovna v Praze byl zájem o „novou kulturní příležitost“ společností přijat chladně. Stojí za neúspěchem recitační síně opravdu malá propagace?

V roce 1915 byl Josef Horák povolán do vojenské služby na východní frontu. Naštěstí byl v místě mimo nebezpečí. Není známo přesné místo působení. Abigail se musela o sebe a synka postarat sama. Psala ještě pilněji než kdy předtím. Jezdila po městech a recitovala. Malý Pepíček mezitím pobýval doma s chůvou. Že doba byla těžká, dokazuje Abigailina prosba na plakátu. „*Milému obecnstvu. Byla bych velice vděčna, kdyby v této těžké době laskavě vstupné vyměnilo (ovšem kde možno) za hrstku pšenky, žita aneb jinou potravinu. Se srdečným pozdravem Abigail Horáková.*“⁷⁷ Abigail se ale nesnažila pouze uživit sebe a své dítě, ale svým posluchačům přinášela sílu a víru ve vítězství dobra.⁷⁸ Spisovatelka se v roce 1916 natrvalo přestěhovala

---

našla svého hochu, který byl novinově uveřejněn ve Zlaté Praze. O rok později složila velmi smutnou báseň O synovi. „A nikdo nejde, nikdo nejde, mrtvý na dně řeky naříká. Nikdo nejde, nikdo nejde a v hoři máti vytýká! Ty k večeru chodíváš rád matce na klín se pohýčkat a hladíš, libáš ji v tiši. Což dnes Pepa můj neslyší? A netuší a netuší, že její syn na dně řeky lká! O máti, o máti, máti má, svou hlavu nevložím již v tvůj klín. Jsem děcko, jsem dítě tvé, tvůj syn odcházejí, o žel, pln truchlivých vin. Tvé slzy na dlaně béru, tvé proseedlé hladím vlasy, uchřadlé celujice v čelo vryté vrásky vykvetlé z nezměrné lásky ke mně neblahému dítěti.“ Viz MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-27, 23. června 1919, křestní list Josef František Horák 10. června 1908; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-34, lékařské vysvědčení, 23. září 1921; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-38, novinový výstřížek z Hlasů Pojizerských, o úmrtí syna A. Horákové, 20. července 1923; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-55–68, novinové výstřížky – úmrtí a tvorba A. Horákové, listopad 1926; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-47, novinový výstřížek A. Horákové – Jak matka našla svého hochu, říjen 1925; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-51, rukopis básně O synovi, 23. srpna 1926.

⁷⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 133.

⁷⁶ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, nesignováno, kart. Abigail Horáková, desky nadepsané Abigail Horáková, Józsa Horák (novinové výstřížky, fotografie, plakáty).

⁷⁷ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-351, prosba A. Horákové k obecnstvu, aby vstup zaplatilo místo peněží potravinami, nedatováno - období mezi lety 1914–1918.

⁷⁸ Na svých cestách poznávala nejen spoustu nových lidí a také nemyslela na bolest z mužova odchodu. I když tato doba byla pro všechny velmi těžká, umělkyni naplňoval pocit štěstí, když byla v daném městě uvítána a všichni se těšili na její vystoupení, zejména čeští učitelé. Abigail ve školách vyprávěla pohádky a po nich následovaly recitace zakázaných básní. Následně danou báseň i vysvětlila, aby jí i děti rozuměly. „[...] Po pohádkách budu recitovat i básně konfiskované, na mé pohádky političtí úředníci

z Prahy zpět do rodného Turnova, do Nádražní ulice čp. 184, kde se nadále věnovala umělecké tvorbě.⁷⁹ V roce 1918 následovalo šťastné shledání rodiny Horákovy. Manželé opět společně pokračovali v započaté umělecké tvorbě.⁸⁰

Během svých cest si umělkyně podlomila zdraví, které se projevovalo kornatěním cév, které se spojilo se zánětem pobřišnice. Nešťastná Abigail dvakrát skončila v nemocnici.⁸¹ Stalo se tak v roce 1925, kdy A. Horákovou schvátila mrtvice při výstupu v Chrudimi. O kolapsu umělkyně informoval i tehdejší tisk a všichni, kteří ji znali, přáli „*brzkého uzdravení a návrat v plné síle*“.⁸² Po lékařském ošetření v pardubické nemocnici se sice vzpamatovala, ale nemohla chodit. Nezlomná žena se po chvíli opět pustila do práce. Jakoby tušila, že ji nezbyvá mnoho času. Koncem roku 1925 dokončila hru *Libuňský jemnostpán*,⁸³ která později sklízela o něco menší slávu nežli velmi úspěšná divadelní hra *Páni*. Toho se už autorka ale nedožila.⁸⁴ V roce 1926 Horákovou zaměstnávalo přepracovávání výše zmíněné čerstvě dopsané hry, neboť ředitelství ND nebylo s určitými pasážemi zcela spokojeno.⁸⁵ Dále měla spisovatelka v plánu veselohru o princezničkách ze sychrovského zámku.⁸⁶ Bohužel se tak již nestalo, protože v tu dobu s ní osud sehrál poslední, nejvážnější drama, v němž ona sama byla hlavní hrdinkou.⁸⁷ V podvečer 7. listopadu 1926 ve věku 55 let zemřela.

---

nechodí, mohu přednášet, co chci. A přednášela jsem věci vymýcené, vlastenecké, které by mi rozhodně censura nepustila. [...]“ Viz MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH 631 a–g, kart., A-P-AHA 616–640, novinové výstřižky lit. práce Ab. Horákové uveřejněné časopisecky 1919, črty *Z pohádkových cest*; ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 134.

⁷⁹ Nádražní ulice čp. 184 je v současné době ulice Palackého čp. 184. Původní dům, kde žila Abigail Horáková byl stržen a nahrazen novostavbou, která převzala původní čp. Viz TURNOV: oficiální stránky města. *Palackého*. In: Vysvětlení názvů turnovských ulic [online]. 2000 [vid. 9. května 2015]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/osobnosti-a-zajimavosti-turnova/vysvetleni-nazvu-turnovskych-ulic.html>.

⁸⁰ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 134.

⁸¹ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 135.

⁸² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-42, novinový výstřižek – Ab. Horáková raněna mrtvicí při uměleckém zájezdu v Chrudimi, 1924.

⁸³ Dle Josefa Vítězslava Šimáka dopsala Abigail Horáková *Libuňského jemnostpána* před Vánoci roku 1925. Viz A AV ČR, fond J. V. Šimák, sign. III., kart. 66, inv. jedn. 3574, rukopisný koncept a poznámky.

⁸⁴ Hra *Libuňský jemnostpán* měla po dlouhých a únavných vyjednáváních Josefa Horáka s ředitelstvím ND premiéru až v roce 1929. Viz ND, archiv, fond personální, sign. K-348-P, korespondence Joži Horáka s ředitelstvím ND, 1928–1929; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-78, dopis ředitele ND JUDr. Šolcovi, 25. ledna 1928; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-79, dopis ředitele ND J. Horákoví.

⁸⁵ ND, pozn. 84, korespondence ředitelství ND s A. Horákovou, 1926.

⁸⁶ ČERNOVICKÁ, Blažena, pozn. 6, s. 67.

⁸⁷ MACKOVÍK, Stanislav. Vzpomínka na Abigail Horákovou. In: *Pojizerské listy*. roč. 56, 1941, č. 85, s. 1.

Pohřeb se konal o dva dny později.⁸⁸ Abigail Horáková odpočívá ve svém milovaném Turnově na městském hřbitově u kostela Narození Panny Marie.

Dnes ví o statečné ženě, turnovské rodačce, jménem Abigail (Hedvika) Horáková, málokdo. Není to však tak dávno, kdy žila v podvědomí lidí, kteří ji obdivovali. Vážili si jí nejen pro její píli a pracovitost, ale i pro její ochotu a pomoc bližnímu. Dokazují to novinové články i vzpomínky konkrétních osob, například Josefa Vítězslava Šimáka, Blaženy Černovické, Gabriely Preissové, či písemné památky od neznámých autorů. Na významnou rodačku vzpomínali lidé nejenom v den její smrti, ale ještě dlouho potom a připomínali si její památku, kterou uctívali květinou na jejím hrobě.

Vzpomínka od Josefa Vítězslava Šimáka: *„Máme opět proč truchliti. Zhyнул ušlechtilý štěp, vyrostlý z naší půdy a připjatý k ní všemi kořeny. Už dříve byl podlomen nelítostným Osudem, nejkrutší mukou, již může trpěti srdce mateřské, potom zákeřnou chorobou. A jen Velká Paní dovedla zdrtiti tu sílu, která dovedla i podkosená vzdorovati, nepomně ani překonaných bolestí, neznámých, které předtím drásaly nitro. A ani smrt neumožila dílo té lásky k rodnému kraji: přežije tělesné pozůstatky dlouholetým svým odkazem. [...].“⁸⁹*

Velmi dojemný je dopis od Joži Horáka, zaslaný J. V. Šimákovi. *„[...] Její odchod a pohřeb – toho listopadového dne, kdy jsme ji kladli do hrobu, byl opravdu nádherný podvečer – a západ – obloha od Ještěda až ke Kozlovu⁹⁰ plála opravdu jedinou rudou záplavou – jakoby se nebesa otvírala... „Zvěstování“! To, co ona básnicky vyřknuła, já v nejhlubší duši cítil tenkrát, když odcházel jsem ze hřbitova a v té symbolické záři zrovna viděl vznášet se Její duši... tam „Za deváté země“ (tak původně měla název hra Vojtánek.)“⁹¹*

Nepodepsaný autor článku uvedl v *Národních zájmech* 12. listopadu 1926: *„Abigail Horáková mrtva. Zemřela 7. listopadu, dne 9. listopadu za velkého účastenství byla na turnovském hřbitově pochována. Česká spisovatelka dramatická. Všechny její hry jsou psány něžně a lehce, se silným dramatickým spádem. Úděl našich drobných*

⁸⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-55-68, novinové výstřižky o úmrtí A. Horákové, listopad 1926.

⁸⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-55-68, novinové výstřižky o úmrtí A. Horákové, listopad 1926.

⁹⁰ Kozlov, vrch a zřícenina nedaleko Turnova.

⁹¹ A AV ČR, fond J. V. Šimák, sign. II b) 1, kart. 16, inv. j. 764, korespondence Horák, Joža, dopis č. 7, 7. února 1927.

*malicherných poměrů to byl, že nemohla proniknouti na velká divadla. A přece každá její divadelní hra bude jistě vděčně a ještě po dlouhé době hrána a bude vždy obecenstvem mile přijata. [...] Abigail Horáková si zaslouží, aby byla trvale pamatována a ctěna.*⁹²

Okresní sbor osvětový, městská rada, dámský odbor N. J. S. a spolek divadelních ochotníků Antonín Marek, uspořádali v únoru 1927 pietní večer na počest spisovatelky a recitátorky Abigail Horákové.⁹³

Stanislav Mackovík napsal: “[...]15 let uběhlo od smrti této spisovatelky, ale Turnovští na ni nezapomněli. Skoro kdekeré dítě ví o jejím hrobě a ve škole dovedou děti vypravovat o jejím utonulém synkovi a dovedou ji vždycky jmenovat mezi slavnými turnovskými kulturními činiteli, mezi spisovateli a mezi umělci. A o svátku Všech svatých dovedou ozdobit aspoň její hrob kyticí, která se tu skromně řadí ke květům od jejích příbuzných. [...]”⁹⁴

Dodnes nám v Turnově Abigail Horákovou připomíná kromě náhrobku na městském hřbitově její stejnojmenná ulice, která navazuje na hlavní třídu Palackého.

Z celého životopisu je patrné, že si spisovatelka prošla nelehkým bytím. I přes všechny životní zkoušky a rány osudu nepřestala být na lidi kolem sebe milá a pomáhala, kde a jak mohla. Byl její trpký a smutný život daní za to, že se přes všechny společenské konvence stala umělkyní?

---

⁹² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-64, novinové výstřižky o úmrtí A. Horákové, listopad 1926.

⁹³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-75, výstřižky *Hlasý Pojizerské* - Pietní večer A. Horákové, 11. února 1927.

⁹⁴ MACKOVÍK, Stanislav, pozn. 87, s. 1.

O manželovi, Josefu Horákovi, nemáme mnoho bližších informací. Z písemných dokumentů vyplývá, že manželé vzájemně spolupracovali, podporovali se, doplňovali se a milovali se. Dalo by se předpokládat, že když byli oba manželé umělci, mohli k sobě pociťovat určitou rivalitu. Z dochovaných pramenů ovšem tato situace nevyplývá. Josef Horák svou ženu podporoval a obdivoval za to, jak i přes nepřízeň osudu neztrácela sílu a snažila se být pozitivní. Její odchod na „onen svět“ nesl velmi těžce.⁹⁵ Z pozůstalosti A. Horákové je zřejmé, že chtěl o jejím životě sepsat minimálně dvě knihy. Dochována je ovšem pouze dvoustránková předmluva.⁹⁶ Dále víme, že Josef přežil Abigail, ale není známo datum jeho úmrtí. Z dobové fotografie společného hrobu Horákových je patrné, že v roce 1959 již nežil.⁹⁷

---

⁹⁵ A AV ČR, pozn. 91, dopis č. 4, 1. prosince 1926; A AV ČR, pozn. 91, dopis č. 7, 7. února 1927.

⁹⁶ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-512, kart. A-P-AH 512–524, životopis – předmluva (J. Horák, 2 str.), po roce 1926.

⁹⁷ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-99, foto pomníku A. Horákové na hřbitově v Turnově, 25. říjen 1959.

3 Vztahy mezi rodinou a umělkyní

Abigail Horáková si po odchodu ke kočovnému divadlu psala „deník“, který pojmenovala *Slzy, úsměvy, stesk, naděje, [v]zpomínky!!! Plzeň dne 17. července 1888 Hedča Černovická*.⁹⁸ Nejedná se však o klasický deník, neboť údaje nejsou psány pravidelně. Jednotlivé záznamy dělí od sebe až několik týdnů, výjimečně i měsíců. Tyto zápisy jsou tedy v práci i přes nepřesné označení uváděny jako deník. Z jednotlivých údajů je zřejmé, že si zapisovala informace, které pro ni byly důležité, významné nebo ji zalil smutek, ze kterého se potřebovala „vypsat“. Pokud nepsala delší dobu, snažila se v daném záznamu vystihnout alespoň stručně události, které se za tu dobu odehrály. Deník není příliš obsáhlý, ovšem informace v něm vyjasňují některé okolnosti, které by jinak zůstaly hypotézami. Ve svém deníku popisuje zejména události týkající se dané kočovné společnosti, v níž se zrovna nacházela. Především se zmiňuje o pomluvách a nenávisti ze strany svých hereckých kolegů, které byly ve většině případů hlavním důvodem jejího odchodu k jiné kočovné společnosti. Jak sama později pocítila, odchod k jiné společnosti nemusel znamenat vždy výhru. Ve spojitosti s divadlem líčí své dobré výsledky či neúspěchy na jevišti. Nebojí se k sobě být kritická stejně, jako se umí pochválit. Jak už to tak u dívčích deníčků bývá, vyskytují se tu i zmínky o láskách, které poznala během svého putování s kočovnými společnostmi. Ačkoliv divadlo milovala nadevšechno, často se v zápiscích s posteskem zmiňuje o domovu a rodičích, kteří jí velmi chyběli. O sourozencích ve svém deníku příliš nepíše. Velkým přínosem je skutečnost, že každý deníkový záznam je datovaný. Podle toho lze porovnat nebo zařadit jednotlivé události s korespondencí, ale i s již uvedenými informacemi v publikacích či sbornících. Dle několika listů v deníku například s datací 1886, 1892 a charakteru posledního zápisu⁹⁹ je velmi pravděpodobné, že si umělkyně psala více takovýchto deníků.¹⁰⁰

---

⁹⁸ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

⁹⁹ Poslední zápis v deníku se ke konci strany zhušťuje. Z kontextu není zcela zřejmé, jestli poslední věta ukončuje zápis nebo zda text mohl pokračovat na následující straně. Viz MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹⁰⁰ V autorčině pozůstalosti se nachází ještě několik zápisníků z let okolo r. 1888, 1905, 1906, 1907, 1909 a 1910, ve kterých jsou zapsány recepty, výdaje, honoráře, výpisky z knih, adresy, úkoly, poznámky, koncepty dopisů, přípravné koncepty povídek nebo črtů. Žádný ovšem nemá podobu deníků *Slzy, úsměvy, stesk, naděje, [v]zpomínky!!! Plzeň dne 17. července 1888 Hedča Černovická*. Viz MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-526, 527, 528, 529 530, 531, kart. 525–572, zápisníky.

Stejně podstatným pramenem je i rodinná korespondence.¹⁰¹ Abigail po svém odchodu s kočovným divadlem udržovala s rodinou pravidelný písemný kontakt. Nejvíce si dopisovala s matkou, která psala i za otce. Od matky je dochováno celkem 41 psaní. Početná korespondence, 10 listů, je dochována i od sester Kláry a Kateřiny, které pracovaly v turnovském sirotčinci a své dopisy posílaly většinou společně v jedné obálce. Sestra Marie psala buď sama, nebo dohromady s matkou, neboť bydlela dlouho u rodičů. Zachováno je celkem 16 dopisů. V pozůstalosti se také nachází 4 listy od každého z bratrů, Josefa a Ottakara. Je velmi pravděpodobné, že se všechna korespondence nedochovala, protože dle případné datace a obsahu sdělení si Abigail s rodinou dopisovala prakticky pořád, což potvrzují vzkazy v závěru listu – „*piš brzy*“¹⁰² „*nezapomeň psáti*“,¹⁰³ „*[...] Tatínek byl již celý netrpělivý, že Tobě milenko, neodepisujeme. [...]*“¹⁰⁴ a podobně. Ovšem i tento zachovalý počet korespondence je více než úctyhodný. Z dopisů dále vyplývá, že odchodem Abigail ke kočovné divadelní společnosti zůstaly rodinné vztahy neporušené. Další příznivou skutečností je, že korespondence potvrzuje některé informace v deníku a opačně.

Struktura dopisů se ve většině případů opakuje: oslovení, poděkování za došlý dopis, úleva, že je zdravá, sdělení, že oni jsou také zdraví, stýská se jim a neustále na ni myslí, nechybí novinky z domova, Turnova a blízkého okolí, rozloučení a dodatek, aby odepsala co nejdříve. Celá rodina Abigail od samého začátku podporovala a radovala se z jejích úspěchů. O náklonnosti rodiny svědčí například oslovení v korespondenci: „*Moje drahá milá Hedinko*“, „*Milovaná Hedvičko*“, „*Milá Hedviko*“, „*Milá Heduško*“, „*Má drahá milá Hedo*“, dále pak „*Hedoušku*“, „*miláčku*“, „*děvenko*“, „*milenko*“, „*drahoušku*“. Pozoruhodné je, že rodinní příslušníci Hedviku nikdy v korespondenci neoslovují Abigail, a to ani v době, kdy byla uznávanou spisovatelkou a dramatičkou. Dopisy jsou zakončeny vždy velmi podobně: „*[...] Tatínek nechá Tě mnohokrát srdečně pozdravovat a líbat. Já Tě líbám Hedoušku drahý v duchu Tě objímá Tvá upřímná Tě milující máti.*“¹⁰⁵ Další výpomocí ze strany rodiny byla

---

¹⁰¹ Citace korespondence jsou v práci pravopisně přepsány do dnešní podoby.

¹⁰² MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18619, kart. Abigail Horáková, dopisy od matky Kateřiny Černovické, dopis č. 2, 8. února 1889.

¹⁰³ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 18, 31. března 1893.

¹⁰⁴ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 2, 8. února 1889.

¹⁰⁵ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 2, 8. února 1889.

materiální a morální podpora i stálé zázemí. Z dopisů je zřejmé, že jí nejbližší zasílali potraviny. Například v zimě čaj, na Velikonoce buchty, ovoce a další. Nechybělo ani oblečení jako třeba šaty, které mohla nosit na zkoušky do divadla či obuv. V jednom z dopisů vyřizuje matka otcův vzkaz, aby si napsala požadavky, jak by měly vypadat zimní boty, které jí pošlou. Také jí rodina přilepšovala penězi. „[...] *Tatínek Tobě pošle 8 [florenů]*¹⁰⁶ *co přídavek na plášť. Až si ho budeš kupovat, s někým se porad', abys užila tepla, ne něco luxusního, aby ses na cestách nenastydla. [...].*¹⁰⁷ Vše vycházelo z iniciativy rodiny, vycítila-li, že její nejmladší člen strádá, nebo jí chtěla udělat pouze radost či přilepšit. Abigail podporu rodiny potřebovala, i když se cítila být mnohdy zavázána a snažila se to nejbližším co možná nejvíce oplatit.

Z dopisů je patrné, že rodiče chtěli mít o své dceři přehled, neboť je zajímalo, kde se zrovna nachází, jak se jí daří a zda něco nepotřebuje. Matka se ji snažila zpočátku po jejím odchodu skrze korespondenci vychovávat. Zejména Abigail nabádala, aby chodila dobře oblečená a neprostydla a následně neonemocněla. Psychickou oporou byla Abigail především slova matky a sestry Marie. Z deníkových záznamů vyplývá, že k těmto dvěma osobám chovala největší důvěru. Celá rodina herečku v její zálibě podporovala, i když se jim velmi stýskalo – zejména rodičům a sestřím. „[...] *Vždy vzpomínáme, když ráno vlak jede, že jsi nám, milenko drahá, tu dobu odjížděla. [...].*¹⁰⁸ Neustále na ni mysleli, hlavně v hodinu, kdy věděli, že se připravuje na představení. Často o ní mluvili, modlili se za ni a vždy se velmi těšili na její odpověď – „[...] *Tatínek drahá děvečko, tatínek se moc těšil jako vždy nějakou zprávu od Tebe uslyšet. [...].*¹⁰⁹ Také je zajímalo, jak si vede u divadla, zda je v dané kočovné společnosti spokojená, mají-li ji její členové rádi, jak často hraje, kolik lidí chodí do divadla, kde se nyní nachází a kam pojede. Přáli si, aby se nejen jí, ale celé divadelní společnosti, ve které právě působila, dobře vedlo. Když měla úspěch, rodina se z něj srdečně radovala. „[...] *krásná kritika, až jsem plakala [...].*¹¹⁰ „[...] *mám*

---

¹⁰⁶ Dne 1. listopadu 1858 zavedlo Rakousko měnu nový rakouský zlatý neboli florenus. Viz Zlatý. In: *Ottův slovník naučný*, pozn. 33, s. 644.

¹⁰⁷ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 1, 28. října 1888.

¹⁰⁸ Matka v dopise připomíná, že před šesti nedělemi se s ní rozloučili, když byla doma na vánoční svátky. Viz MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 2, 8. února 1889.

¹⁰⁹ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 9, 26. března 1891.

¹¹⁰ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 39, 9. dubna 1903.

upřímnou radost ze Tvého úspěchu[...].¹¹¹ „[...] ani si nemůžeš pomyslet, jak nás to těší, že jsi byla tak od toho pána vyznamenána [...].“¹¹² „[...] těší mě moc, že již tak pěkné úlohy hraješ[...].“¹¹³ Také si přáli přečíst její povídku, která vyšla v *Divadelních listech*, jež nebyly v Turnově dostupné. Matka každoročně své nejmladší dceři v dopisech připomínala, kolik uplynulo let, co jim odešla z domu, ale neopomněla dodat „jenom když jsi spokojená a šťastná“.¹¹⁴ Od bratrů je zachován skrovný počet dopisů. Kromě osobních záležitostí nezapomínají na Abigail a na její povolání - „[...] *Jakpak, líbí se Ti ještě u divadla? Až budeš na stálejším místě, tedy piš lístek a pak Ti budu zase psátí. Pozdravuje Tě a libá Tvůj upřímný bratr Josef. [...] Toniček*¹¹⁵ *Ti posílá mnoho hubiček! [...].*“¹¹⁶ Antonie Černovická měla svou švagrovou také velmi ráda, což opět potvrzuje korespondence, psaná dohromady s Josefem, bratrem Abigail. „[...] *Toník byl v divadle na Tvoji premiéře, Hedvičko a bylo to prý moc krásné. Přeji Ti štěstí hodně mnoho. [...].*“¹¹⁷ Abigail Horáková se díky podpoře rodinných příslušníků mohla naplno věnovat divadlu. Můžeme říci, že bez jejich neutuchající pomoci by se neobešla. Začínající herečka zpočátku plat nedostávala nebo dostávala pouze symbolickou finanční odměnu, a proto zasílané potraviny a oděv značně ušetřily Abigail případné starosti o existenci. Ve svých zápiscích se nikdy nezmínila, že by nějak strádala, a to proto, že za ní vždy stála rodina. Podpora rodiny své dcery-herečky neměla vedlejší úmysl nebo se o ni nestarali pouze proto, že měla existenčně nejisté povolání. Rodina Černovická fungovala harmonicky jako celek. Rodiče podporovali všechny své děti, pokud měly jakékoliv potíže. Platilo to i opačně. I sourozenci si mezi sebou podali pomocnou ruku, bylo-li třeba.

Abigail se po rodině také velmi stýskalo. Na cestách ji doprovázely fotografie nejbližších a obrázky z okolí Turnova. Netrvalo dlouho a pocítila i stinnou stránku

---

¹¹¹ Připsaný dopis od sestry, pravděpodobně Marie. Dopis je z části utržený; MČR ráje v Turnově, pozn. 102, dopis č. 29, 13. září 1897.

¹¹² MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 29, 13. září 1897.

¹¹³ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18621, kart. Abigail Horáková, dopisy od sester Kláry a Katinky, dopis č. 1, 12. září 1890.

¹¹⁴ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 25, 3. května 1896.

¹¹⁵ Toniček – syn Josefa Čenovického, bratra Abigail Horákové.

¹¹⁶ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18623, kart. Abigail Horáková, dopisy od bratra Josefa Černovického a švagrové Antonie v Bědovicích, v Třebechovicích, dopis č. 1, 10. srpna 1891.

¹¹⁷ MČR v Turnově, pozn. 116, dopis č. 4, nedatováno.

divadla jako byly například pomluvy, nenávisť a zášť. Že mezilidské vztahy byly i v předminulém století složité, dokazují velmi teskné deníkové zápisky. „[...] *Ó, jak mi zde smutno, samá nenávisť a zášť. [...].*“¹¹⁸ „[...] *Opět ty ošklivé pohledy a finance. Šla bych i pěšky domů. [...].*“¹¹⁹ Pomluvy ale nebyly vždy jen v konkrétní společnosti, dostihly ji i formou dopisu. „[...] *Což mě i do mého domova bude pronásledovat intrika? Bože můj ta hanba! Dnes jsem dostala od paní Kozlanské*¹²⁰ *list. Tak i tam ta bídná lež a pomluva došla. [...].*“¹²¹ Herečka se ve svých zápiscích zmiňuje, že je v dané společnosti nešťastná nebo že ji někteří členové zřejmě nenávidí. Tato obvinění ovšem více nekonkretizuje. Přesto všechno nezanevřela na dramatické umění. Abigail rodinu o svých nesnázích v dané společnosti informovala. V jednom z dopisů je například doloženo sdělení rodiny, kde se zrovna nachází Kratochvílova kočovná společnost, o kterou měla zájem, kvůli již zmíněným špatným vztahům v původní divadelní společnosti.¹²² Sama postupem času zjistila, že útek není vždy řešením. A jak si sama poznamenala: „[...] *lituji, že jsem od Budila odešla [...].*“¹²³ Následně se pokoušela, opět s pomocí rodiny vrátit do společnosti, u které začínala. Z obsahu osobních zápisků a korespondence mezi Abigail a sestrou Marií lze usuzovat, že ji V. Budil již nepřijal.¹²⁴

Důležité je dodat, že se s jednotlivými příslušníky rodiny vídala i během svých putování po českých vlastech. Například sestra Marie za ní jela do Plzně, kde zrovna pobývala, nebo se setkali, když se Abigail pohybovala s divadelní společností v okolí Turnova. Na Vánoce jezdila domů a vždy se na tento čas, jak sama uvádí v deníku, velmi těšila. Doma setrvala jen pár dní a pak zase jela zpět k divadelní společnosti. Doma ji radostně vítali a přáli si, aby s nimi pobyla u „rodinného krbu“ co nejdéle.

---

¹¹⁸ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹¹⁹ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹²⁰ Jedná se o kočovnou divadelní společnost Marie Kozlanské, u které Abigail Horáková mimo jiné také působila.

¹²¹ Abigail Horáková se ve svém deníku na několika stranách rozhořčeně zmiňuje, že je nařčena ze ztráty počestnosti. Pomluvy nebyly v divadelním prostředí žádnou výjimkou a vždy velmi zasáhly osočenou osobu, která se proti nim neměla jak bránit. Toto obvinění bylo s největší pravděpodobností námětem jejího divadelního dramatu *Hoře (Plané růže)*. Jisté podobnosti lze shledávat i ve hře *Očista*. Viz MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno; HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 13; HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 14.

¹²² MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18620, kart. Abigail Horáková, dopisy od sestry Máry-Mařenky-Madly, dopis č. 3, nedatováno.

¹²³ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹²⁴ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

Abigail Horáková měla domácí zázemí i v době, kdy byla bez angažmá. Stalo se tak ke konci roku 1889, kdy účinkovala u kočovné divadelní společnosti Elišky Zöllnerové. Zde setrvala necelé dva měsíce, poté z neznámých důvodů dostala výpověď.¹²⁵ Jak si sama poznamenala, s rodinou se cítila dobře. „[...] *Jsem doma ráda, zvykám tomu domácímu pohodlí, ale začínám se kazit. [...]*“¹²⁶ V skrytu duše ale toužila po divadle a sháněla si zaměstnání. Po měsíci čekání dostala nabídku od Muškovy divadelní společnosti, kterou radostně uvítala, i přestože s těžkým srdcem opouštěla domov. „[...] *Bude to trpké loučení, ale přec na tu horečku toulavou čekám. [...]*“¹²⁷

Rodina nezapomněla Abigail psát pravidelně vše nejlepší ke jmeninám a narozeninám. Přáli ji zejména pevné zdraví, aby byla šťastná a spokojená, a také „*v onen den hodně veselá*“.¹²⁸ Jak je z korespondence patrné, i ona psala svým nejbližším přání všeho nejlepšího.

Rodinní příslušníci, stejně jako Abigail, milovali a podporovali jejího manžela, Josefa Horáka a synka Pepíčka. Přízeň potvrzuje opět korespondence, kde pravidelně přejí k svátku, narozeninám, k výročí svatby. Je-li dopis určen Abigail, nezapomínají dodat, aby svého manžela, a po narození i syna, pozdravovala. Rodina Černovických měla patrně ráda i rodiče Josefa Horáka, neboť je v korespondenci zmíněna návštěva paní Horákové u Černovických.

Abigail si s rodinou dopisovala i v době, kdy již nepůsobila u kočovného divadla a žila v Praze. Je doložená informace, že u ní byla část rodiny na návštěvě. Následně pak Abigail obdržela dopis s poděkováním za pohoštění a s chválou její hezké domácnosti, o níž se neustále doma mluvilo. Abigail udržovala korespondenci se sourozenci, nejvíce ale dle dochovaných dopisů se sestrami, a to i v době, kdy se přestěhovala zpět do rodného města. Rodiče již v tuto dobu nežili. Z Turnova jezdila po svých uměleckých vystoupeních a syna Pepíčka hlídaly jeho tety Klára a Kateřina. V korespondenci sestry Abigail informují o cenách potravin, jak se má její syn, co dělá, občas si postěžují, jak je zlobí a nechce jíst to, co mu uvařily: „[...] *Vařit pro Pepíčka*

---

¹²⁵ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹²⁶ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹²⁷ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

¹²⁸ MČR v Turnově, pozn. 102, dopis č. 27, 16. října 1896.

není žádný med. [...]“¹²⁹ Synovi se po matce stýskalo, jelikož sestry v dopisech píší, že se stále ptá, kdy přijede domů. Neopomínají zmínit ani novinky, které se v Turnově přihodily.

Eva Hrdinová ve svém článku *Kdo byla Abigail Horáková?* uvádí, že Abigail utekla k divadlu bez vědomí rodiny. Následně pak autorka líčí, že se za ni doma styděli a nehlásili se k ní, neboť společensky klesli tím, že mají v rodině herečku.¹³⁰ V 19. století stále ještě bylo herectví na mnohých místech ve střední Evropě na okraji společenského žebříčku.¹³¹ Rodiče velmi dobře znali nástrahy této kariéry. Bylo to existenčně nejisté povolání a mravnost dívek v této profesi byla společností velmi často zpochybňována.¹³² Dobová situace a společenské konvence by tak možná daly za pravdu spíše výše zmíněné autorce, ovšem osobní pozůstalost Abigail Horákové vypovídá naprosto opačně.

Obešly se cesty k divadlu jiných hereček bez větších potíží, jako tomu bylo v případě Abigail Horákové? Musely za svým snem utéct nebo jim bylo doma umožněno odejít? Zavrhla je rodina za to, že se staly umělkyněmi? Podíváme-li se další herečky narozené ve druhé polovině 19. století, například na Hanu Kvapilovou, Kateřinu Brožovou, Marii Hübnerovou, Emu Pechovou, Leopoldu Dostalovou či Evu Vrchlickou, zjistíme, že tyto zmíněné ženy spojovala velká láska k herectví. Všechny se s divadlem, ať už v jakékoliv podobě, setkaly v dětství, stejně jako tomu bylo v případě Abigail Horákové. Nechyběly tedy návštěvy divadla, čtení knih, vymyšlení příběhů, převlékání se do starého oblečení schovaného na půdě a podobně. Ovšem cesta k herectví z povolání se u každé zmíněné vyvíjela individuálně. Ani jedna z těchto uvedených umělkyně nebyla rodinou zavrhnuta, byť s jejich odchodem k divadlu zprvu nemusela souhlasit.¹³³ Výše zmíněné ženy se staly více méně známými herečkami

---

¹²⁹ MČR v Turnově, pozn. 113, dopis č. 8, nedatováno.

¹³⁰ HRDINOVÁ, Eva, pozn. 8, s. 10 a 14.

¹³¹ LENDEROVÁ, Milena, pozn. 21, s. 216.

¹³² LENDEROVÁ, Milena, pozn. 21, s. 220.

¹³³ Například Růžena Opravilová, dcera Kateřiny Brožové, a Ema Pechová pocházely z rodin působících u kočovné divadelní společnosti. Ema Pechová měla doma herectví výslovně zakázáno, jelikož si rodiče, ale zejména prarodiče, u kterých Ema vyrůstala, si byli velmi dobře vědomi, co herecké povolání obnáší. Pomyslnou volnost dostala dívka až po smrti svého dědečka. Naskytla se jí možnost předvést řediteli divadelní společnosti, Františku Pokornému, svůj herecký talent. To byl právě ten zásadní krok, který určil směr jejího budoucího života. Naopak Kateřina se svým manželem Karlem Brožem vychovali na cestách s divadlem šest dětí. Tři z nich si zvolily stejný způsob obživy, jaký vedli jejich rodiče. Brožovi svým dětem nebránili. Naopak to považovali za zcela přirozené a své potomky podporovali a byli na ně pyšní. Rodiče nesporně věděli, co jejich dcery může na cestách s divadlem potkat a že se jedná

Národního divadla v Brně či v Praze, o kterých vyšly monografie, jež jsou čtenářům dostupné. Složitě je ovšem zmapovat životní příběhy těch, které po divadelní scéně toužily, ale nebylo jim to umožněno. Právě tento osud potkal babičku pana Václava Brožka. „*Vím, že moje rodina byla na slavnou příbuznou hrdá. Moje babička, Marie Klápšťová, rozená Černovická, hrála ochotnický divadlo na vysoké úrovni a měla naději dostat se do Národního divadla, zástupci tohoto divadla se na její představení přijeli podívat do Turnova a potom přišli domů prosit k jejím rodičům, aby ji pustili do Prahy. Ale ti zůstali neoblomní, protože měli krejčovský salón a babičku "potřebovali" jako nákupčí a sekretářku (vybavuji si, že Antonín Dvořák měl být také řezníkem po otci a dědovi a rodina trpěla, že se trapně stal světově proslulým hudebním skladatelem a dirigentem). V babičce zbyla určitá hořkost, pochopitelně by si přála dostat se do divadla k "tetě".*“¹³⁴

Lze tedy předpokládat, že osud, jenž potkal Marii Klápšťovou-Černovickou, také nepatřil k výjimkám. Důležité je dodat, že rozhodnutí rodiny o budoucnosti své dcery záviselo na mnoha individuálních okolnostech. Ovšem touha a odchod k divadlu, jako se tomu stalo v případě Abigail Horákové, nebyl ojedinělý či mimořádný.

---

o existenčně nejisté povolání nesoucí v těsné blízkosti nechvalnou pověst. I přes uvedené nástrahy, které v sobě herectví skrývalo, většina rodin svým dcerám nebránila a i přes podnětné argumenty nakonec svolila k jejich odchodu. Viz ČERNÝ, František. *Hana Kvapilová*. 2. dopl. vyd. Praha: Orbis, 1963; DOSTALOVÁ, Leopolda. *Herečka vzpomíná*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1960; JERÁBEK, Čestmír. *Emma Pechová*. Brno: Rovnost, 1946, s. 8, 10–12; KLOSOVÁ, Ljuba. *Život za divadlo: Marie Hübnerová*. 2. vyd. Praha: Odeon, 1987; LENDEROVÁ, Milena, pozn. 21, s. 220; OPRAVILOVÁ-BROŽOVÁ, Růžena. *Byla jsem kočovnou herečkou i královnou (krásy)*. 1. vyd. Praha: Schola Ludus-Pragensia, 2010. ISBN 978-80-7432-032-3. Litomyšl: Paseka, 2010. ISBN 978-80-902505-6-7. s. 111–112; VRCHLICKÁ, Eva. *Cestou necestou: kniha vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Československý kompas, 1946.

¹³⁴ Pan Václav Brožek pochází z rodu Černovických, stejně jako Abigail Horáková. Ačkoliv se s umělkyní nemohl nikdy setkat, má o ní několik zprostředkovaných vzpomínek, které se v rodině udržovaly. „*Že jsme měli příbuznou – Abigail Horákovou – vím od dětství (narodil jsem se v roce 1952). Děda Klápšť měl u nás v domě čp. 554 v Turnově fotografický ateliér a v čekárně visel na stěně velký obraz – portrét Abigail Horákové sedící za psacím stolem s perem v ruce. Obraz se nedochoval (soudruzi dědovi sebrali živnost tuším v roce 1959, odvezli mu veškeré vybavení a do domu nasadili nájemnici). O Abigail se vždy hovořilo jako o „tetě“, ale myslím, že to byla vzdálenější příbuzná. Rád bych příbuzenství zjistil. Bohužel žádné podrobnosti o Abigail si nepamatuji, myslím, že o žádné konkrétní informace o životě Abigail Horákové doma nepadly a písemné dokumenty se nedochovaly.*“ Dle nových poznatků o rodu Černovických pan Brožek zjistil, že jeho rodová linie se s Abigailinou se rozdělila pět generací před A. Horákovou. Viz BROŽEK, Václav, pozn. 36; Tetou je myšlena Abigail Horáková, jejíž některá dramata se hrála na scéně ND v Praze.

4 Literární tvorba Abigail Horákové

Abigail Horáková, jak již bylo zmíněno, měla umělecké sklony k psaní prakticky od dětství, což dokazuje její zájem o literaturu, a to nejen dramatickou. Nejprve se zaměřovala na tvorbu Julia Zeyera, jehož obdivovala, a který jí zároveň inspiroval. Později se od jeho produkce začala vzdalovat a zaměřila se výhradně na své pocity a touhy.¹³⁵

Uměla se dívat kolem sebe, tvořila všude, kde se jí naskytla příležitost – na lavičce v parku, na nádraží, doma a podobně. Psala smutné i humorné příběhy. Inspirovaly ji osoby, které znala a denně potkávala v Turnově. Všimla si jejich vlastností a charakteru. Abigail v životě neměla na různých ustláno. Již od dětství si musela prorazit cestu ke svému cíli sama. Mnohdy její pout' životem nebyla jednoduchá. To se projevuje hlavně v závěru její tvorby, kdy divadelním postavám propůjčuje své životní radosti, strasti a vzpomínky. Jak sama později v roce 1917 napsala v příspěvku pro *České divadlo* s názvem *Kdo vznítí jiskru*, nadchla se pro divadelní svět v pěti letech, kdy ji maminka vzala poprvé do turnovského divadla. A protože byla Hedvika velmi vnímavá a snívá, prožívala celý příběh s herci. „[...] *Ochotnické představení vzbudilo ve mně touhu po divadle. [...]*“¹³⁶ Je zajímavé, že v článku nemluví první osobě čísla jednotného, ale o „*pětileté panence, která měla jít poprvé do ochotnického divadla, o kterém už tolik vášně slyšela*“.¹³⁷

V roce 1901, kdy zemřel Julius Zeyer, sepsala své první drama *Máma*, které se nikdy nehrálo. Největší úspěch však zaznamenala hra *Jedna kreu* napsaná v roce 1907 záhy přejmenovaná na *Pány* (1908), která měla premiéru 9. ledna 1908¹³⁸ v ND a hrála se kromě Rakouska-Uherska, později Československa, i krajanům v New Yorku 27. září 1908¹³⁹ a Curychu 8. března 1913.¹⁴⁰ V Rakousku-Uhersku pak v Čáslavi 3. května

---

¹³⁵ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 132.

¹³⁶ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH-602a-j, kart. A-P-AH 573–615, novinové výstřižky – divadelní recenze na hry Ab. Horákové.

¹³⁷ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-602a-j, novinové výstřižky – divadelní recenze na hry A. Horákové.

¹³⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-172, plakát *Páni*, ND, 9. ledna 1908.

¹³⁹ Eva Hrdinová ve svém článku uvádí, že *Páni* byli v New Yorku hráni v roce 1910. V pozůstalosti se nachází plakát a novinové výstřižky *New-Yorských Listů* ze září 1908. Zmínky o roku 1910 nejsou. Není ovšem vyloučené, že se hra nemohla hrát i v roce 1910, protože byla velmi oblíbená a hrála se v Československu ještě v roce 1959. Viz HRDINOVÁ, Eva, pozn. 8, s. 12–13; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-213, program *Páni* k 90. výročí založení ochotnic. div. spolku A. Marek v Turnově,

1908,¹⁴¹ v Plzni 4. května 1908,¹⁴² v Hradci Králové 7. a 8. června 1908,¹⁴³ v Kralupech nad Vltavou 22. listopadu 1908,¹⁴⁴ v Semonicích 17. dubna 1911.¹⁴⁵ Za Československa bylo drama sehráno 16. března 1919 v Železném Brodě¹⁴⁶ a 17. května 1925 v Chuchelně.¹⁴⁷ Oblíbenost *Pánů* dokazuje i skutečnost, že byli hráni více než třistakrát. Dle dochované divadelní cedule bylo drama zahráno ještě v roce 1959, tedy 33 let po smrti jeho autorky.¹⁴⁸ Hra má v sobě sociální podtext. Příběh se odehrává v Pojizeří. Ústředním motivem je rodina žijící na pomalu chátrajícím gruntu. Staří rodiče Petraňovi vychovali čtyři syny. Václava, který převzal grunt a se svými rodiči, ženou a dětmi na něm společně hospodařili. Vojtěcha, který se stal farářem, Pavla působícího jako c. k. komisař, jež si vzal za ženu Lojzu Sahulovou, dceru sousedů. Posledním synem manželů Petraňových byl Antonín, jenž působil jako člen pražského předměstského divadla. Děj začíná přípravou na skromnou oslavu zlaté svatby manželů Petraňových. Rodiče pozvali všechny své syny a jejich rodiny a netrpělivě očekávali jejich příjezd. K večeru se všichni setkali, ale hosté byli po dlouhé cestě unaveni a chtěli si odpočinout na následující oslavný den. Panímáma Petraňová připravila pro všechny hosty místo ke spánku, ale Lojza Sahulová všechny ubytovala v jejich stavení, aby prý měli staří Petraňovi své domácí pohodlí. Ti ovšem byli zklamáni, neboť své děti dlouho neviděli, těšili se na ně a s radostí jim vše nachystali. Syny nezlomily ani prosby jejich rodičů a s výmluvami odešli přenocovat k sousedům Sahulovým. Jen co odešli, neodpustil si

---

24. října 1959; MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-195, plakát (velký formát): *Páni* – pořádá Národní jednota v USA k dobročinným účelům, 27. září 1908.

¹⁴⁰ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-204, plakátek *Páni*-dramatický odbor Československé besedy Svatopluk Čech v Curychu, 8. března 1913.

¹⁴¹ MČR v Turnově, pozn. 100 sign. P-AH-550, plakát-Dusíkovo divadlo v Časlavi, hra *Páni*, 3. května 1908.

¹⁴² MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-551, plakát-Divadlo královského města Plzně, hra *Páni*, 4. května 1908.

¹⁴³ MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-552, Městské Klicperovo divadlo v Hradci Králové, hra *Páni* 7. a 8. června 1908.

¹⁴⁴ MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-555, plakát -Dělnická tělocvičná jednota Krapupy nad Vltavou, hra *Páni*, 22. listopadu 1908.

¹⁴⁵ MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-562, Spolek div. ochotníků v Semonicích, hra *Páni*, 17. dubna 1911.

¹⁴⁶ MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-567, plakát-Ab. Horáková, *Páni*, Žel. Brod, 16. března 1919.

¹⁴⁷ MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-569, plakát Ab. Horáková, *Páni* (ochot. div. spolek Semily), 17. května 1925.

¹⁴⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-213, program *Páni* k 90. výročí založení ochotnic. div. spolku A. Marek v Turnově, 24. října 1959.

Václav poznámku: „*Kdepak, oni zde spát! Inu – páni!*“ Smutek zažehnal Antonín, který přijel později nežli ostatní a zůstal s rodiči na rodném gruntu. Druhý den byla oslava. Všichni hodovali, jedli, pili. Po skončení oslavy se všichni rozešli. Václav s Antonínem se dali do řeči. Bratr naznačil Václavovi, že by stavení potřebovalo opravit a aby požádal všechny bratry o finanční pomoc na rekonstrukci. Václav ale všechny dobře znal a nechtěl se ponižovat prosbami o pomoc. Antonín ovšem trval na svém a připomínal, že jsou všichni bratři jeho dlužníky, neboť grunt se zadlužil, aby všichni měli vzdělání a našli dobře placenou práci a na oplátku vrátili to, za co mohli studovat. Jejich rozhovor přetrhl přicházející starý Sahula, který vítal Toníčka. Sahula naznačil, aby se Toník nepotloukal s divadlem, když má dobře prosperující bratry, kteří by mu svým postavením mohli opatřit lepší zaměstnání - třeba pozici úředníka, a nedělal by ostudu rodu. Strhla se hádka, kterou zmírnila až panímáma Petráňová, která se necítila být pohoršena skutečností, že její nejmladší syn působí u divadla. Antonín rozhořčen přiznal, že mu na názoru ostatních nezáleží, ale měli by všichni pomoci Václavovi s gruntem, který zatížily dluhy. I panímáma Petráňová začala své děti prosit, aby jim přispěly, neboť neustále pracují na úrok a stavení rychle chátrá. V ten moment se všichni začali vymlouvat, proč nemohou přispět, na což pantáta reagoval slovy: „*Copak se nemáte rádi, děti? Přece jste jedna kreu!*“ Po výčitkách, které Pavel a Vojtěch připomněli, nevěděli, proč by měli dávat své peníze do rodného stavení.

Závěr dramatu se odehrává ve světnici gruntu ve tři hodiny ráno, kdy panímáma Petráňová ani Antonín nemohou spát. Matka našetřila pro svého nejmladšího synka peníze, neboť ji celý život tížilo svědomí, že více dopřávala jeho starším bratrům. Antonín, i když strádal, peníze nepřijal a věnoval je na grunt. Petráňovi se nakonec rozhodli prodat úrodný pozemek a se získanými penězi dále živořit. Příběh končí plačtivými slovy panímámy Petráňové, chystající se s ostatními členy rodiny na pole: „*Celý věk mě držalo (pole), ať tam třeba umřu!*“¹⁴⁹ Slavná divadelní činohra získala v roce 1909 cenu Ferdinanda Pravoslava Náprstka.¹⁵⁰

---

¹⁴⁹ HORÁKOVÁ, Abigail. *Páni*. Praha: 2. vyd, Šolc a Šimáček, 1908.

¹⁵⁰ NÁPRSTEK, Ferdinand Pravoslav (1824–1887), starší bratr Vojty Náprstka, český pivovarský podnikatel, mecenáš hudby a divadla, propagátor francouzské kultury; Vítěz, Arne Dvořák, se vzdal ocenění za svou hru *Kníže*, a tím připadla cena A. Horákové. F. P. Náprstek finančně podporoval rozvoj českého divadelního dramatu. Vznikly tři kategorie, za které měli umělci nárok na cenu v hodnotě 2 000 zlatých. První byla kategorie za nejlepší drama z českých dějin, druhá kategorie za nejlepší veselohry a třetí za nejlepší obraz z českého národního nebo společenského života. Spolek Svatobor byl určen F. P. Náprstkem ke správě financí. Fungoval až do roku 1950, kdy byly spolky hromadně rušeny. Viz NĚMEC, Jiří – STROZER, Jiří – ŠRÁMKOVÁ Vítězslava – Valenta Jiří: Náprstek Ferdinand.

Tuto hru považoval dokonce Vendelín Budil za její nejlepší hru.¹⁵¹ Dobová kritika autorce vyčítala, že nepodala věrohodně chování selského lidu, neboť z něho očividně nepochází.¹⁵² Jiná kritika Horákovou chválí za to, že i když si nevybrala nový námět, dokázala ho pěkně vylíčit. Ovšem podotýká, že by bylo třeba poupravit I. jednání, kde autorka popisuje spoustu zbytečností. I přesto tyto výtky kritika připouští, že hra měla u obecnstva úspěch a „[...] paní Horáková je autorka, s níž naše scéna může počítati. [...]“¹⁵³ *New-Yorské Listy* 29. září 1908 psaly, že to, co lidé znali o dramatu z doslechu, na scéně nezklamalo. Recenzent dodává, že příběh je pravdivě vylíčen a všichni přítomní si zavzpomínali na rodný kraj, neboť jim vše bylo povědomé.¹⁵⁴

Ve spolupráci s Josefem Vítězslavem Šimákem sepsala roku 1913 lidovou hru z 18. století o třech dějstvích *Štajnsnajdři*. Hra měla pod tímto názvem premiéru v Turnově 30. října 1913.¹⁵⁵ Dále byla například zahrána 8. listopadu 1913 v Železném Brodě.¹⁵⁶ Později byla hra na přání kritiky přejmenována na *Prstýnek* a pod tímto názvem se poprvé hrála 3. března 1919 ve Smíchovském divadle.¹⁵⁷ Tato divadelní hra je sice vymyšlená, ale má pravdivé jádro. Právě J. V. Šimák s touto částí hry Abigail Horákové nejvíce pomohl.¹⁵⁸ Dodal jí historické prameny, ze kterých vycházela. Za štajnsnajdry byli dříve označováni kamenáři. Ti se na Turnovsku vyskytovali už od poloviny 16. století, ale největší slávu jejich řemeslo zažívalo na konci 17. století. Kamenáři zpracovávali polodrahokamy především z Kozákova, ale i z Jizerských hor. Na přelomu 17. a 18. století začali napodobovat vzácné kameny sklem. Skleněná

In: Databáze českého amatérského divadla [online] 22. listopadu 2005, [vid 15. srpna 2013], dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=6096>.

¹⁵¹ ČERNOVICKÁ, Blažena, pozn. 6, s. 67.

¹⁵² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-173–190, novinové výstřižky recenzí hry *Páni*, leden 1908.

¹⁵³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-173–190, novinové výstřižky recenzí hry *Páni*, leden 1908.

¹⁵⁴ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-602 a–j, novinové výstřižky divadelních recenzí na hru A. Horákové, nedatováno.

¹⁵⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-228,229, plakát *Štajnsnajdři*-Turnov družina J. Tuttra, premiéra, 31. října a 5. listopadu 1913.

¹⁵⁶ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-230, plakát *Štajnsnajdři*, Žel. Brod, družina J. Tuttra, 8. listopadu 1913.

¹⁵⁷ KÁBOVÁ, Hana, pozn. 24, s. 96.

¹⁵⁸ Josef Vítězslav Šimák a Abigail Horáková byli letitými přáteli a navzájem k sobě chovali úctu, což vyplývá z jejich vzájemné korespondence. Dle další dochované korespondence uložené ve fondu Josefa Vítězslava Šimáka je zřejmé, že rodina Šimáková se s Abigail a Jožou Horákovými přátelila. Viz A AV ČR, pozn. 91.

imitace polodrahokamu se nazývá skleněná kompozice nebo také kompoziční sklo. Na počátku 18. století vedl Turnov spor se skalskou vrchností.¹⁵⁹ Jednalo se o výsady a práva města. Situace se vyhrotila dne 20. dubna 1707, kdy Turnov zachvátil ničivý požár a zpusťošil jeho velkou část. Vrchnost poskytla finanční pomoc, ale také chtěla dát městu nové výsady, které nebyly pro město zrovna výhodné. Obyvatelé města tato nová privilegia odmítli a chtěli zachovat stará ustanovení, čímž rozpoutali nový spor trvající několik let.¹⁶⁰ Nejvýraznější osobou toho sporu se stal František Tázler, který ve vězení vydržel osm let týrání a mučení, aniž by vyzradil úkryt originálu starých privilegií. V tomto sporu padlo zbytečně mnoho nevinných obětí, jiní byli situací do konce života poznamenáni. Město Turnov bylo nakonec poraženo a ztratilo už beztak chatrné výsady. Spor byl definitivně urovnán až v roce 1775, kdy byla městu navracena podstatná část starých privilegií.¹⁶¹

Děj *Štajšnajdrů* se odehrává v Turnově ve dvou dnech (neděle, pondělí) v roce 1722. Daniel Augustin Vejrich byl konšel, šenkýř a první starší Bratrstva kamenářského. V neděli ho navštívil turnovský hofmistr (představený dvorského služebnictva) a požadoval po kamenářích (štajšnajdrech), aby zhotovili rubínovou kompozici na šperk, který by věnoval hrabě své nastávající komtese Černínové jako svatební dar. Komtesa tuto umělou imitaci kamene viděla na svých cestách po Evropě a toužebně si ji přála mít. Turnovští štajšnajdři dosud rubínovou kompozici neutavili, a ani nikde v českých zemích nebyla zvěst o této dovednosti. Po dlouhém a nejistém přemýšlení a hofmistrových výčitkách, kdy se zmínil, že by byla reálná šance získání starých privilegií, nakonec štajšnajdři svolili. D. A. Vejrich byl s nápady v koncích a tak se zařekl, že dá svoji dceru Verunku tomu, komu se rudou kompozicí podaří vytvořit. Tím by totiž byla zachráněna čest města a pověst svobodného kamenářského cechu. O Verunku se ucházeli dva nápadníci – Václav, chudý školní mládenec, kterého si chtěla Verunka vzít za manžela a Ignác, zcestovalý primátorův syn, který se chlubil, že zvládne vytvořit tuto rudou kompozici. Ignác se schválně točil okolo Vejrichovy dcery a posměšně nazýval Václava potomkem rebelantů, jejichž příčinou ztratil Turnov svá práva. Václav zatvrzele bránil památku svých předků a občanů, kteří se bili za dobro obce až do svého konce. Když to vypadalo, že mezi mládenci dojde k fyzickému

---

¹⁵⁹ Patrně je tím myšlena hruboskalská vrchnost.

¹⁶⁰ ŠTĚPÁNEK, Miroslav, KNOB, Jan., pozn. 20, nestránkováno.

¹⁶¹ ŠTĚPÁNEK, Miroslav, KNOB, Jan., pozn. 20, nestránkováno.

řešení neshody, byl Václav odveden primátorem na jednu noc do šatlavy. Tam měl vidinu svého otce a všech, jež bojovali za práva obce a zaplatili za to svým životem.

Verunka byla ovšem zdrcena otcovým příslibem, jelikož milovala Václava, s nímž se i tajně zasnoubila. Jakmile to otec zjistil, rozčílil se, strhnul dceři prstýnek z ruky a vyhodil ho z okna ven. Prsten ovšem neskončil pod okny, ale spadl do pece. Václav se v pondělí dozvěděl, co se stalo, a prsten hledal, protože ho měl po své zesnulé matce a chtěl ho vrátit Verunce, která byla z celé situace nešťastná. Pomocník Houda, který hlídal pec, poradil Václavovi, aby se podíval dovnitř pece, zda tam prstýnek nezapadl. K velkému údivu našel Václav místo něj rudou kompozici. Z prstýnku zbylo jen granátové srdíčko a zlatá obroučka se roztavila. Když chtěl hofmistr po Ignácovi, aby ukázal výsledek své dovednosti, kterou se naučil ve světě, byl velmi zklamán. Místo rudé barvy vznikla hrudkovitá šedá kaše. Všichni byli zaskočení a smutní. V tu chvíli se objevil Václav a ukázal to, co si všichni toužebně přáli – rubínovou kompozici. Všem pak vysvětlil, jak požadované barvy docílil. D. A. Vejrich splnil slovo a dal svoji dceru Václavovi za ženu. K tomu ještě Václav získal od hofmistra úřad městského syndika,¹⁶² který dříve zastával jeho otec. Tento počín byl signálem počínající vrchnostenské milosti. Ignác byl potupen. Přišel o nevěstu a ještě ho zastínil „obyčejný“ školní mládenec.¹⁶³

Jak uvádí novinový článek z roku 1913, *Štajnsnajdři* byli hojně navštěvovaným divadelním představením. „[...] *Zaznamenáváme druhé provedení Štajnsnajdřů při vyprodaném hledišti. Důkaz, že věc dobrá svou tendencí a psaná s láskou, nezapadá bez ohlasu.* [...]“¹⁶⁴ Tehdejší společnost, zejména turnovská, si velmi dobře uvědomovala, jaká jména jsou autory oné hry a velmi si spolupráce J. V. Šimáka a A. Horákové vážila, což je patrné v následující citaci: „[...] *Dva spisovatelé seriózních cílů spojili se tu k dílu záslužnému. Dr. Šimák, náš milý rodák, výtečný historik a archeolog, který sobě o místní historii města Turnova získal zásluhy dosud nedoceněné, poskytl k tomu materiál historický, poetického zpracování pak podjala se naše rodačka jedna z nejlepších našich dramatických spisovatelek pí. Abigail Horáková, už nejen jako herečka a recitátorka získala sobě čestné jméno po vlastech českých, ale jako dramatická spisovatelka napsala několik prací těžkého zrna, neženoucí se za hlučným*

---

¹⁶² Syndikus znamená zplnomocněný zástupce.

¹⁶³ HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 15.

¹⁶⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-232,233, novinové články o hře *Štajnsnajdři*, listopad 1913.

úspěchem, ale pracovaných krví duše a láskou k umění. Jestliže dvě jména takových kvalit se spojila ku společné práci, mohli jsme býti předem ujištěni, že se jedná o dílo opravdu umělecké, jež nejen se stane slavnostní hrou místních významných dnů, ale také zaujme čestné místo v dramatické naší literatuře vůbec. Děj hry v Turnově i širém okolí vzbudil nebývalý zájem. [...] Bouřlivý a neutuchající potlesk po skončeném představení platil nejen pro účinkující, ale i autorům, kteří byli vyvoláváni na scénu.“¹⁶⁵

Abigail Horáková si byla velmi dobře vědoma kvality spolupráce s J. V. Šimákem a zkusila poslat *Štajnsnajdry* do soutěže o VI. Tylovu cenu.¹⁶⁶ A udělala jen dobře. Výše zmíněná divadelní hra opravdu v roce 1918 Tylovu cenu, kterou udílela Ústřední matice ochotnického divadla, získala.¹⁶⁷ Dobový tisk informoval o tomto úspěchu s názvem *Cena Tylova paní Abigail Horákové. „Porota pro VI. Tylovu cenu vypsanou Ústř[ední] Maticí divadel[ího] ochotnictva] českoslov. usnesla se jednomyslně udělití cenu 500 K[orun] lidové hře z osmnáctého století „Prstýnek“, která svou cenou uměleckou a literární, svou tendencí národní a účinností jevištní vyniká nad ostatní zaslané do konkursu. Po otevření obálky shledáno, že autorkou jest naše rodačka paní Abigail Horáková. Srdečně gratulujeme.“*¹⁶⁸ Dopis zasláný autorce dne 13. prosince 1918 potvrzuje výše uvedené. Porota shledala hru *Prstýnek* jako jednoznačně nejlepší ze všech zaslaných prací. V dopise je uveden požadavek na přepracování druhého jednání, které by bylo třeba zjednodušit, aby se dala sehrát na menších divadelních scénách.¹⁶⁹

¹⁶⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-232,233, novinové články o hře *Štajnsnajdry*, listopad 1913.

¹⁶⁶ A AV ČR, fond J. V. Šimák, sign. II b) 1, kart. 16, inv. jedn. 767, korespondence Horáková, Abigail H., dopis č. 5, 9. března 1918.

¹⁶⁷ Ústřední matice ochotnického divadla vznikla v roce 1886. Založila finanční sbírku na stavbu pomníku Josefa Kajetána Tyla. Později však tyto finance věnovala na udílení ceny v hodnotě 200 zlatých za dobré hry, které vyhovovaly estetickým a národním požadavkům. Matice plnila svůj účel až do roku 1951, kdy ji rozpustil tehdejší politický režim. Viz Divadlo. In: *Ottův slovník naučný*, pozn. 32, s. 656; A AV ČR, pozn. 166, dopis 7, 10. prosince 1918.

¹⁶⁸ Název Ústřední matice v tomto případě není rozepsán, protože po vzniku Československa se Ústřední matice divadelního ochotnictva Československého, přejmenovala na Ústřední matici divadelního ochotnictva Československého. Citovaný dopis je z prosince roku 1918. Nebylo nalezeno přesné datum přejmenování Ústřední matice divadelního ochotnictva, proto je název ponechán ve zkrácené podobě. Viz MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-234–236, novinový výstřížek – VI. Tylova cena pro hru *Prstýnek*, prosinec 1918; KLOSOVÁ, Ljuba. Ochotnické divadlo v letech 1886–1918 (činohra a kabaret). In: CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*, 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-129-2, s. 83–84; SCHERL, Adolf. *Cesty českého ochotnického divadla v samostatné republice 1918–1939*. In: CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*, 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-129-2, s. 112–113.

¹⁶⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-24, novinový výstřížek – dopis ústřední matice divadelního ochotnictva, 13. prosince 1918.

K divadelním hrám patří také pohádky pro děti, například *Tatíček Kozákov*. Hra vznikla v roce 1916 a podle dochované divadelní cedule byla zahrána dne 4. června 1919 v městském divadle Královských Vinohradů.¹⁷⁰ Také byla provedena v Jilemnici 13. a 14. září 1919.¹⁷¹

Příběh začíná v jedné chatrné chaloupce pod Kozákovem, kde žili dva staří, chudí manželé. Byl den před Štědrým dnem, všude napadlo hodně sněhu a babička s dědečkem již neměli čím přiložit do kamen. Dědeček onemocněl a babička mu sotva uvařila z posledních zásob vlažnou polévku. Nouze byla již tak velká, že se žena rozhodla jít poprosit o trochu jídla do vsi. Manžel ji však zarazil. „*Stejně ti nikdo nic nedá, víš, co už říkali minule.*“ Babička ho poslechla tak napůl. Rozhodla se, že nepůjde do vsi, ale rovnou do města, do Turnova. I to jí rozmlouval, ale marně. Než stihl jakkoliv zakročít, jeho žena již byla venku. Po velmi namáhavé cestě ve sněhu došla stařenka do cíle – před kostel sv. Františka v Turnově. Tam se střetla se dvěma místními žebračkami, které byly zprvu velmi ostražitě před nevídanou návštěvou. Po pár slovech nevráživost opadla. Když mše skončila a všichni odešli, žebračky se s babičkou rozloučily a vrátily se do chudobince. Stará žena se chtěla jít pomodlit do kostela, ale najednou se nemohla zvednout. Nohy po dlouhé a namáhavé cestě vypověděly službu. I začala babička hlasitě naříkat a modlila se k pánu Bohu. V ten moment skončila dětem škola. Jeden přes druhého křičel, jaký má doma vánoční stromeček, betlém a copak mu asi následující večer Ježíšek nadělí. Všimly si plačící babičky a začaly se jí smát. „*Stará bába brečí jako malá holka.*“ Fanda, jedna ze starších děvčat, posměváčky rozehnala a nabídla stařence, že jí odveze na saních domů. Postupně se přidaly i další děti. Vše dobře dopadlo a děti babičku v pořádku dopravily k dědečkovi domů. Donesly i jídlo, které připravily jejich maminky. Nanosily dříví a vytopily vymrzlou chaloupku. Společně si všichni zazpívali a dědeček pak vyprávěl staré kozákovské pověsti o duchu Kozákova a o třech železných mužích, kteří žijí na drábovně pod samotným vrcholkem hory. Kdysi žádali princezny z Valdštejna, Hrubé Skály a Rotštejna za vozy plné drahokamů. Byli však podvedeni a od té doby se lidem mstí.

V podvečer se na palouku na Kozákově scházeli duchové vzácných kamenů – Jaspiska, Kříšťál, Ametyst, Chalcedonka, Kočičí očko, Karneol a další, ale i duchové

---

¹⁷⁰ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-601, program: Městské divadlo Královských Vinohradů A. Horákové *Tatíček Kozákov* (hra pro děti o 3 dějstvích), 4. června 1919.

¹⁷¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-254, plakát *Tatíček Kozákov*, div. ochotníci Kolár, Jilemnice, 13. a 14. září 1919.

vodstva – krásná Jizera, Stebeň, Rokytka či Libuňka. Nechyběli zde ani zástupci počasí jako vítr, vichřice nebo meluzína. Když se všichni sešli, Stebeň se všem vychloubal, že chudému člověku utopil dvě kozy a podemlel dům. Člověk byl smutný a naříkal. Polodrahokamy jeho chování odsuzovaly, ale Stebeň se nedal a vyprávěl, že sledoval, jak se lidé a hlavně děti podél jeho břehů chovají a ničí přírodu. Tedy není od věci, když jim příležitostně uškodí. Jaspiska a její druzi tomu nechtěli věřit a zejména děti se zastávali. Ovšem Jizera s Libuňkou Stebňova slova potvrdily. Prý děti lámají větve stromů a hází je do vody, vybírají z hnízd ptákům vejíčka, topí koťátka a mlátí psy. Polodrahokamy byly zděšené, a hromadně volaly, že si nepřejí, aby na jejich palouk chodily děti, a pokud ano, mohly by je utýrat. Najednou se ozvalo zaburácení a ze středu hory vystoupil duch Kozákov. Duchové přírody se mu svěřili se svou prosbou a chtěli, aby byla vyplněna. Kozákov nechtěl stížnosti věřit, ale jako moudrý tatíček pravil: *„Dávám vám své svolení, ale pokud se na mém úpatí objeví zítra alespoň jedny hodné děti, nesmíte nikdy žádným jiným ublížit. Kvůli pár darebům nenechám zahubit všechny děti.“*

Mezitím byli v chaloupce pod Kozákovem všichni veselí a šťastní se rozloučili a děti šly zpět domů, aby se rodiče nestrachovali. Po chvíli začal vát vítr, který zesiloval, a v korunách stromů se ozvala meluzína. Děti se začínaly bát, smrákalo se, ale statečně pokračovaly v cestě. Vítr se postupně změnil ve vichřici a začalo hustě sněžit. Děti se tedy schovaly do jeskyně. Meluzína skučela a kvílela. Děti úpěly strachy. Najednou se objevili skřítkové přírody, Stebeň, Jizera, Libuňka, skřítkové polodrahokamy a chtěli dětem ublížit. Ty naříkaly a prosily, aby mohly jít domů, protože je budou rodiče hledat. Lesní duchové na prosby nedali a začali se k nebožákům přibližovat. Občas je tu a tam šťouchli, štípili, kousli. Tu si děti vzpomněly, co jim dědeček vyprávěl, a dovolávaly se ducha Kozákova, aby jim pomohl. Netrvalo dlouho, zaburácelo se, zablýsklo a najednou před nimi stál dědoušek s bílým vlasem a vousem, tatíček Kozákov. Lesní skřítkci halasně jeden přes druhého volali, že to jsou ony děti, které ničí přírodu a trápí zvířata a proto jim chtějí udělat to, co samy činí druhým bezmocným. Kozákov chtěl dát za pravdu svým druhům, ale děti začaly postupně jmenovat dobré skutky, které pro přírodu udělaly a jak pomohly starouškům. Stebeň děti osočoval ze lži a prosil, aby je mohl potrestat. Kozákov dal ovšem za pravdu malým návštěvníkům jeho úpatí a chtěl vyčinit Stebeňovi. Hodné děti se ale za něho u tatíčka Kozákova přimluvíly a ten od svého úmyslu odstoupil. Lesní tvorové museli

slíbit, že už nikdy žádnému dítěti neublíží a děti odpřísáhly, že budou přírodu chránit. Pak se všichni v míru rozešli a meluzína dohlížela na šťastný návrat dětí domů.¹⁷²

I když se příběh místy jako pohádka nejeví, hlavní myšlenka je zřejmá. Abigail Horáková se snaží své nejmenším diváky nabádat, aby se k přírodě a ke zvířatům chovali ve vší úctě a lásce.

Divadelní hra *Libuňský jemnostpán* byla posledním dramatem, jehož premiéry se už autorka nedožila. Poprvé se hrála dne 18. května 1929 ve Stavovském divadle v Praze,¹⁷³ dále pak 29. září 1929 v Mladé Boleslavi,¹⁷⁴ 6. března 1932 v Luži,¹⁷⁵ 16. a 17. dubna 1932 ve Vysokém Veselí.¹⁷⁶ *Libuňský jemnostpán* je označení pro kněze Antonína Marka,¹⁷⁷ který byl skutečnou historickou osobností, jež tvoří pravdivé jádro divadelní hry.

Děj se odehrává ve dvou dnech ve městech Jičíně a Libuni roku 1858. Ústředním motivem byl počín studentů z oktávy jičínského gymnázia, kdy v podvečer na školní půdě veřejně uctili památku mistra Jana Husa.¹⁷⁸ Zástupce katechety¹⁷⁹ jičínského gymnázia, pan Olbram, byl tímto činem velice pohoršen a hledal hlavní viníky. Všichni oktáváni byli domluveni, že když bude nejhůře, navzájem se zaprou. Ovšem když pan Olbram začal vyslýchat studenty Pepu a Járu a ti mu nic neřekli, začal hrát na city. Zmínil se, že bude vyloučena celá oktáva a jak na to doplatí chudí studenti. V tom okamžiku šli Pepa a Jára s pravdou ven a k „výtržnictví“ se dobrovolně přiznali. Pan Olbram byl velice překvapen, že tito výborní studenti jsou strůjci celé akce, ale i přesto jim sdělil, že budou ze studia vyloučeni. Oba hoši se k ránu vydali do Libuně k jemnostpánovi. Díky jeho neteři se dostali na faru. Tam nechyběl ani pan Olbram,

---

¹⁷² MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, inv. č. 18571, rukopis divadelní hry *Tatíček Kozákov*.

¹⁷³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-322, *Libuňský jemnostpán*-Stavovské divadlo plakátek, 18. května 1929.

¹⁷⁴ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-333, plakát *Libuňský jemnostpán* Městs. divadlo Mladá Boleslav, 29. září 1929.

¹⁷⁵ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-334, plakát – Ochotnické divadlo v Luži – *Libuňský jemnostpán*, 6. března 1932.

¹⁷⁶ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-335, plakát – Vzdělávací odbor církve Čsl. ve Vysokém Veselí – *Libuňský jemnostpán*, 16. a 17. dubna 1932.

¹⁷⁷ MAREK, Antonín (1785–1877), římskokatolický kněz, čestný kanovník litoměřické kapituly, básník, překladatel, jazykovědec.

¹⁷⁸ HUS, Jan (1370–1415), římskokatolický kněz, český středověký myslitel, vysokoškolský pedagog, reformátor a kazatel.

¹⁷⁹ Katecheta – učitel náboženství.

který byl pro jednoznačné vyloučení obou studentů pro velebení kacíře. Všemi obdivovaný a uznávaný Antonín Marek, libušský jemnostpán, hochy podpořil a sám se přiznal, že mistra Husa také obdivuje. Z toho byl pan Olbram v rozpacích. Pepu a Járu už nepronásledoval a raději odešel.¹⁸⁰

Děj také doplňují milostné zápletky a nedorozumění, jež vyvrcholí zasnoubením dvou párů. Hra končí šťastně. Poslední životní dílo spisovatelky a dramatičky A. Horákové rozdmýchalo vášně, z nichž vzešly smíšené emoce, jak je názorně vidět z následujících ukázek dobových recenzí.

Dne 24. května 1929 napsal literární kritik Jindřich Vodák¹⁸¹ dojmy, které doprovázely premiéru poslední Abigailiny divadelní hry. „*Hojný potlesk spokojeného a dojatého publika by byl Horákovou potěšil, kdyby se ho byla dočkala. [...] Hra je studována, hraje se a líbí se. Podle kritiky znamená vrchol dramatické tvorby zesnulé autorky a to nás zcela těší, že touto dobrou prací oživily naše vzpomínky na ni.*“¹⁸² Tato recenze je velmi pochvalná, ale není tomu ve všech případech. Kritika upozorňuje ve vší úctě k nebožce na literární nedostatky divadelní hry. Jinými slovy, dobrý nápad, ale nedostatečné zpravování po literární stránce - „*[...] dostává se na naši přední scénu tento obrozenecký obrázek, jež nemá – jako celé životní dílo Abigail H. Horákové – ovšem nijakých světoborných záměrů literárních. [...]*“¹⁸³ Recenze z jiného tisku považuje hru za zdařilou, ovšem bez hlubšího dějového a dramatického rázu.¹⁸⁴ V jiné dobové recenzi autor s iniciálami J. H. hru i s autorkou tvrdě odsuzuje. Autor recenze kritizuje hru jako celek, ale největší nespokojenost se projevuje zejména ve třetím (posledním) dějství, kdy si chce kaplan vzít Markovu neteř Lidunku a dobrovolně se vzdát kněžství, s čímž jemnostpán radostně souhlasí - „*[...] Autorka je dnes mrtva a za jejích trudných posledních let nemluvil bych s touto drsnou otevřeností, v níž se mohu o tomto čínění vysloviti dnes: jest toto nejodpornější ideové kýčáření, jež znám. Aby se zalíbila proticírkevní české tendenci doby, Horáková tu kupí nesmysl na nesmysl*

---

¹⁸⁰ HORÁKOVÁ, Abigail. *Libušský jemnostpán*. Praha: Šolc a Šimáček, 1927.

¹⁸¹ VODÁK, Jindřich (1867–1940), učitel, literární a divadelní kritik, překladatel, redaktor.

¹⁸² MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-325–330, novinové výstřižky recenzí na hru *Libušský jemnostpán*, 21. – 24. května 1929.

¹⁸³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-325–330, novinové výstřižky recenzí na hru *Libušský jemnostpán*, 21. – 24. května 1929.

¹⁸⁴ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-325–330, novinové výstřižky recenzí na hru *Libušský jemnostpán*, 21. – 24. května 1929.

a karikuje vlasteneckého kněze Marka na českého tak zv[aného] pokrokového haastroše, jímž nikdy nebyl. Či někdo věří, že vysoký církevní hodnostář by takto jednal a myslel, a že by hodnostářem zůstal? Podle potlesku v divadle se zdá, že ano, neboť tak jsme dnes zhlouplí, ale pravda jest jiná. Nedovedu si vysvětlit než nejnižšími pudy po laciném českém úspěchu toto falšování, v němž není zbla skutečnosti, ale které je tak nestoudné, že se vydává za historii, byť i umělecky traktovanou. Bůh dej lehké odpočinutí autorce, jež nevynikla ani talentem, ani pravdivostí, ale chtěla-li tendenci československé poválečné církve podepřítí jakousi tradičností u nás, pak neměla prznit Marka. [...].¹⁸⁵ Recenzent, podepsaný zkratkou V. Z. negativně hodnotí poslední dílo od A. Horákové: „[...] Tyto nechutnosti, jalovosti a sentimentality, na jejichž odstranění by bylo třeba pořádného koštěte, nutno trpělivě poslouchat celé tři hodiny. Za těchto okolností záleží jen na hercích, aby divák v hledišti neusnul. [...].“¹⁸⁶

Je velice obtížné rozpoznat, do jaké míry a do které fáze příběhu je děj pravdivý, a v jaké části je to autorčina fabulace. Abigail byla současnicí Antonína Marka, ovšem děj se odehrává ještě před jejím narozením, za dob Bachova absolutismu. Ze zmíněných recenzí lze usoudit, že hra byla hojně hrána a líbila se, byť nebyla zřejmě kvalitní po stránce jazykové a vypravěčské, jak by se na divadelní hru očekávalo. Dobové reakce jsou ovšem více než zajímavé.

K dalším dramatům Abigail Horákové patří například *Očista* (1903), *Pariové* (1905), *Jarní vody* (1908), *O hvězdném šuhaji* (1922) a další.¹⁸⁷ Hry byly hrány v mnohých městech po českých zemích. Důležité je zmínit pražská divadla, například Národní, Vinohradské a Švandovo na Smíchově, která hrála dramata od Abigail Horákové, a to i v době, kdy nebylo jednoduché dostat se na špičku divadelní scény.¹⁸⁸

Abigail Horáková kromě divadelních her složila i několik básní. Dále také psala povídky a črty. Z básní lze jmenovat *Při pohledu na podobiznu rodičů* (1892),¹⁸⁹ *Mé*

---

¹⁸⁵ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-325–330, novinové výstřižky recenzí na hru *Libušský jemnostpán*, 21. – 24. května 1929.

¹⁸⁶ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, nesign. kart. (plakáty, recitační programy, koncept div. hry, torza rukopisů...), desky A. H., novinové výstřižky, nedatováno.

¹⁸⁷ Uvedené datace značí premiéry dramát.

¹⁸⁸ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-336–338, kart. A-P-AH 250–377, *Libušský jemnostpán* – novinové výstřižky, nedatováno.

¹⁸⁹ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-588, rukopis básně, 1892.

drahé ubohé mamince! (1892),¹⁹⁰ *O Pane Bože* (1892)¹⁹¹ a další. Povídky Abigail Horákové je možné rozdělit do několika kategorií. Jsou to příběhy úsměvné, smutné nebo k zamyšlení. Pasáže nemají velký rozsah, zpravidla se jedná přibližně o deset stran ručně psaného textu, ale samozřejmě se najdou i výjimky. I přes nevelký počet stran jsou historky čtivé a autorka je dokázala působivě vylíčit. Živost příběhu vyvolávají i přímé řeči, které autorka často používá. A. Horáková v příbězích popisuje i nepatrné detaily, kterými se snaží co možná nejvíce přiblížit svůj „obraz“ čtenáři. Nepíše objektivně, ale snaží se „schovat“ za ústřední postavu děje. Dále do obsahu často promítá i myšlenky ústřední postavy. Hlavními aktéry různorodých dějů je buď sama autorka pod svým či imaginárním jménem, většinou Hely či Ludvy Čeřovské, nebo se s největší pravděpodobností jedná o postavy z okolí tvůrkyně. Otázkou však zůstává, nakolik jsou příběhy pravdivé či smyšlené.

Mezi žertovné příběhy patří povídka *Můj nový klobouk* (1906). Děj začíná situací, kdy manžel vytýká své ženě, že nemá žádný hezký klobouk a nosí jen starou hučku. Jednoho dne se oba vydali do obchodu a společně s paní prodavačkou vybírali vhodnou pokrývku hlavy pro paní. Po dlouhém vybírání a zkoušení nakonec manželé vyberou ten, podle svého vkusu, nejlepší klobouk. Paní měla radost a s novým kusem módního doplňku na hlavě opustila s manželem obchod. Manžel byl nadšený a nemohl svou ženu spustit z očí, i ona byla šťastná. Líbila se svému choti a ještě se po očku koukala do výloh okolních obchodů, jak jí nový klobouk slušel. Všichni se za párem otáčeli. Cestou domů míjeli malé dítě, které vykulilo oči a křičelo na celé kolo: „*Maminko, maminko, podívej se, tamhle jde čert.*“ Majitelka klobouku celou situaci zachránila přátelskou hláškou: „*Nedávno bylo přeci svatého Mikuláše.*“ Všichni se danému momentu zasmáli a rozešli se svou cestou. Manželka však dále nosila svoji starou hučku, a jen když šla s manželem, vzala si svůj nový klobouk.¹⁹²

K dalším úsměvným povídkám lze zařadit povídku *Pomsta* (1906), kdy se děti snažili „pomstít“ komediantům, již obsadili místo, kde si nejraději hrávaly.¹⁹³

---

¹⁹⁰ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-588, rukopis básně, 1892.

¹⁹¹ MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-589, rukopis básně, 1892.

¹⁹² MČR v Turnově, pozn. 40 sign. P-AH-415, rukopis povídky *Můj nový klobouk*, 7. ledna 1906; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-613a-s, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1906; Uvedené roky značí datum vydání povídky v dobovém tisku.

¹⁹³ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-418, rukopis povídky *Pomsta*, 18. března 1906; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-613a-s, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1906.

Mezi příběhy k zamyšlení patří povídka *Zpěv slavičí* (1906). Obsahem líčení je malé dítě, které po nocích slýchávalo překrásně zpívat ptáčka. Zajímalo ho, co je to za pěvce, který v noci tak nádherně pěl, ale stará chůva ho odbývala s tím, že je to pták. Dítěti to nestačilo. Přemýšlelo a fantazírovalo, copak je to za pěvce. Když dospělo, zjistilo, že onen opeřenec se jmenuje slavík. Závěr tohoto příběhu zakončuje věta: „[...] Naše ucho často nás pije, ale ovšednělé nepropouští do komnat citění...“¹⁹⁴ Tím se autorka snaží čtenáře varovat, že to, co slyšíme, může být pouze povrchní informací a je třeba „naslouchat“ i srdcem.

Mezi smutné lze zařadit povídku *Kolibřík* (1905). Zde se jedná zřejmě o pravdivý příběh, který se přihodil samotné autorce. Hrdinka vyprávění, malá Heda, zdědila po své sestře klobouk s kolibříkem. Děvčátko bylo šťastné, že nyní nastal čas stát se jeho právoplatnou majitelkou. Nemohlo se dočkat, až si ho vezme do nedělní školy a do kostela. Nicméně klobouk byl Hedvice velký a mnoho parády jí neudělal. Nic netušící si pyšně vykračovala směrem do školy, všichni se za ní otáčeli a jí to imponovalo. V nedělní škole ji ovšem místo pochvaly zasypal posměch a narážky. A to, jak ze strany spolužaček, tak pana učitele. Ani v kostele na mši to nebylo jiné. Místo usměvavého dítky přišlo domů utrápené stvoření. Heda nechtěla klobouk nosit. Doma byli dotčení, protože klobouk s kolibříkem sklízel v předchozích letech úspěch na všechny strany a nejen, že ho nosily Hediny sestry, ale i maminka! Dětský vzdor a prosby nakonec urovnala tatínkova rákoska. Od té doby nejen, že Heda chodila každou neděli „s kolibříkem“ na hlavě, ale záměrně ho nosila i ve všední dny. Posměch nepřestal, ale děvčátko se s ním vyrovnalo po svém. Tu někoho koplo, kouslo, vytahalo za uši atd. Z toho vzešla i zhoršená známka z mravů a tím nespokojenost rodičů. S dětským trápením nakonec přes letní měsíce skoncovali moli, kteří klobouk značně znehodnotili.¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-420, rukopis povídky *Zpěv slavičí*, 1. května 1906; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-613a-s, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1906.

¹⁹⁵ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-409, rukopis povídky *Kolibřík*, 15. ledna 1905; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-612a-o, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1905.

Z dětských let sepsala A. Horáková črty *Dareba darebná* (1905)¹⁹⁶ a *Mučenka* (1908).¹⁹⁷ Obě díla popisují Abigailinu křivdu z dětských let, kdy ji učitel káral a trestal za častou nepozornost. V obou povídkách vystupuje malá dívenka Ludvika (Ludva) Čerovská, téměř s jistotou můžeme říci Hedvika Černovická, která se těšila na den, kdy jí začne povinná školní docházka. Velice ráda však popouštěla uzdu své fantazii a snila. Svou častou nepozorností iritovala pana učitele. Ten ji s oblibou před celou třídou zesměšňoval a nechával po škole. Rodiče zhoršené stupně mravů nesli velmi špatně a tak Ludviku (Hedviku) neminuly tělesné tresty a také dotčené poznámky sester, které její chování považovaly za hanebné. Dříve bylo hodnocení z chování pro rodinu nejdůležitější ze všech známek na vysvědčení. Snížené stupně z mravů mívali jen výtržníci, kteří vyrušovali, hrubě se chovali ke spolužákům a byli prostořecí k učiteli. Ludvika tedy nechápala, proč je trestána, když tiše sedí v lavici a nikomu neubližuje. Abigail Horáková sepsala první povídku ve 35 letech a druhou o tři roky později, což svědčí o vnitřním celoživotním traumatu, se kterým se skrze psaní snažila vyrovnat. Zpověď papíru mohla být ulevující, ale lze přepokládat, že křivda zůstala v autorčině duši napořád.

Historika *Kam drazí, kam...?*¹⁹⁸ (1905) je zřejmě ze života manželů Horákových, v době, kdy působili u kočovného divadla u nezmíněné divadelní společnosti. V příběhu *První rány* (1906) je vylíčeno, jak se malé dítě snažilo pochopit smrt své matky.¹⁹⁹

Z tohoto drobného výčtu prací, sepsaných Abigail Hedvikou Horákovou je patrné, že tvůrkyně měla široký literární rozsah. Veřejnosti byly určeny divadelní hry, drobné črty a povídky, většinou uveřejněné v nedělních přílohách dobového tisku, jež vycházely mezi lety 1900–1926. Spisovatelce často chodily dopisy s žádostmi o zaslání příspěvků, které by mohla redakce otisknout do přílohy. „*V Praze 20. února 1909. Velevážená paní! Račte si zase laskavě vzpomenouti nějakým příspěvkem na „Nár. obzor“. Též redakce Čes. Domácnosti“ získala by ve Vás ráda spolupracovníci. Zde*

---

¹⁹⁶ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-410, rukopis povídky *Dareba darebná*, 29. ledna 1905; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-612a–o, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1905.

¹⁹⁷ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-433, rukopis povídky *Mučenka*, 1908.

¹⁹⁸ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-412, rukopis povídky *Kam drazí, kam...?*, 1. května 1905; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-609a–f, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1905.

¹⁹⁹ MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-419, rukopis povídky *První rány*, 1. května 1906; MČR v Turnově, pozn. 136, sign. P-AH-613a–s, novinové výstřižky lit. práce A. Horákové uveřejněné časopisecky, 1906.

*ovšem nemohly by býti příspěvky rázu čistě beletristického, spíše causerie, úvahy atd. Snad ostatně znáte „Čes. Domácnost. Všechny Vaše příspěvky budou vítány. Těše se brzy od Vás, velevážená paní, něco uvidíme, trvám v dokonalé úctě. B. Kočí.“*²⁰⁰ Další dopisy z redakcí jsou velmi podobné. Redaktoři autorce děkují za zasláný příspěvek a přejí si, aby spolupráce i nadále pokračovala, neboť její povídky čtenáře jistě baví.²⁰¹

Básně si psala autorka zřejmě pro vlastní potřebu. Z charakteru ztvárnění povídek a básní můžeme říci, že se jednalo o jakousi terapii. Skrze psaní se nejspíše snažila vyrovnat se situací nedávno minulou, která jí až už více či méně niterně zasáhla.

---

²⁰⁰ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign. 18692, kart. Abigail Horáková, žádosti o literární příspěvky do časopisů, 1900–1924.

²⁰¹ MČR v Turnově, pozn. 200, žádosti o literární příspěvky do časopisů, 1900–1924.

5 Divadelní hry

Kapitola na vybraných hrách představuje hlavní hrdinky jako různé typy žen tehdejší společnosti. Jednotlivé hry jsou řazeny chronologicky podle roku vzniku, který je převzat jednak z rukopisů, které jsou povětšinou datované, a z článku od J. V. Šimáka. Pokud jsou dramata v originální verzi a J. V. Šimák o nich také píše, data se shodují. Dalším případem je skutečnost, že hra není dochována v rukopise, tudíž jediným zdrojem vzniku hry je datace u již zmíněného autora. U hry *Ejhle člověku!* J. V. Šimák uvádí dataci vzniku 1903. Se stejným rokem je i nadepsaná obálka v pozůstalosti autorky, kde je originál uložen. Na první straně rukopisu je ale poznamenáno, že hra byla psána v roce 1902. Důležité je zmínit, že datum vzniku hry a premiéry se nemusí vždy shodovat. Záleželo na požadovaných úpravách ze strany osloveného divadla nebo na „frontě“ dramatu od jiných autorů. Dále následují příklady, kdy a kde byly hry hrány. Tento výčet byl proveditelný pouze na základě dochovaných recenzí a divadelních cedulí. Nechybí popis děje, nejsou opomenuty ani dobové recenze, které jsou více než zajímavé, a dále je uváděno, na co se snaží spisovatelka svým námětem upozornit a zároveň jak ztvárňuje hlavní hrdinku. Výše uvedená struktura popisu jednotlivých her se může lišit, podle dostupnosti dílčích informací. Většina her Abigail Horákové vyšla tiskem.

5.1 Máma

Rukopis divadelní hry s názvem *Máma* vznikl v roce 1901. *Máma* je druhým pokusem Abigail Horákové o divadelní drama.²⁰² Hra z neznámých důvodů nikdy nebyla prezentována veřejnosti. Obsah je tedy dostupný pouze z originálního rukopisu nacházejícího se v pozůstalosti autorky.²⁰³

Děj se odehrává v jednom dni v domě hlavní postavy Liany. Liana bydlela se svým manželem, který pracoval jako rada, otcem, chůvou Kačenkou, sluhou Fricem a přítelkyní vdovou Kamillou z Jordánu pod jednou střechou. Příběh začíná tím, že Kačenka hlídala malou dceru Liany a vyčítala jí, že ještě nezačala mluvit. Liana se utěšovala, že až přijde správný čas, Evička začne mluvit, i když by strašně ráda slyšela

---

²⁰² První divadelní hru *Hrabě Zoržo* sepsala a zdramatizovala v 11 letech.

²⁰³ MČR, archiv, fond Abigail Horáková, sign. P-AH 402, kart. A-P-AH 389–404, rukopis divadelní hry *Máma*, nedatováno.

to slůvko „má-ma“. V ten den se z Itálie vrátil bratranec Liany, malíř Ludvík. Dlouho si spolu povídali, co se nového událo za dobu, co se neviděli. V salonku se mezitím odehrávalo společenské odpoledne, čtení poezie. Vdova Kamilla byla půvabnou ženou a všichni muži v domě z ní nemohli spustit oči. Ona si toho byla vědoma a ráda s nimi koketovala. V jednom okamžiku zůstali v pokoji pan rada, manžel Liany, a Kamilla sami. Měli k sobě blíže než by se na manžela a vdovu slušelo. Najednou paní z Jordánu zjistila, že ztratila medailon s podobiznou pana rady. Se staženým hrdlem oba usilovně hledali, pomáhal jim i sluha Fric. Po medailonu ani památky. Liana, celou dobu v řeči s Ludvíkem, zamířila do dětského pokoje, aby mu ukázala svoji dcerku. Vzala ji z postýlky a dala pochovat svému bratranci. Tu si Liana všimla, že maličká svírá něco v ručičce. Byl to ztracený medailon! Jakmile to Fric zpozoroval, usilovně se přívěsku dožadoval, že má být okamžitě odevzdán panu radovi. Lianě ale zvědavost nedala. Jaký šok ji čekal, když uvnitř spatřila podobiznu svého manžela! Liana poznala, že Ludvík, který byl všemu přítomen, vše věděl. Pravdu znali všichni až na ni. Vztek, nenávisť, beznaděj. Okamžitě si nechala oba zavolat a žádala vysvětlení. Koketa z Jordánu se ani trochu nezastyděla a předstírala nevědomost. Manžel svoji ženu odtáhl na pohovku a přísně jí zakázal, aby tropila povyk. Zdrčená a společensky ponížená Liana prosila Ludvíka o pomoc. Myslela na nejhorší, chtěla utéci. Při odchodu ale zaslechla slova „má-ma, má-ma“. Evička se naučila mluvit. Liana si svůj útěk okamžitě rozmyslela a pospíchala za dcerkou. Vyčítala si, že ji chtěla nechat samotnou a slíbila, že jí nikdy neopustí, protože dítě musí být se svoji mámou, ať se děje, co se děje. Máma je nejdůležitější bytostí, andělem každého dítěte.²⁰⁴

O této hře bohužel není více informací. Ani není známo, zda je tento příběh pravdou či fabulací. Nicméně hra má svoje kouzlo i přesto, že je smutná. Abigail zde ukazuje ženu v roli manželky a matky, která je společensky ponížena svým mužem a přítelkyní. V největší nouzi nalezne sílu a oporu ve svém dítěti. Na to poukazuje nejen Abigail, že ženy jsou velké bojovnice, a zejména pokud se jedná o dítě, dokážou překonat prakticky nemožné. Je zde také vidět, že manželská nevěra se mezi lidmi vyskytuje v každé době. Byla tu před sto lety a je tu i dnes. A bolí stejně dnes jako před sto lety, i když se společenské normy změnily.

Otázkou zůstává, proč Abigail Horáková nenechala hru nikdy zahrát. Nebo proč ji v pozdějších letech například nepoupravila, aby mohla být prezentována veřejnosti.

---

²⁰⁴ MČR v Turnově, pozn. 203, sign P-AH-402, rukopis divadelní hry *Máma*, nedatováno.

Jisté podobnosti v závěru příběhu lze pozorovat v jejím pozdějším dramatu *Žena legionářova*. Hra je velmi emotivní a při dobrém dramatickém ztvárnění herců by zajisté sklidila úspěch. Drama *Máma* započalo novou etapu Abigailiny literární tvorby. Od této chvíle se autorka začíná věnovat divadelním hrám, jež se více či méně dostaly na prkna menších či obecně známějších divadelních scén.

5.2 Ejhle člověk!²⁰⁵

Divadelní drama *Ejhle člověk!* vzniklo v roce 1902. Premiéra se konala dne 14. května 1906 v Národním divadle a setkala se s velkým úspěchem.²⁰⁶ Dle zpráv od J. V. Šimáka měla hra u obecnstva obecně velké ohlasy a hrála se více než padesátkrát.²⁰⁷ Hru lidé shlédli například v divadlech na Smíchově 10. června 1911,²⁰⁸ 20. dubna 1913 v České Skalici²⁰⁹ a 24. května 1915 v Semilech.²¹⁰

Příběh začíná vystoupením kočovného divadla ve městě nedaleko Loučína. Herci, kteří zrovna neúčinkovali, si upravovali kostýmy a vyčkávali v zákulisí, až přijde jejich chvíle. Mezi členy společnosti se mezitím roznesla zpráva, že ředitel chce dát všem prázdniny a další vystoupení začne až za šest neděl. To znamenalo, že se každý musí na stanovenou dobu zaopatřit, což nebylo vždy jednoduché. Po konci představení přišel ředitel, všechny vyplatil a vyhlásil prázdniny. Míla Skalská, hlavní postava příběhu, přemýšlela, kam půjde v okolí do služby, když tu uslyšela známý hlas. Byla to její kamarádka z dětských let, Fráňa, která přišla z nedaleké vesničky i s panem farářem na představení. Fráňa byla radostí bez sebe, že se po tak dlouhé době setkala se svou přítelkyní. Míla měla také radost, ale kazila ji zpráva ředitele společnosti. Fráňa tedy navrhla, aby Míla po dobu, co nebude hrát, bydlela u nich na nedaleké faře. Míla se nejprve ostýchala, ale když se za Fráňu přimluvil i pan farář, souhlasila.

---

²⁰⁵ Drama *Ejhle člověk!* se objevuje ve verzích: *Ejhle, člověk!*, *Ejhle člověk* nebo *Ejhle člověk!* Nejčastěji je však používána poslední verze, proto je takto název označován i v práci.

²⁰⁶ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-156–164, recenze *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

²⁰⁷ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 189.

²⁰⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-165–166, plakáty *Ejhle člověk!* (Vinohrady, Smíchov), 2ks, 1909 a 1911.

²⁰⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-167, plakát *Ejhle člověk!* – ochotnické divadlo v České Skalici, 20. dubna 1913.

²¹⁰ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-168, plakát *Ejhle člověk!* – Městské divadlo v Semilech, spolek divadel. ochotníků, 24. května 1915.

Na faře si všichni tři povídali. Míla s Fráňou s láskou vzpomínaly na svá školní léta a dětství. Z děje vyplývá, že Fráňa v dětských letech nebyla mezi vrstevníky mnoho oblíbená a někdy sklízela i posměch. Občas přišla do školy neupravená, občas ušmudlaná, a spolužáci se jí smáli. Míla ji však nezavrhl, ale naopak podporovala, byly nerozlučné přítelkyně. Fráňa měla v Milce velkou oporu a lásku, jelikož jí v útlém věku zemřela matka, a tak hledala u někoho důvěru.

Za pár dní se Míla na faře zabydlela a pomáhala s chodem domácnosti Fráně a hospodyně paní Honzákové, řečené Honzačce. Večer si všichni povídali nebo Milka hrála na piano. Jednoho večera se pan farář pohyboval okolo Milky záměrně v bezprostřední blízkosti. Míla byla z farářova chování otřesená. Farář své činy obhájil láskou k Míle, protože ji stále nosil v srdci. Míla byla rozhořčena a nevěřila mu. Z příběhu postupně vyjde najevo, že Míla se s farářem, Jeníkem Havlenou, znala již od dětství a zamilovala se do něj. On s ní laškoval, ale nakonec dal přednost Milčině starší sestře Lídě. Zanedlouho potom odjel na studia a později se stal knězem. Od té doby se spolu neviděli, až nyní. Míla Jeníkovi neustále vyčítala koketování s její sestrou a nechtěla se s ním bavit. Farář se obhajoval mladickou nerozvážností a na důkaz lásky k Míle vytáhl z náprsní kapsy milostný dopis, který celou tu dobu měl u sebe. (Fráňa ho měla kdysi předat, ale schválně ho vrátila zpět bratrovi, se zprávou, že Milka o něj nestojí.) Po tomto momentu se Míla uklidnila a přistoupila na koketování. Nikdo v domě nic netušil. Jeník si ji chtěl vzít za ženu a vystoupit z kněžství. Pozval na návštěvu nedalekého faráře Toníka Sedlického, po kterém požadoval, aby převzal jeho úřad, až se zřekne kněžství. Toník byl z Jendova úmyslu v šoku a snažil se mu to rozmluvit, ale marně. Farář Havlena byl z neustálého obhajování své lásky vyčerpán a roztřesen. Zavolal si Milku, aby jeho slova potvrdila. Tak se také stalo. Bouřlivý rozhovor přilákal ke dveřím i Fráňu, která se všechno dozvěděla. Rozzlobila se na Milku a nechtěla s ní mluvit. Nějakou dobu se spolu nebavily, ale pak přišla Míla za Fráňou a chtěla se s ní rozloučit a odjet. Fráňa byla zprvu velmi nepříjemná, ale když zjistila, že Milka chce odejít pryč, sama zmírnila své chování. Míla se rozhodla k odchodu, aby se na ní její nejlepší přítelkyně z dětství nezlobila. Fráňa jí byla vděčná a ospravedlňovala své chování tím, že si jejich matka (z děje v závěru vplyne, že Jeník je bratr Fráni) před svou smrtí přála, aby se Jenda stal farářem a poprosila Fráňu, aby na to dohlídla. Jelikož svou matku milovala, její poslední přání brala velmi vážně. Milka slib Fráni chápala a nechtěla se proti němu stavět. Venku již nastal večer a najednou byl

slyšet farářův hlas. Milka se vyděsila a chtěla někam utéct, ale pozdě. Jeník v dobré náladě se rozhodl jít s oběma děvčaty ven na procházku, protože byla teplá a jasná noc. Zatímco se Fráňa strojila, vedli Míla s Jendou dlouhý rozhovor, při němž se Milka rozbřečela. Jenda ji uklidňoval. Míla se po chvílce upokojila a šla si umýt uplakané oči. Mezitím přišla Fráňa a dala se do řeči se svým bratrem. Po dlouhé chvíli, kdy se Milka nevracela, Jeník znervózněl a začal Mílu volat a hledat, ale nic. Ve dveřích mu farář Sedlický oznámil, že Milka už je pryč - odjela vlakem. Nejprve se za ní chtěl Jeník vydat, ale Toník s Fráňou mu to rozmluvili. Hra končí tím, že Jeníka v zoufalství popadl záchvat, ve kterém ukázal na krucifix pověšený na zdi a zvolal: „Ejhle člověk!“²¹¹

Hra *Ejhle člověk!* byla poměrně oblíbeným dramatem. Jak již bylo zmíněno, vznikla v roce 1902, ale prkna divadelní scény se hra dočkala až v roce 1906. Práce byla totiž rakouskou cenzurou dvakrát vrácena na přepracování.

Velmi pozoruhodná je však kritika od neznámého recenzenta uveřejněná záhy po premiéře. „[...]Doufejme pevně, že žalostný večer prvního představení *Ecce homo* byl posledním dokladem, že je třeba dáti - ať již ředitelstvu či komisi plnou moc, odmítat důsledně takovou přítěž, která ničí repertoár, ensemble i vkus publika. Nechci mluvit pohrdlivě o kusu paní Horákové, jejíž literární práce a upřímné snahy si vážím. Její kus není o nic lepší ani horší než ostatní tohoto druhu, ale je posledním v řadě pokusů, a třeba se zasaditi, aby poslední zůstal. Činohra Národního divadla musí mnoho učit a mnoho nově tvořit, chce-li stát se uměleckým ústavem - ale první podmínkou je při tom, aby nebyla zatěžována takovými kusy, jež neznamenaají nic ani ideově ani umělecky, a přece vyžadují tolik práce se scenováním a memorováním, poskytující zároveň zoufale málo příležitostí ke skutečné hře při odříkávání těch nesouvislých a neživotných rozmluv. Po jevišti hemží se napřed herci potulné společnosti, kteří již v druhém aktě naprosto mizí, aby učinili místo dvěma farářům, z nichž jeden je spokojeně živ, a druhý asketa, který však vzplane láskou k milence z mládí, nyní hereče, kvůli níž chce opustit faru. Vzdá se toho pro svoji matku a sestru, herečka odejde - ale k čemu to všechno posloucháte, proložené naivními výklady o životě herců a farářů, to nepochopíte po celý večer. Publikum to sice také nechápe, vtipkuje v nekonečných pauzách, ale nedá si ujít prožitek obvyklého premiového řevu,

---

²¹¹ MČR v Turnově, archiv, fond Abigail Horáková, sign P-AH-378, kart. A-P-AH 378-388, rukopis divadelní hry *Ejhle člověk!*, psáno roku 1902, časově práce I.

vyvolávání, úmorného pleskání a vši té pražské zábavy, kterou přízemí i gallerie projevují schválně nízkou úroveň svého vkusu.“²¹²

Ani následující hodnocení od Jaroslava Hilberta²¹³ v novinách *Venkov* ze dne 16. května 1906 není kladné. Podle něj se hra od A. Horákové nepropadla úplně jen díky zásluze herců.²¹⁴

Jiná recenze v *Pražských novinách* ze dne 16. května 1906 od anonymního autora uvádí, že se jedná o téma, které bylo už jinými autory zpracováno lépe, na druhou stranu recenzent připouští, že A. Horáková je talentovaná, ale bohužel si vybrala příliš složitý námět, na který nestačila.²¹⁵

Autor signovaný písmenem „Š.“ v *Národní politice* ze dne 16. května 1906 vytýkal Horákové, že děj vybudovala na vyhaslé studentské lásce, která vzplane po patnácti letech, kterou udusil ukradený dopis. Nelíbily se mu ani myšlenky o výstupu faráře Jendy Havleny z celibátu, i když připustil, že svou roli také sehrála cenzura.

Miloslava Sísová²¹⁶ v nedatovaném čísle *Mladoboleslavských listů* (můžeme předpokládat, že se jedná opět o květen 1906) uvádí, že i přes zásahy cenzury je místy patrná nezralost a nezralost dramatických a psychologických požadavků. Dále je vytýkána vleklost rozhovoru mezi Mílou a Fráňou a poslední děj dramatu, scéna záchvatu faráře Havleny před křížem. I přesto Sísová napsala, že *Ejhle člověk!* „[...] je lepší než ostatní debutní a nové práce mladých autorů – v poslední době: Suchého, Červenky Maška, Mahena [...]“.²¹⁷ Dalším bodem hodnocení představení nebyl jen obsah divadelní hry, ale svoji podstatnou roli hrálo i dramatické ztvárnění herců. „[...] Už dlouho jsme neviděli na Nár[odním] divadle tak špatně sehrané drama [...]“.²¹⁸

Hra bývá v kritice velmi často srovnávána s předchozím autorčiným dílem *Dolorosa*. To sice vzniklo o rok později než *Ejhle člověk!*, ale na divadelní scénu se

---

²¹² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-156–164, recenze hry *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

²¹³ HILBERT, Jaroslav (1871–1936), český dramatik a spisovatel, od roku 1906 působil jako divadelní referent, fejetonista a redaktor, psal kritiky do různých časopisů.

²¹⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-160, recenze hry *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

²¹⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-158, recenze hry *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

²¹⁶ SÍSOVÁ, Miloslava (1883–1947), česká novinářka a esejistka.

²¹⁷ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-161, recenze hry *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

²¹⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-161, recenze hry *Ejhle člověk!* – novinové výstřižky, 1906.

dostalo dříve. Kritika si všímá svižnosti hry a dále se recenzentům nelíbí, že děj je více románový nežli dramatický. Je tedy lépe hodnocena *Dolorosa*.

Velkou škodou je skutečnost, že většinou nejsou známa jména autorů recenzí uveřejněných článků. Lze tedy pouze předpokládat, že zejména spíše záporné hodnocení je od divadelních kritiků pravděpodobně ze scény Národního divadla, shledávající v dramatech především dějové a dramatické nedostatky. Můžeme tedy jen pouze odhadovat, že autory pozitivních recenzních reakcí jsou „obyčejní“ redaktoři, kteří se spíše zaměřili na odezvy a emoce publika na rozdíl od odborných kritiků.

Tato divadelní hra je jedním z nejobsáhlejších Abigailiných dramát. V prvním jednání nechává A. Horáková čtenáře nahlédnout do zákulisí kočovného divadla. Jsou zde patrné vztahy mezi jednotlivými členy, ale také finanční situace a obavy z budoucnosti. Hlavní postavu příběhu ztvárňuje 29letá Milena Skalská, která se stala amatérskou herečkou. Zde může být právě odraz prvních dojmů samotné Abigail, když vstoupila ke kočovnému divadlu. Horáková nám ve hře *Ejhle člověk!* předkládá postavu obětavé ženy, která se vzdá své životní lásky, jen aby si udržela přátelství se „starou“ přítelkyní ze školních let. Děj je napínavý, nechybí v něm zápletka, a autorka v závěru dává možnost čtenáři prostor k zamyšlení.

5.3 Očista

Divadelní drama *Očista* vzniklo v roce 1903. Premiéru mělo 4. dubna 1903 ve Švandově divadle v Praze,²¹⁹ kde bylo hráno i 14. prosince 1908.²²⁰

Děj se odehrává jednoho odpoledne v Praze. Hra popisuje příběh Zdeny Vorlíkové, která měla den před svatbou se svým snoubencem Josim Lesčinským. Oba byli u Zdeniných rodičů. Matka, paní Vorlíková, připravovala pohoštění na následující velký den. Zdena s Josim vzpomínali, jak se poznali, a těšili se, až konečně nadejde následující den, kdy budou svoji a odstěhují se na Rus. V poklidném odpoledni u nich zazvonili příbuzní Šípovi, kteří požadovali vrátit půjčené peníze pod záminkou, že jdou popřát budoucím novomanželům štěstí. Z děje postupně vyplývá, že rodina Vorlíkova na tom byla finančně špatně, jelikož pan Vorlík zpronevěřil peníze. Paní Vorlíková se Zdenou musely pak nesnadno shánět peníze na obživu. Potom, co se Zdena seznámila

---

²¹⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-112, program – Aréna na Smíchově, 4. dubna 1903.

²²⁰ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-115, plakát Švandovo divadlo na Smíchově *Očista*, 14. prosince 1908.

s Josim, rodině finančně vypomáhal on. Pan Šíp si nárokoval okamžité splacení dluhu, což činilo 300 zlatých. Rodina Vorlíkova pochopitelně tolik peněz neměla a nemohla je najednou vrátit. Celou situaci nakonec zachránil Josi, který se rozhodl dluh za rodinu své budoucí manželky zaplatit. Jen co pan Šíp v hotovosti dostal 300 zlatých, řekl, že chce pouze 200 zlatých, protože 100 už Zdena vrátila. Paní Vorlíková s Josim se velmi divili, kde by Zdena tolik peněz vzala. Karla Šípová nakonec všechny přítomné šokovala zprávou, že je získala u pana rady, jelikož mu prodala svou čest. To bylo obrovskou ranou zejména pro snoubence Josiho. Nejprve se z toho nemohl vzpamatovat a doufal, že se jednalo o křivou pomluvu. Nicméně když tento skutek potvrdila sama Zdena, byl Josi zhrzen. Nakonec se snoubenec přes tuto nepříjemnou skutečnost přenesl a chtěl Zdenu i tak pojmout za manželku. Ta ale nesnesla pocit žít s vědomím, že již nebyla počestnou. V kombinaci s její dlouhodobou srdeční nemocí a záchvatem vzteku a zoufalství nakonec lékař konstatoval smrt.²²¹ Pozvolna plynoucí děj je náhle ukončen, což povětšinou recenzenti umělkyni vyčítali.

Recenzent „K.“ v novinách *Nájemník* srovnal hru Horákové s hrou Pragovou s názvem *Počestná děvčata*, kde je velmi podobný děj. Autor článku Horákové vyčetl, zda bylo nutné, aby se Zdena prodala a splatila příbuzným dluh. Poukazuje na skutečnost, že kdyby tuto informaci Šípovi nezmínili v onen moment, Zdena by byla svému budoucímu manželovi vše zatajila. Kladně není hodnocen ani závěr hry, kdy se „[...] celá silná kostra dramatu bortí, a věc končí na ruině morálních a psychologických zásad pouhým efektem umírání. [...]“²²² I přes tyto uvedené nedostatky byla hra podle recenzenta kladně přijata obecenstvem, jelikož dramatický přednes byl „svěže sehrán“.²²³

V roce 1909 se objevila v příloze *Nájemníka – Divadelní táčky* nová kritika od anonymního autora. Tato recenze byla pro Horákovou velmi příznivá. Autor článku napsal, že oproti ostatním autorčiným pracím má *Očista* nejvíce pozitivních literárních kvalit, neboť se jedná o její bohaté životní zkušenosti, a díky svému talentu umí perfektně rozpracovat chování postav. Vyzdvihuje skutečnost, že autorka si vytyčí cíl, ke kterému zdárně dojde.²²⁴

---

²²¹ HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 13.

²²² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-113, článek o premiéře *Očisty* na Smíchově, 11. dubna 1903.

²²³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-113, článek o premiéře *Očisty* na Smíchově, 11. dubna 1903.

²²⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-116, recenze hry *Očista*, 2. ledna 1909.

V dramatu *Očista* můžeme znovu vidět, že hlavní hrdinou je žena. Autorka čtenáři představuje prostředí chudé měšťanské rodiny a zároveň v něm postupně vzbuzuje lítost nad hlavní postavou. V jednu chvíli to vypadá, že chudá dívka konečně nalezne vytoužené štěstí. Následuje rychlý spád událostí a závist příbuzných ji dostane do hrobu. Je zde patrná společenská hodnota, a to počestnost. Nejen, že je Zdena zostuzena před svými rodiči, ale i před svým snoubencem, což nakonec neunesla. Manželka měla právo být pobouřena, pokud mužovy předmanželské kontakty vyšly najevo, ale soudilo se, že mu odpustí. V případě takto „provinilé“ ženy nastala „katastrofa“, kterou muž nemůže odpustit.²²⁵

Námět dramatu *Očista* Abigail Horákové je velice pozoruhodný, možná až zarážející, ovšem po přečtení záznamu z osobního deníku zcela pochopitelný. „24. ledna 1890 v pátek večír. Což mě i do mého domova bude pronásledovat intrika? Bože můj ta hanba! Dnes jsem od paní [Marie] Kozlanské dostala list. Tak i tam ta bídná lež a pomluva došla. Jak jen je život někdy těžký a jak se v nás láme. Vše mě zloba hnala – jest mi 19 let a všechen ten čas byl jen zklamání, nespokojenost a utrpení mé cti – mé pověsti, na kterou jsem tak hrdá byla. Dotkla se mě nejděsnější pomluva, která čest dívky potkat může. Jak se mohu bránit, jak mám své poctivé jméno a svou nevinnu hájit. Jak dokázat, že to vše jest bídnou lží. Co jest čest děvčete a nevinná dívka nemá látku k vtipům a čest herečky! Nikdo ji nevěří, že je čistá – mají ji za pokrytce, ze kterého si mohou tropit žert. Z těch, které cti pozbyly, již si nikdo žert nedělá, to není nic podivného, ale herečka a nevinná – to jest něco nového, neobyčejného a přece komického! Jak musí člověk všechny síly sebrat, by po všem tom miloval divadlo! Neklesal na všednost a sám sebe si vážil a klidně hleděl budoucnosti vstříc. Přinesla jsem k divadlu nadšení, lásku, hezkost mládí, nadání, čest, zdraví, jmění. Ach a jaká odměna. Slzy – potupa – touha - tak s opovrhání celým světem.“²²⁶ S velmi obdobným námětem se setkáváme o několik let později, a to u hry *Hoře (Plané růže)*.²²⁷

---

²²⁵ ČADKOVÁ, Kateřina, RYANTOVÁ, Marie, MAUR, Eduard, MACKOVÁ, Marie, LENDEROVÁ, Milena, ČEVELOVÁ, Zuzana, BUREŠOVÁ, Jana, MELKESOVÁ, Miroslava. *Duše a tělo*. In: LENDEROVÁ, Milena (eds.), pozn. 22, s. 235.

²²⁶ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

²²⁷ MČR v Turnově, pozn. 14.

5.4 Signora Čiči

Tato divadelní fraška byla napsána dne 17. května 1903. Hlavní postavou příběhu je Kateřina Kocourková, která sloužila v hospodě v Turkovicích. Ten večer se v šenku konala muzika a Kačka s paní hospodskou všechno chystaly. Za Kateřinou se zastavil její milý Vojta, který šel právě okolo. Chvíli spolu rozmlouvali, ale pak ho Kačka vyhnala, aby mohla pokračovat v práci.

Večer se sešla celá vesnice a všichni byli v dobré náladě. Jen selce, paní Novače, se nelíbilo, že se její syn Vojta pořád točil okolo prosté holky Kateřiny. Ve vzteku selka ztropila povyk a Kačce ostře sdělila, aby si na Vojtu nedělala nároky. Ta v breku vysvětlovala, že Vojta chodil za ní, nikoliv ona za ním, a když ji ve vesnici nechtějí, půjde jinam, třeba do Prahy! Jak řekla, tak se taky stalo. Nejprve si našla službu v jednom z pražských hotelů, kde pomáhala pokojské Anně. Bohužel, zde moc dlouho nevydržela. V jednom pokoji si před zrcadlem zkoušela spodničku, kterou přinesla pradelna. V tu chvíli se přišel ubytovat jeden pár a Anna je vedla přímo do pokoje, kde byla Kačka ve spodničce. Nechtěla, aby ji tak někdo viděl a nestihla z pokoje utéct. Schovala se tedy pod pohovku. Pár se v pokoji zamkl a vedl rozhovor. Jak se ukázalo, vdaná žena paní Mína zde podváděla svého manžela s jiným mužem. Když došlo na odhazování svršků, paní Mína zaslechla divný zvuk, který vyšel zpod pohovky. To bylo v důsledku toho, jak se děvče pohnulo. Richard ji uklidňoval: „*To je jen malá myška.*“ a pokračoval v činnosti. Náhle se však pohovka s párem zřítily přímo na Kačku, která byla schovaná pod ní. Kačka se držela za nos a utíkala pryč v bílé spodničce s řevem přes celou chodbu. Povykem pochopitelně vzbudila pozornost ostatních hostů, kteří se celé situaci srdečně zasmáli. Kačka dotčená, co se jí všechno přihodilo, z hotelu odešla.

Dívka si našla druhou službu kuchařky u zpěvačky Rossi. Ale ani zde se neusadila na dlouho. Alfréd, bratr Rossi, laškoval s Kačkou, která o něj nejevila zájem, a to mu imponovalo. Jednou Alfréd v pokoji zhasl světlo a honil se s děvčetem po tmě. To vyhrožovalo následným kopáním a kousáním. Alfréd, jelikož ho Kačka opravdu kousla, začal křičet o pomoc. V tu chvíli z vedlejšího pokoje přispěchala Rossi se snoubencem, panem radou. Jelikož v pokoji byla stále tma, Kačka místo Alfréda chytila pana radu a kopala ho a kousala. Po zjištění omylu, ze sebe vydala jen: „*Kde je ten ničema Alfréd?!*“ Toto oslovení se Rossi dotklo, jelikož její bratr pro ni ničema nebyl.

A pak byla také rozčílenu, co si musel vytrpět pan rada od Káči. V tomto rozhořčení vypověděla Kačce službu. Ta byla uražena, nechala si vyplatit peníze a odešla pryč.

Děvče si tedy opatřilo novou práci. Působilo jako hospodyně u silně věřících manželů Luciusových. Ale ani zde neměla její služba dlouhého trvání. Paní Luciosová nejprve byla s novou pomocnicí spokojená, ale silné náboženské cítění se projevovalo na každém jejím kroku, což se Kačce mnoho nezamlouvalo. Nesměla chodit například bosa, musela se neustále modlit a podobně. Klotildu Luciusovou si Kačka rozhněvala potom, co jednou ze spaní zpívala stupnici, stakata a další vysoké tóny. Nebyla vůbec k probuzení a Luciusovi si s ní nevěděli rady. Kačka „zpívala“ dál. To už se začalo ozývat klepání na stěnu, sousedé nemohli spát. Potom, co se rozhořčení spoluobytelé domu dostali do bytu Luciosových a viděli Kačku, jak blouzní ze spaní, dali se do smíchu a předčasný budíček jí odpustili. Nyní již probuzená Kateřina netušila, proč okolo její postele stojí tolik lidí. Klotilda byla dotčená, co Kačka způsobila a chtěla, aby druhý den ráno od nich odešla. Sousedům, ale i domovníkovi bylo děvčete líto a přimlouvali se za ni. Nedalo se nic dělat, Klotilda byla neoblomná. Schönfeldovi, jednomu ze sousedů, se Kačky zželelo a nabídl jí angažmá v chantanu,²²⁸ kde působil jako ředitel. Zoufalé děvče tedy nakonec souhlasilo.

Poslední jednání se odehrává v chantanu. Návštěvníci nejprve shlédli pěvecké vystoupení slečny Siegfridy a taneček černošek. Následovalo pěvecké vystoupení Kateřiny Kocourkové pod uměleckým jménem Katulina Čiči. V dalším programu Katuliny Čiči přišel na řadu um Schönfelda, který dokázal Kačku během několik vteřin uspat. Když se mu to podařilo, dívka předvedla zpěv ze spaní jako v předchozí službě. Pokračovaly otázky z obecnstva, na které spící děvče odpovídalo. Poslední z mnoha otázek byla přímo od pana ředitele Schönfelda. Zněla, jak on (ředitel) ctí a nazývá velectěné publikum. Kaččina odpověď všechny zaskočila – „*Hlupáky, nafoukanými šosáky.*“ Okamžitě se zvedla u obecnstva vlna nevole. To se již dívka probudila a nechápala, co se děje. Strhla se rvačka. Kačku zachránil v ten moment vcházející milý Vojta, který ji hledal po celé Praze. Chtěl si ji odvést domů do Turkovic a pojmout ji za manželku. Katulina Čiči radostně souhlasila a odmítla i lákavou nabídku za 200 zlatých ročně v angažmá. Vojtova matka, Novačka, se sňatkem nakonec souhlasila.²²⁹

---

²²⁸ Chantan, počestěle šantán, je podobný kabaretu, na rozdíl od něj, zde převažuje hudební vystoupení.

²²⁹ MČR v Turnově, pozn. 211, sign. P-AH-379, kart. A-P-AH 378–388, rukopis divadelní hry *Signora Čiči*, 17. května 1903.

Signora Čiči byla určena jen pro menší městské divadelní scény a nebyla hrána delší dobu jako jiné hry od A. Horákové. Není dochovaná žádná divadelní cedule ani reakce dobových recenzí, takže není známo, v jakých městech bylo dílo realizováno a jaké emoce mezi obecnstvem vyvolalo. Podle J. V. Šimáka byla tato fraška „[...] rozpustilý nápad narychlo rychle hozený na papír [...]“ a údajně ani sama autorka svému dílu nepřikládala větší záměr. Hra měla z městských scén vytlačit „[...] záplavu cizích frašek [...]“. ²³⁰

Signora Čiči, v níž figuruje hlavní postava Kateřiny Kocourkové, je úsměvnou fraškou. Hra je dostupná pouze v originálním rukopisu, který se nachází v pozůstalosti A. Horákové. Autorka dává v prvním jednání čtenáři nahlédnout do prostředí venkovské zábavy, která je nám dnes již vzdálená. Dají se vyzorovat vztahy, myšlení, nálady a projev tehdejší venkovské společnosti. V následujících jednání lze vidět, které pracovní pozice byly asi nejčastěji obsazovány. Opět jsou zde patrné mezilidské vztahy. Horáková nám v této hře představuje tvrdohlavou ženu, jež odejde patrně z rodného místa, jen aby nepřekážela panímámě Novače a vyhnula se dalším narážkám ze strany sousedů. Hra jako jedna z mála končí šťastně.

5.5 Dolorosa

Drama o čtyřech dějstvích vzniklo v roce 1903 a premiéra se konala v pražském Národním divadle dne 23. září 1904. Hra byla dále sehraána například 12. října 1904 v Národním divadle v Praze, 7. listopadu 1904 v Hradci Králové, ²³¹ 21. srpna 1905 v Turnově, ²³² 8. listopadu 1908 v Sedleci, ²³³ 8. července 1917 v Králově Městci, ²³⁴ 2. listopadu 1919 v Litomyšli ²³⁵ a dalších českých městech.

Ze hry není zřejmé, ve kterém městě se příběh odehrává. První jednání představuje divákovi malou světničku, kde se hlavní postavy Mařena Koubková a Karel

---

²³⁰ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 185.

²³¹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-132, plakát – Městské divadlo Klicperovo v Hradci Králové *Dolorosa*, 7. listopadu 1904.

²³² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-136, plakát – městské divadlo v Turnově-divadelní společnost Elišky Zöllnerové *Dolorosa*, 21. srpna 1905.

²³³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-137, Spolek divadelních ochotníků v Sedlci *Dolorosa*, 8. listopadu 1908.

²³⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-142–144, plakáty – *Dolorosa*, 1917.

²³⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-146, plakát – Litomyšl *Dolorosa*, 2. listopadu 1919.

Chvála připravovali na následující svatební den. Krom příprav očekávali také příjezd matky nevěsty z Prahy. Mařena si velmi přála, aby bydlela společně se svým manželem a maminkou v jednom bytě. Paní Koubková by se starala o domácnost, Mařena, operní pěvkyně, by se věnovala svému umění a Karel by psal noty. Dobře se jim bude žít vespolek. Mařeny sen se stal skutečností.

Paní Koubková měla těžký život. Zemřel jí manžel i syn Vendelín, umělec – skladatel. Neustále pracoval, napsal operu *Dolorosa* neboli *Matka Bolestná*. Vyčerpání z usilovné práce ho přivedlo do ústavu pro choromyslné, kde jako velmi mladý skončil.

Druhé jednání ukazuje vztah manželů Chválových po čtyřech letech od svatby. Počáteční láska z manželství vyprchala a Karel začal s Mařenou jednat skoro jako se služebnou. Po práci přišel domů a jediné co vyžadoval, byl oběd a následný klid ke spánku. Odpoledne se většinou vypravil do kavárny a žena ho celý den neviděla. Smutná manželka se o své trápení podělila s kolegyní z divadla, herečkou Laurou Dolinskou. Ta se Mařeně snažila vysvětlit, že je normální, když se po několika letech z manželství stane stereotyp a ženatí muži začnou vyhledávat obdiv jiných žen. Laura se své kolegyni svěřila, že jí byl manžel také nevěrný a ona to už delší dobu věděla, ale přesto ho měla ráda. Mařena se tedy Karlovo chování snažila přehlížet, i když tím velmi trpěla. Hledala radost ze života ve své malé dcerce Andulce. Život šel dál.

Mařena také poskytovala soukromé lekce zpěvu. Jednou z jejích žákyň byla i Olga Jordánová. Jednoho dne přišla Olga na svou hodinu. Doma byl pouze Karel. Dlouho si spolu povídali a potom šli na procházku. Jelikož byl pan Chvála velmi pohledný muž, začala s ním Olga koketovat, čemuž se Karel nebránil.

O nějaký čas později Andulka přistihla svého tatínka, jak se s Olgou objímá a chtěla to říct mamince. Včas ji však zarazila paní Koubková (Andulčina babička), která doufala, že se Karel umoudří. Omyl. Pomocnice Polda se vrátila z ranního nákupu a měla Karlovi předat Olžin dopis. Nechtěně však zaměnila účtenku se psaním. Paní Koubková se vše dozvěděla! Vedla v sobě velký boj. Říct to své jediné choré dceři nebo mlčet jako hrob? Ve velkém duševním vypětí omdlela. Mařena byla strachy bez sebe a volala o pomoc. Všichni se seběhli k paní Koubkové a křísili ji včetně Olgy, která se vrhla ke Karlovi. Mařeně všechno došlo. Zdrčená a zmatená se vrhla k oknu, když

v tom ji za sukni zachytila Aniččina ručička. Mařena spatřila své uplakané dítě a všechno si v mžiku rozmyslela.²³⁶

Drama *Dolorosa* rozvířilo opět mnoho rozporuplných pocitů a emocí, které na svou odezvu nenechaly dlouho čekat, jak je patrné z následujících recenzí.

Noviny *Zájmy českého herectva* píší velmi příznivě. Recenzent složil A. Horákové poklonu v tom smyslu, že někdo se může snažit celý život a stejně neuspěje, ale ona (A. Horáková), která nepatří k až tak známým jménům, i přesto že má za sebou publikační činnost svých povídek a její hry se hrály i na jiných pražských scénách, úspěchu v ND v Praze dosáhla. Recenzent přiznává, že děj nemá hlubší myšlenky, ale za to je pečlivě propracovaným odrazem života prostých lidí.²³⁷

Mladoboleslavské listy s názvem článku *Divadlo* píší o umělkyni také pozitivně. Kritika zdůrazňuje, že je málo žen-dramatiček a Abigail Horáková tyto řady rozšiřuje právem se ctí.²³⁸

Příloha k *Národní politice* č. 265 v části *Divadlo a Hudba* se také pochvalně vyjadřuje k novému dramatu autorky. Abigail Horáková je dle kritiky velmi slibnou dramatickou umělkyní, což už bylo patrné u její předešlé hry *Očista*, a *Dolorosa* jen potvrzuje, že se jedná opravdu o velký talent.²³⁹

Většina článků se shoduje, že se divákům nová práce líbí, a většina kritik shledává živost a pevnost děje.²⁴⁰ Je považována za nejsilnější novinku. Chválena je i propracovaná psychologie postav.²⁴¹ *Československá stráž* uvedla, že: „[...] Autorka jistě neznala osoby líčené a což více, dovedla vniknouti do jejich nitra jemným zrakem psychologa. [...]“²⁴² Přesto ne všechny recenzenti vidí v *Dolorose* přínos, což je patrné z následujících ukázek dobové kritiky.

Článek *Umění a věda* v novinách *Čas*, k němuž si pravděpodobně autorka připsala větu: „Čím více bezpráví, tím více síly ve mně!“ nehodnotí novinku A. Horákové příznivě. „*Dolorosa* (je bezcenná věc. Autorka chce předvést drama

---

²³⁶ HORÁKOVÁ, Abigail. *Dolorosa*. Praha: F. Šimáček, 1904.

²³⁷ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²³⁸ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²³⁹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴⁰ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴¹ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

nešťastného, rozervaného manželství (ovšem! co jiného?!) a o tom manželství ví zrovna, ale zrovínka jen, že žena má jakési velmi neurčité a nedohledné touhy o umění a o ideálním soužití s chotěm, kdežto muž zná jen dobré jídlo, parádu, lehkou zábavu a smyslný požitok, což vše, nemá-li doma, hledá jinde. To stačí leda tak na škodolibý společenský klep nebo snad ještě na soustrastné prorokování o tom, jak tak někdy lidé neblaze v sobě se zmýlí, ne však na drama. [...].²⁴³ Na konci novinového článku je tužkou připsaná úsměvná věta asi opět samotnou dramatičkou: „*To je blbec tenhle kritikář, ten se blamíruje! To řekne celá Praha!*“

Další recenze v *Samostatnosti* například uvádí, že ačkoliv má drama některé části pěkně propracované, nehodí se na první divadelní scénu. „*Kdo Dolorosu viděl, jistě nepochopil, jak se dostala na Národní divadlo. Tam rozhodně také nepatří, ať si tvrdí kdo chce, co chce o tak zvaném povzbuzování mladé produkce. Naše Národní divadlo není ústavem pro podporu nevědomosti, mělkosti a prázdnoty, ani pro chov osobivého diletantismu, který ničemu nerozumí a na všechno si troufá.*“²⁴⁴

Vinohradské listy uvádějí, že *Dolorose* chybí „scénický vzduch a švih“ a označuje ji za začátečnický pokus. *Národní listy* vytýkají autorce dvě hrdinky, které jsou v závěru velmi nešťastné. Tvrdí, že dvojnásobná bolest vyvolá jen poloviční soustrast a právě na soustrasti spočívá váha dramatu.²⁴⁵

V tomto dramatu můžeme sledovat až nápadně podobný děj s nikdy neuveřejněnou první Abigailinou hrou *Máma*. Možná tuto hru spisovatelka poupravila a z původního scénáře vznikl scénář nový. A. Horáková ve svém díle poukazuje na běžný manželský život v minulém století. Jak je patrné i u jiných jejích divadelních her, manželská nevěra byla velmi častým jevem tehdejší společnosti. Můžeme zpozorovat, že se jedná o kombinaci nevěrný muž - ztrápená žena a nikdy tomu není naopak. Předmanželský a mimomanželský styk byl na konci 20. let minulého století ve všech společenských vrstvách téměř pravidlem.²⁴⁶

V textu dramatu autorka píše, že vše se odehrávalo a podřizovalo náladě a přáním Karla Chvály. Autorita otce byla nepopiratelná stejně jako závislost všech

---

²⁴³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-117–131, recenze hry *Dolorosa* – novinové výstřižky, 1904.

²⁴⁶ ČADKOVÁ, Kateřina, RYANTOVÁ, Marie, MAUR, Eduard, MACKOVÁ, Marie, LENDEROVÁ, Milena, ČEVELOVÁ, Zuzana, BUREŠOVÁ, Jana, MELKESOVÁ, Miroslava. *Duše a tělo*. In: LENDEROVÁ, Milena (eds.), pozn. 22, s. 235.

členů rodiny na jeho rozhodnutí a také na jeho postavení, zdraví a životním úspěchu.²⁴⁷ Muž byl ředitelem domácnosti, a tudíž určoval domácí řád.²⁴⁸ Na krizi tradičních rodinných hodnot upozorňovaly na konci století mnohé další ženy, především české spisovatelky.²⁴⁹ Ani pravidelné odchody K. Chvály do kavárny nebyly tehdejší výjimkou. Místem, kde se o pracovních problémech živě hovořilo, bývala místní hospoda nebo obdobný podnik. Pravidelně se tak scházeli pracovníci nejrůznějších profesí po práci.²⁵⁰ Tedy jak Abigail Horáková naznačuje ve své práci, emancipace žen byla teprve v počátcích.

5.6 Na pevné půdě

Divadelní hru *Na pevné půdě* Abigail Horáková napsala v roce 1913, ale poprvé byla hrána až 30. června 1917 v pražském divadle Na Vinohradech.²⁵¹ Hra byla dále sehrána například dne 27. října 1917 v městském divadle v Turnově.²⁵² Z dochovaných divadelních cedulí víme, že se veselohra hrála dvakrát, dle statistiky J. V. Šimáka třikrát. Zdali to je konečný počet představení nebo jich bylo více, zůstává otázkou.

Hlavní postavou celého příběhu je spisovatelka Hela Jašková, která přijela z Prahy na návštěvu do svého rodného města (zřejmě Turnova) při příležitosti premiéry své nové hry v místním divadle. Celé město bylo hrdé a na svou rodačku se náležitě těšilo. Nikdo nemluvil o nikom jiném než o vážené spisovatelce Hele Jaškové. Od časného rána obklopovali příznivci nádraží a vyhlíželi ji. Ta ovšem díky své velmi dobré přítelkyni z dětství, Růže Hvozdíkové, nepozorovaně čekajícímu davu unikla a inkognito se dostala až do divadla. Místa v divadle byla vyprodaná, všichni hořeli nedočkavostí. Hra sklidila ohromný úspěch. Hela se u rodiny Hvozdíkovy zdržela několik dní (vlastní rodiče jí již zemřeli). Za tu dobu Hela s Růžou vzpomínaly na školní léta a bezstarostné dětství. Růža v dobrém slova smyslu záviděla Hele její kariéru

---

²⁴⁷ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, pozn. 23, s. 105.

²⁴⁸ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, pozn. 23, s. 107.

²⁴⁹ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, pozn. 23, s. 110.

²⁵⁰ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, pozn. 23, s. 183.

²⁵¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-255a, b, plakát *Na pevné půdě*, prem. Královské Vinohrady, 30. června 1917.

²⁵² MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-264a, b, plakát *Na pevné půdě* A. Marek v Turnově, 27. října 1917.

a také si přála stát se uznávanou umělkyní, nezávislou na manželovi. Dlouho Růža nemohla pochopit, že život umělkyně není pouze o slávě a uznání, ale hlavně o živoření a nejistotě. Radila Hele, aby se zaopatřila a provdala. Spisovatelka sice provdaná byla, ale také za umělce – malíře, tedy nejistota budoucnosti visela na každém kroku. Hela byla se svým životem spokojena. Milovala psaní nade vše. Už ve školních letech ráda často snila a popouštěla uzdu své fantazii, což mělo za následek její zhoršenou klasifikaci z mravů. Růža si vážila, že je existenčně zaopatřena, ale povinnosti o domácnost a rodinu ji plně neuspokojovaly. Také chtěla ve svém životě něco dokázat, ale manželství jí to nedopřálo. Zápletka nastala v okamžiku, kdy Růža našla osobní dopis ve věcech svého manžela, Zdeňka Hvozdíka, od kabaretní baleríny Gusty Kidlessi. Okamžitě pojala podezření nevěry a chtěla se nechat s manželem okamžitě rozvést. Nechyběla manželská hádka, kdy se nakonec vysvětlilo, že dopis nepatřil Zdeňkovi, ale Zdeňkovu strýci Robertovi, a Zdeněk byl pouze jeho doručovatelem. Aby nevzniklo v sousedství a před Hvozdíkovíc dětmi nedorozumění, zachránila Hela situaci tvrzením, že Růža se Zdeňkem zkouší jen scénu z její nové divadelní hry. Vše nakonec dobře dopadlo a Hela Jašková odjela zpět do Prahy s příslibem, že opět na jaře přijede na návštěvu a přenechala tak Růže pevnou půdu pod nohama.²⁵³

Veselohra o třech dějstvích nevzbudila u recenzenta K. M. velké ohlasy. Recenzent uvádí, že se jedná o slabší práci a Abigail Horáková, která není pro veřejnost neznámou autorkou. Recenzent zmiňuje, že se její hry dávaly na smíchovském a národním divadle, které tehdy zaznamenaly úspěch. Po určité pauze umělkyně bylo očekáváno více, ale předpokládaný posun se nedostavil. Onen vzestup recenzent očekával především ve zlepšení propracovanosti děje a ve smysluplných rozhovorech postav. Kritika naznačuje, že námět není nijak nový, ale připouští, že hra se obecnstvu líbila, neboť lidé rádi vidí odraz svého života.²⁵⁴

Článek v *Národní politice* od Hanuše Jelínka²⁵⁵ se také vyjadřoval k premiéře veselohry zahrané Na Městském divadle Královských Vinohrad. Stejně jako předchozí recenze ani tento úryvek není pozitivní. Kritika zmiňuje, že i když A. Horáková dokáže prokreslit postavu a scéna je živá, není nikde vidět autorčin posun. Recenze tuto hru

---

²⁵³ HORÁKOVÁ, Abigail. *Na pevné půdě*. Praha: F. Šimáček, 1917.

²⁵⁴ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-256–263, novinové výstřižky recenzí veselohry *Bez pevné půdy*, po 30. červnu 1917.

²⁵⁵ JELÍNEK, Hanuš (1878–1944) český básník, esejista a divadelní kritik.

považuje za stagnaci, neboť svými předchozími dramaty dokázala pravý opak. Kritika chválí první akt, který je svižný, naopak od druhého jednání, které je zdlouhavé až nudné. I přes tyto nedostatky připouští, že veselohra zaznamenala u publika úspěch, se kterým zakončila divadelní sezonu.²⁵⁶

Následný článek *Bez pevné půdy* uveřejněný v *Besedě* opět Horákové vytýká nedostatky z premiéry ze dne 30. června 1917. „[...] *Snad nebylo by třeba mluvit ostře, ale jak možno odpustiti například stálé koketování autorky s vlastní osobou (a slepý by to musil vidět!), jež stává se opravdu nechutným? Jak možno přehlédnouti přímo neomaladě vypůjčený trik s přenášením manželské postele (vida, to lze ve slušné ženské veselohře?) z Björnsonova*²⁵⁷ *Když réva znovu kvete? Litujeme upřímně herců, litujeme divadla, litujeme obecnstva, litujeme i autorky po takové premiéře, při níž se může mluvit o všem možném jen nikoliv o pevné půdě, naopak autorka pracuje bez pevné půdy pod nohami. Že bylo hráno pěkně, je zásluhou vinohradských herců. Bez jejich dobré vůle bylo by leccos ještě hůře selhalo. [...] Režie pana Hlavatého dovedla se postarati o souhru vyhovující (ale škrtů by bylo třeba, škrtů!). [...].*“²⁵⁸

Horákové je vyčítána plytkost dějové stavby a nedostatečná psychologie postav, jež by zasloužila více rozpracovat. Dílo u obecnstva bylo přijato kladně proto, že hra byla svižně zahrána a obecnstvo v ní ucítilo momenty vlastního všedního bytí.²⁵⁹

Je ovšem zřejmé, že tato veselohra nezaznamenala ohlas jako jiné divadelní hry od A. Horákové. Opět je důležité zmínit, že se jedná o užší výběr posudků a je pravděpodobné, že ne všechny se dochovaly nebo byly tehdy zaznamenány. Tudiž také nelze striktně na základě dobové kritiky tvrdit, že je hra buď dobrá či špatná. Abigail Horáková se snažila divákům ukázat, že úspěchem harmonického manželství je pravá láska, která je pevnou půdou pro manželství. Občas působí poněkud naivně hlavní postava Hely Jaškové, která má dobré řešení pro všechna trápení. Autorka poukazuje na skutečnost nespokojených městských paniček, které jsou existenčně zabezpečeny svými manžely a k tomu naříkají, že jsou nepochopené. Dále ve veselohře Horáková odsuzuje

---

²⁵⁶ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-256–263, novinové výstřižky recenzí veselohry *Bez pevné půdy*, po 30. červnu 1917.

²⁵⁷ BJØRNSON, Bjørnstjerne Martinius (1832–1910), norský kriticko-realistický prozaik, dramatik, básník a publicista, nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1903.

²⁵⁸ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-256–263, novinové výstřižky recenzí veselohry *Na pevné půdě*, 30. června 1917.

²⁵⁹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-256–263, novinové výstřižky recenzí veselohry *Na pevné půdě*, 30. června 1917.

shovívavost k manželově nevěře. Ta byla v této době hodně přehlížena a pochopitelně ženami neradostně tolerována. Ve veselohře je naznačeno, že i žena-umělkyně může žít šťastným, spokojeným životem a být veřejností obdivovaná a uznávaná, byť situace má i druhou stranu mince – živoření. Je tato divadelní hra střípkem ze života samotné autorky?

5.7 Vojtánek

Drama *Vojtánek* vzniklo v roce 1915 a poprvé bylo odehráno 24. dubna 1915 v Intimním divadle na Smíchově. Dokládá to pozvánka. „*Abigail Horáková zve Vás uctivě na premiéru svého dramatu „Vojtánek“, která odbývá se v sobotu večer 24. dubna tohoto roku v Intimním divadle Smíchovském.*“²⁶⁰

Hra z hereckého prostředí, *Vojtánek*, se odehrává ve dvou dnech v jednom malém nepojmenovaném českém městě. Ústřední postavou děje je Vojtánek, mladý člen herecké společnosti, který po svém otci odmítl převzít řízení divadla. Ředitelem společnosti se stal Martin Stěhule.

Společnost právě zkoušela novou hru *Radúz a Mahulena*. Ředitel do role Mahuleny jmenoval mladou, nadějnou herečku, Helu Čerovskou. Luca Těšínská, ředitelova milénka velmi těžce nesla, že nedostala právě ona hlavní roli. Svůj vztek dávala Martinovi najevo. Ten se obhajoval tvrzením, aby nebylo něco poznat, kdyby neustále dostávala přední role. Jejich vztah byl veřejným tajemstvím a Martinova žena, Marie, jen trpce, ale pokorně snášela manželovo záletnictví. Martin ovšem nebyl jediný, s kým Luca laškovala. Milenecký vztah udržovala nejenom s ředitelem, ale i s Vojtánkem. Celou situaci zostřoval fakt, že ve společnosti působil i Luciin manžel, který věděl pouze o románku své ženy s hereckým kolegou, jelikož se mu sám přiznal a vyprosil si u něj odpuštění. Slib však nebyl dodržen a zmíněná dvojice se nadále tajně scházela.

Hela Čerovská, jedna z ústředních postav děje, byla mladé veselé děvče, které milovalo umění divadla nadevše. Velmi ráda chodila s Vojtánkem na procházky, povídala si s ním a považovala ho za staršího bratra. Členové divadelní společnosti se ale domnívali, že se vzájemně milují. Hela všechny ubezpečovala o opaku.

---

²⁶⁰ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-241, A. Horáková zve na premiéru své hry *Vojtánek*, 24. dubna 1915.

Vojtánek dostal nabídku, aby účinkoval v Národním divadle v Praze. Všichni mu gratulovali. Toho dne večer se po delším mileneckém odloučení již zmíněná dvojice sešla. Řekl jí o nabídce v Praze a chtěl, aby odešla s ním. Přál si to hlavně kvůli tomu, aby s ní nemusel být tajně a také proto, že se styděl za své nečestné chování. Luce se nejprve nechtělo, ale po delším naléhání svolila. Vojtánek byl v ten moment nejšťastnějším člověkem na světě a všechno musel vypovědět Hele, která právě vešla do svého pokojíčku, kde se odehrával předešlý rozhovor s Lucou. Hela Vojtánkovi gratulovala, ovšem v hloubi duše byla velmi zklamaná, protože si uvědomila, že je do něho zamilovaná.

Začala poslední zkouška a Vojtánek se střetl s Jiřím Těšínským, manželem Lucy. Jiří ho celý rozčilený vyvedl na chodbu. Vojtánek se domníval, že Luca řekla Jiřímu o jejich odchodu a snažil se mu to vysvětlit. Jiří se ovšem nenechal přerušit a ukázal ke schodům a řekl: „*Tam je, chytila vojáka. Nemusíme si nic vyčítat!*“ Vojtánek jako omráčený nemohl věřit svým uším. Nejprve ho popadl vztek a v nepřičetnosti mlátil vším, co bylo po ruce. Vyděšená Hela se ho snažila uklidnit, ale marně. Vychladl až potom, co mu vyznala svou lásku. Chtěl, aby Hela odešla do Prahy s ním, ale ta o odchod mnoho nestála. Vjel do něho nový vztek a vyběhl neznámo kam. Roztřesená a vyčerpaná Hela ho nebyla schopná zadržet. Ostatní členové společnosti zkusili hru. Najednou se ozvalo silné pištění a skřípání lokomotivy, která projížděla po trati vedle divadla. Všichni vyběhli ven, aby zjistili, co se stalo. Vojtánek skočil pod jedoucí vlak! Drama končí Heliným naříkáním a výčitkami jeho smrti.²⁶¹

Dobová recenze v novinách *Čas* považuje drama za nepříliš povedené, neboť postava Luci a Vojtánka není dostatečně rozvinuta. Přesto je hra zajímavá svým námětem venkovského divadelního prostředí.²⁶² *Pražský nájemník* uvedl, že „*Ani tento kus Abigail Horákové není dramaticky, nýbrž novelisticky zpracován. Autorce chybí dramatická krev, smysl pro životný, činný nákres, základní pojmy dramatičnosti, vybudování exposé, intriky a především stylizace. Díkce autorky oplývá přílišnou a málo výraznou mnohomluvností, protkanou zbytečnými zrodbnělinami a nepřírozenými pro realistiku života zjemnělinami, které často způsobem deklamačním právě ve vážném*

---

²⁶¹ MČR v Turnově, pozn. 211, sign. P-AH-385, *Vojtánek* – rukopis divadelní hry, 24. dubna 1915, nestránkováno.

²⁶² MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojtánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

*okamžiku působí na výsost komicky. [...].*²⁶³ Dále kritika vyčítá A. Horákové, že zřejmě nezná divadelní prostředí, jelikož členové divadelních společností používali intriky, pomluvy, bojovali o slávu, řešili peníze, záviděli si a podobně. Kdežto v dramatu Horákové se mají všichni rádi a jeden druhému přeje.²⁶⁴ Divadelní kritik Hanuš Jelínek ve *Věstníku* ze dne 29. dubna 1915 drama A. Horákové i přes některé nedostatky hodnotí kladně. Kritika chválí Abigail Horákovou za výběr námětu dramatu, protože má z hereckého prostředí mnoho vzpomínek a zkušeností, a díky svému uměleckému talentu dovede divákovi vylíčit i nepatrný detail. Dále si kritika cení, že jde o zajímavý dokument z počátku 20. století o životě českých herců.²⁶⁵ Jelínek upozorňuje na nedostatky postavy Vojt'ánka, který měl být sympatický, talentovaný mladý herec, zatímco se jeví jako nemužný slaboch. Také podotýká, že se nejedná o skutečné drama, neboť „*poměr Vojt'ánkuv k Luce je naznačen příliš letmo*“.²⁶⁶ *Hlas národa* a *Právo lidu* se také zmiňují, že drama je zdařilým pokusem, ale jako předešlé recenze kritizují postavu Vojt'ánka, který je „*slaboch a lhář s krásným gestem*“ a také není dost dramatický v herecké ctižádosti ani v lásce.²⁶⁷

Abigail Horáková ve svém dramatu představuje tři typy žen. Ředitelovu manželku, Marii Stěhulovou, která ví, že je manželem podváděna a přesto se musí tvářit, že o ničem neví. Lucu Těšínskou, která bez výčitek s kým podvádí svého nic netušícího manžela. A Helu Čěřovskou, která když si uvědomí svou lásku k Vojt'ánkovi, dá přednost své počestnosti.

Také se zde se opět divák setkává s již známou postavou Hely Čěřovské. Je to ve své podstatě Abigail Horáková? Podle článku J. V. Šimáka: „*[...] Svou účast, svou bytnost v postavách svých her skladatelka sama otevřeně naznačuje stále týmž průhledným pseudonymem svých hrdinek Hely Čěřovské. [...].*“²⁶⁸ Spisovatelka prošla několika divadelními společnostmi. Ocitla se sama v situaci Hely Čěřovské, nebo podobné scéně přihlížela jako člen společnosti? Jedná se o Vojt'ánka, kterého zmiňuje

---

²⁶³ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojt'ánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

²⁶⁴ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojt'ánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

²⁶⁵ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojt'ánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

²⁶⁶ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojt'ánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

²⁶⁷ MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-242–248, *Vojt'ánek* – recenze, novinové výstřižky, duben 1915.

²⁶⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 183–184.

ve svém deníku?²⁶⁹ Anebo je to vymyšlený příběh s prvky chování lidí, kteří se v divadelních společnostech vyskytovali? Spekulací je mnoho, ovšem co a do jaké míry je pravdivost smutného příběhu, se už nikdy nedozvíme.

5.8 Hoře (Plané růže)

A. Horáková dokončila drama v roce 1915. Premiéra se konala 1. listopadu 1917.

Příběh začíná v jedné nepojmenované vesnici na Vysočině. Hlavní postava Hela Jařincová se zde na pár týdnů loučila se členy menší divadelní společnosti. Hela navštívila svou maminku a sestry (otec zemřel) do rodného města. Velmi se na svou rodinu těšila, zejména na svou milovanou maminku. Po příjezdu následovalo dlouhé povídání a vyprávění. Matka měla o Helu strach a neustále ji nabádala, aby nejistého zaměstnání herečky u kočovné společnosti zanechala. Radši by svou dceru viděla zaopatřenou – provdanou. O tom Hela ovšem nechtěla ani slyšet. Herectví pro ni byl splněný sen, který byl vždy na prvním místě.

Po Helině příjezdu přišel k Jařincovým na návštěvu syn rady, Ladislav Ješina. Ješina byl vystudovaný malíř. Jelikož nikdo nebyl doma, dali se spolu do dlouhého rozhovoru. Ješina obdivoval Helu, která si doma vyprosila „propustku“ a šla za svým snem herectví. Sám se přiznal, že by si něco podobného přál, ale přísná matka mu to nechtěla dovolit. Hela mu poradila, že pokud má touhu odejít z domova a žít život umělce, musí to udělat, nikdo jiný by mu s tím nepomohl. Ješina si vzal Helina slova k srdci a pln odhodlání a vzoru si šel zabalit věci. Z této situace nebyla nadšena jeho matka, paní Ješinová. Vzala si k sobě paní Šáreckou, manželku advokáta a šly k Jařincovým. Paní Ješinová vzteky bez sebe vyčítala Hele, co se nyní děje u ní doma a situaci jí dávala za vinu. Také naznačila, že její syn nebude spásou pro již nepočetnou dívku (Helu). Aby potvrdila pravdivost svých slov, nechala přečíst paní Šáreckou dopis, který zaslala její známá paní Hartmanová, která viděla Helu u nich na divadelním představení. Paní Hartmanová psala, že herečka s každým koketuje a všichni muži na ní oči mohou nechat. Také popsala, se kterými byla Hela spatřena. Po přečtení dopisu obě dámy odešly a rozhlašovaly křivou pomluvu po městě.

---

²⁶⁹ MČR v Turnově, pozn. 54, nestránkováno.

Hela doma vysvětlovala, že to je lež, ale matka a sestry jí nevěřily. Vyčítaly jí, co si kvůli ní musely a nyní musí vytrpět. Nejvíce se bály o své zaměstnání a následně o budoucí existenci. Výčitky a nářky nebraly konce a tak JUDr. Bujnoch, Helin poručník, navrhl Hele, aby si došla k lékaři pro potvrzení a tím vyvrátila pomluvy. Hela byla nejprve zásadně proti, ale když viděla beznaděj své rodiny, k lékaři zašla. Preventivní prohlídka pomluvy vyvrátila. Rodina Jařincova se velmi styděla, především matka, která vlastnímu dítěti nevěřila. Omluvy nebraly konce a dobrosrdečnost a vstřícnost sester také ne. Jen Hela už neměla tak radostnou náladu jako před incidentem. Město, kam se vždy velmi těšila a milovala ho, jí zasadilo těžkou ránu spolu s nejbližšími.²⁷⁰

Hanuš Jelínek ve své recenzi drama odsoudil. Provedení hry mu přijde jako dobře řešené, ovšem co autorce vyčítá, že je „[...] *novela pokažena nevkusným řešením: hrdinka podezíraná měšťáckou pseudomorálkou o poklesu, dá si své panenství úředně ověřiti. Je možno, že zná autorka z praxe podobný případ, ale pak je to prostě zrůdnost, nemající nároků na umělecké typizování.*“²⁷¹

Autor článku *Zahájení nové sezony Národního divadla* Jakub Rydvan, vl. jm. Václav Sommer,²⁷² píše, že nové drama Abigail Horákové je její průměrnou prací. Zdůrazňuje, že i když se opět vrací k námětu herectví, umí toto prostředí dokonale divákovi vylíčit. V tomto ohledu je tedy její novinka v pořádku, ovšem kritika se pohoršuje nad tím, že umělkyně chtěla být originální, a tak svou hlavní hrdinku pošle k lékaři pro vyšetření o poctivosti, což je dle kritiky extrém.²⁷³

Článek *Z divadelní kroniky* zahrnuje oznámení o premiéře hry *Plané růže* dne 1. listopadu 1917 v Intimním divadle na Smíchově. Divadelní kritik Karel Engelmüller²⁷⁴ na rozdíl od předchozích recenzentů podává stručné hodnocení o novém dramatu A. Horákové. Dle recenzenta umělkyně opět sáhla po tématu z uměleckého prostředí, které sama velmi dobře zná a velmi přesvědčivě tak divákovi líčí život

---

²⁷⁰ HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 14.

²⁷¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-250, novinový výstřížek recenze *Hoře (Plané růže)*, 1917–1918.

²⁷² SOMMER, Václav (1882–1970) publikoval články pod pseudonymem Jakub Rydvan, divadelní pracovník, beletrista a dramatik.

²⁷³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-250–253, novinový výstřížek recenze *Hoře (Plané růže)*, 1917–1918.

²⁷⁴ ENGELMÜLLER, Karel (1872–1950) český spisovatel, básník, dramatik, divadelní kritik a překladatel z německého a norského jazyka.

kočovné herečky, která se ve svém městě stává terčem pomluv a předsudků závistivých sousedů. Kritika vyzdvihuje, že se jedná o dramaticky hodnotné dílo.²⁷⁵

Recenzent H. uvádí, že Horáková už se do povědomí diváků zaznamenala mnoha divadelními hrami, a proto se *Plané růže* musejí posuzovat z vyššího hlediska. Hodnotí I. a III. dějství za obsahově chudé. Konstatuje, že závěr je nejasný, končící otazníkem. Považuje děj za jednoduchý. Podle něho by mohl být děj více propracován, což by znamenalo, že by ve hře nemuselo vystupovat takové množství lidí. Pro sehrání by to bylo snesitelnější. „[...] - *Přesto nelze upříti autorce bystré pozorování lidského žití a dovedená kresba do psychologické hloubky, třeba tuto pozornost věnovala téměř nejenom své hrdince. Hra působila silným dojmem, a lituji pouze, že hlasité němčení několika židovských paní a slečinek v přízemí rušilo sváteční náladu premiéry. - Souhra, zejména s počátku nepříjemně vážla. - Interieur v II. a III. dějství byl velmi vkusně a případně vypraven. Přijetí novinky bylo srdečné.*“²⁷⁶

Abigail Horáková dává divákovi opět „nahlédnout“ do života ženy umělkyně – herečky. Obhajuje oddanost a věrnost Hely Jařincové k hereckému povolání, které je pro ni vším. Upozorňuje také na závist a pomluvy vznikající v důsledku Helina povolání jako je například nejistá budoucnost, existenční strádání a velká pravděpodobnost ztráty počestnosti, ale i posměch za absenci manžela živitele. Jak uvádí Pavla Vošahlíková ve své publikaci *Jak se žilo za Františka Josefa I.*, výdělečná práce u žen se považovala za něco nepatřičného. Především u vdané ženy se chápalo zaměstnání jako přechodné řešení nepříznivé existenční situace. Na přelomu 19. a 20. století platilo tvrzení, že muž žije pro své povolání a žena opatruje domácnost, rodinu a děti.²⁷⁷ Tato myšlenka je poplatná většině divadelních her Abigail Horákové. Dále v dramatu *Hoře* můžeme vycítit jakýsi odraz autorčina života, jelikož i ji zastihly pomluvy a zášť v jejím milovaném Turnově.

---

²⁷⁵ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-250–253, novinový výstřižek recenze *Hoře (Plané růže)*, 1917–1918.

²⁷⁶ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-250–253, novinový výstřižek recenze *Hoře (Plané růže)*, 1917–1918.

²⁷⁷ VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, pozn. 23, s. 113.

5.9 Žena legionářova

Divadelní hra *Žena legionářova* vznikla záhy po konci světové války.²⁷⁸ Drama mělo premiéru 16. dubna 1919 v Městském divadle v Kladně,²⁷⁹ 20. července 1919 v Železném Brodě,²⁸⁰ 23. srpna 1919 ve Znojmě,²⁸¹ 2. září 1919 v Chocni,²⁸² 25. října 1919 v Říčanech,²⁸³ 8. února 1920 v Náchodě,²⁸⁴ 28. října 1923 v Mukačevě²⁸⁵ a dalších.

Děj se odehrává v Praze v době mobilizace v roce 1914. Miloš, manžel Kati, byl povolán do vojenské služby. Kaťa zrovna slavila narozeniny a druhý den měl její manžel odjet do války. Kaťa, ačkoliv byla velmi ztrápená myšlenkou na manželův odchod, přijímala gratulanty. Nejkrásnější dárek dostala od svého otce, pana Kaliny. Ten jí věnoval pro manžela pracovní místo ve vídeňské kanceláři, kde by s Kaťou přečkali válku. K velkému údivu všech přítomných došlo ve chvíli, kdy Miloš nabídku nepřijal, jelikož se cítil být hrdým Slovanem. A tedy než aby přijal místo úředníka a vydával dle jeho slov nesmyslná nařízení namířená proti svým vlastencům, zvolil si cestu rakouského vojáka. Avšak kdyby se měl dostat do přímého boje proti ostatním Slovanům, raději by přeběhl. Kaťa se snažila nepropadat zoufalství a neustále si opakovala, že se Miloš ve zdraví vrátí domů. Stejně na tom byly i její přítelkyně, jejichž manžele a syny stihl stejný osud.

Celé čtyři roky se Kaťa modlila, aby se její muž vrátil, ale on stále a stále nepřicházel. V roce 1918 skončila válka. Kaťa se těšila, že konečně nadejde ta chvíle, kdy opět spatří svého milovaného manžela a malý Milošek poprvé uvidí svého tatínka. Radost jí zkazila zpráva, se kterou přišla její přítelkyně Mania, jejíž manžel Tonynek byl mrtev. Nezahynul v boji, ale byl oběšen jako zrádce rakouskými vojáky. Kaťa stále

---

²⁷⁸ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 188–189.

²⁷⁹ Dle Josefa Vítězslava Šimáka mělo drama premiéru 25. června 1919 v divadle na Smíchově. Viz MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-265 a, b, plakát *Žena legionářova*, stálé divadlo v Kladně, prem., 16. dubna 1919; ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 193.

²⁸⁰ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-269, plakát *Žena legionářova*, Železný Brod, vzdělávací a dramatický kroužek, 20. července 1919.

²⁸¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-270–273, plakáty *Žena legionářova*, srpen 1919.

²⁸² MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-274–276, plakáty *Žena legionářova*, září 1919.

²⁸³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-277–282, plakáty *Žena legionářova*, říjen 1919.

²⁸⁴ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-301–303, plakáty *Žena legionářova*, 1920.

²⁸⁵ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-304 plakát (česko-ruský) *Žena legionářova* – slovanské spolky v Mukačevě.

věřila, že její manžel je živ a zdrav. Během několika dní se u nich doma objevil Jařík, syn paní Hvězdové, který se vrátil z vojny. Kaťa očekávala, že spolu s ním dorazil i Miloš,- ale ten nikde nebyl. Běhala z místnosti do místnosti a hledala ho. Myslela si, že se schoval. Marně. Jařík musel Katě sdělit smutnou zprávu, že Miloš padl v boji. Kaťa nechtěla uvěřit, ale když jí Jařík předal dopisy, které psal Miloš na frontě, uvěřila. Zoufalá se vrhla k balkonu a chtěla trápení skončit skokem z okna. Naštěstí přítomní špatnému konci zabránili. Domlouvali Katě, aby vychovala synka a žila pro to, za co padl její muž na frontě – svobodné Československo! V tu chvíli se ozval z ulice sborový zpěv písně *Kdož jste boží bojovníci*. Příběh končí tím, že se všichni seběhli k oknu a radostně vítali navrátilivší se české hrdiny z války.²⁸⁶

Recenzent s iniciálami S. V. ve *Stráži svobody* se k dramatu Horákové vyjadřuje velmi rozpačitě. Kritika umělkyni vyčítá, že sotva co skončily útrapy války, tak jim znovu předkládá námět ne zrovna veselého období, i když jistě chtěla především vyzdvihnout vznik samostatného Československa. Recenzentovi se ani v nejmenším nelíbí postava Kati, která je dle něj sobecká, což chvílemi vyvolává až nepříjemné pocity. Dále zde chybí živost děje, neboť po celou dobu publikum sleduje naříkající a v záchvatech se zmítající Kaťu. Tato pasáž je oživena pouze výkřikem Manii, že jí oběsili muže. Kritika se snaží vyzdvihnout alespoň konec druhého jednání. Recenzent dále popisuje Kaťu jako sobeckou, když svého padlého muže oplakává jako slabocha, který ji nechal na světě samotnou. Kritika se zmiňuje, že ani samotní herci nevěděli, jak některé role uchopit.²⁸⁷

Kladenský *Věstník Národního Výboru* také nepsal ve prospěch autorky. Dle recenze nové drama oblíbené autorky Abigail Horákové umělkyni nikam neposunulo. Vytýká jí dějovou chudost a prázdnotu. Od předešlé recenze vyzdvihuje postavu Kati a posluhovačku Hvězdovou, které jsou na rozdíl od ostatních postav výrazné. Na závěr se recenzent snaží autorku povzbudit, že její nová hra je zajímavá a na jevištích bude jistě vřele přijata.²⁸⁸

Jihočeské listy naopak hru Horákové chválí. Zejména vyzdvihují procítěnost a oduševněnost, jež dokazovaly slzy dojetí u přítomného obecnstva. „[...] *Tak krásné*

---

²⁸⁶ HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 17.

²⁸⁷ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-266–268, *Žena legionářova* – recenze (novin. výstř.), duben 1919.

²⁸⁸ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-266–268, *Žena legionářova* – recenze (novin. výstř.), duben 1919.

divadelní dílo, vytrysknuvší z hloubi duše něžné spisovatelky, mělo by se častěji hráti na všech jevištích naší republiky pro jeho hluboký obsah mravní, myšlenkový a vzdělávací, vzpomínající našeho velikého Osvoboditele a československé zahraniční revoluce.“²⁸⁹

Hlasy od Berounky se také vyjadřují velice kladně. V srpnovém vydání lákají veřejnost na nové drama Abigail Horákové, které bude představeno v Berouně. Kritika poukazuje, že nová hra *Žena legionářova* byla mnohokrát sehrána v Intimním divadle na Smíchově a je Pražany hojně navštěvovaná. „[...] *Jest jisto, že toto představení nebude tuctovým a neostane na premiéře, nýbrž dočká se jisté řady repris a proto jej vřele doporučujeme.*“²⁹⁰

Říjnové vydání výše uvedených novin píše: „[...] *Hra tato jest jednou z posledních prací oblíbené spisovatelky. Hodnotu její snad nejlépe charakterisuje, že jest to kus příležitostný, beznáročný, jemuž teprve tvůrčí práce účinkujících musí dodati životnosti. Naše divadelní síly, osvědčené na pracích mnohem hodnotnějších, věnovaly kusu značné péle, dosáhnuvše vlídného přijetí u velice četně shromážděného obecnstva. [...].*“²⁹¹

Z poměrně rozsáhlého výčtu recenzí a ukázky seznamu, ve kterých městech byla tato hra sehrána, je patrné, že mezi veřejností vzbudila emoce, ať už kladné, smíšené či záporné. Horáková vsadila na nedávnou událost, která zasáhla celý svět. Opět zde můžeme shledávat motiv vyplývající se života autorčina. Stejně jako hlavní postava Kaťa, musela se i Abigail, netušíc na jak dlouho, rozloučit se svým milovaným mužem, který byl mobilizován. Stejně jako Kaťa měla o manžela strach a musela se starat o malé dítě. Ke konci dramatu můžeme pozorovat shodný závěr jako u hry *Máma* nebo *Dolorosa*, kdy se hlavní hrdinka vrhá k oknu a chce skončit své trápení. V posledním momentu ji ovšem zastaví vlastní dítě. Berme v potaz, že *Máma* nebyla nikdy veřejnosti představena a Abigail si možná tento závěr „vypůjčila“. Hra se hrála především v podzimních měsících u příležitosti jednoletého výročí vzniku Československa. Autorka se ve hře snaží vyzvednout hrdost a oddanost vojáků k českému národu. Patriotismus a vlastenectví byly v této době na prvním místě. Horáková poukazuje na smutné dny války, ale zejména upozorňuje na památku přeživších a padlých hrdinů.

²⁸⁹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-301–303, *Žena legionářova* – plakáty + recenze, 1920.

²⁹⁰ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-266–286, plakáty *Žena legionářova* + recenze *Hlasy od Berounky*, srpen 1919.

²⁹¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-283, *Žena legionářova* – recenze *Hlasy od Berounky*, po 27. říjnu 1919.

5.10 Malá diva

Malá diva vznikla po světové válce. Poprvé byla zahrána dne 17. dubna 1921 ve Švandově divadle na Smíchově.²⁹² Dále byla hra uvedena v Berouně 25. prosince 1921,²⁹³ v Mladé Boleslavi 11. dubna 1922.²⁹⁴ Zahráli si v ní známé osobnosti. Ottu Lenkoviče ztělesnil Václav Vydra,²⁹⁵ ředitele kabaretu ztvárnil Václav Plavec.²⁹⁶ Nechybí Antonie Nedošínská,²⁹⁷ která vystoupila jako jedna z členek kabaretu či Olga Scheinpflugová,²⁹⁸ které příslušela role slečny Mici Brdičkové.

Děj se odehrává v hlavním městě Praze. Jedna z předních postav hry, Maruša Letvínová, pracovala v jednom z pražských kabaretů. Byla velmi talentovaná a měla velký úspěch. Jednoho dne se opět konalo představení, jež mělo ohromný ohlas. Po jeho skončení se Maruša se svou kolegyní Luty sešla v šatně a hovořily spolu. V tu chvíli se v Marušině šatně objevily paní Riči, Čiči a slečna Mici, které gratulovaly Maruše k uměleckému výkonu, ale jejich skutečným záměrem bylo se setkat s Ottou Lenkovičem, divadelním tenoristou a Marušiným milým v jedné osobě. Maruša jejich úmysl moc dobře vycítila a jen co se Otta objevil, nechala ho s dámami o samotě. Otta o nápadnice nestál a Maruše vyčítal, že mu nevěřila, protože miloval jen ji.

V ten den byl na představení i hrabě Mauric Šronski, jemuž se Marušin výstup velmi líbil a chtěl jí jít osobně pogratulovat do šatny. Maruša se smíchem vzácnou návštěvu přijala. Hrabě nejprve po lokajovi poslal herečce kytici a sám pak donesl drahý prsten. Při předávání Marušu opěvoval a líbal jí ruce. Otta se doslechl, co se děje a právě v tu chvíli, kdy se hrabě Šronski Maruše dvořil, otevřel dveře a řekl své malé dceři Květušce: „*Květuško, jdi mamince gratulovat.*“ To už hrabě Šronski pochopil, jak

---

²⁹² MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-311, plakát *Malá diva*, Švandovo divadlo na Smíchově prem., 17. dubna 1921.

²⁹³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-312, plakát *Malá diva*, sportovní klub Český lev v Berouně, 25. prosince 1921.

²⁹⁴ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-313–317, *Malá diva* recenze (novin. výstř. + plakát), 1922.

²⁹⁵ VYDRA, Václav, ml. (1902–1979), český herec a divadelní režisér, uznávaný recitátor, působil na DAMU v letech 1949–1951.

²⁹⁶ PLAVEC, Václav (1870–1942), herec a dramatik.

²⁹⁷ NEDOŠÍNSKÁ, Antonie (1885–1950), česká filmová a divadelní herečka, mezi lety (1919–1928) hrála ve Švandově divadle na Smíchově, později v Národním divadle (1928–1940).

²⁹⁸ SCHEINPFLUGOVÁ, Olga (1902–1968), česká spisovatelka a herečka, manželka spisovatele Karla Čapka.

se věci mají a zlostně odešel. Otta na Marušu žárlil a navrhl jí okamžitě svatbu. Ta s radostí souhlasila.

Následující den byl venku slyšet zpěv a bubny, to zpívali vojáci, kteří byli povoláni na vojnu. Maruša si vydechla, protože tento osud nemohl potkat jejího Otta, neboť tenoristé měli výjimku. Právě v ten okamžik přišla teta a donesla domů telegram z divadla. V dopise bylo uvedeno, že druhý den má být Otta Lenkovič poslán na vojnu. Celá rodina byla zdrcena. Nedalo se nic dělat, musel odjet na frontu.

Maruša si vyčítala, že za manželův odjezd může ona, protože rozzlobila hraběte Šronského, který se jí tímto pomstil. Malá Květuška nepřítomnost otce nesla velmi špatně, milovala ho. Stále si zpívala jeho písničky, které jí naučil. Doufala, že se tatínek ve zdraví vrátí. Maruša každý den zoufala a naříkala. Květušce bylo maminky líto a také chtěla tatínka zpět, rozhodla se tedy, že společně s maminkou navštíví hraběte Šronského a poprosí ho, aby své nařízení změnil. Zašly tedy obě na Hradčany. Byly přijaty. Hrabě byl návštěvou velmi potěšen, ale Marušino přání vyslyšet nechtěl. Květuška si hrála s hračkami, které byly v paláci a mezitím hrabě Šronski zkoušel Marušu oslnit svým šarmem. Ta byla znechucena, protože by nikdy Ottovi nebyla nevěrná. Zavolala na Květušku a chtěla jít domů. Květuška přicházela a volala, že našla Kaye ze *Sněhové královny*. Byla to její nejoblíbenější pohádka, kterou jí vždy před spaním četl otec. Hrabě Květušce vysvětlil, že to je jeho portrét a žena vedle něj je jeho matka. Když se děvčátko zeptalo, kde je jeho maminka, odpověděl hrabě, že již zemřela. Na otázku, kde má tatínka, hrabě odpověděl, že také zemřel. Ovšem když se dítě zeptalo proč, hrabě s rozechvělým hlasem odpověděl: „*Padl ve válce*“. Květuška se dala do pláče, protože i její tatínek byl ve válce a nechtěla, aby také zemřel. Vzpomínka na otce ve Šronském vyvolala staré pocity a okamžitě své rozhodnutí změnil a napsal telegram, aby byl Otta Lenkovič okamžitě z vojny propuštěn. Květuška a Maruša měly velkou radost a vše hraběti děkovaly.

Po příchodu domů byli všichni zaraženi, jelikož si přečetli zprávu v tisku, že byl Otta postřelen. Okamžitě to dali Maruše přečíst, ale ta tomu nechtěla uvěřit. Nejhůře nesla zprávu dcerka. Maruša a dítě byly stále v horečkách a blouznily. Pláč neměl konce. Jednoho večera Květuška, radostně vykřikla, že tatínek už jede domů a za chvíli přijde. Všichni doma ji litovali, protože si mysleli, že opět blouzní. Ale Květuška měla pravdu. Netrvalo dlouhou a mezi dvěma stál Otta, živý a zdravý. Nikdo nemohl tomu zázračnému okamžiku uvěřit. Nakonec se novinový článek vysvětlil jako chyba. Zemřel

jiný voják a omylem k němu dali Ottovy údaje. Tak vzniklo celé nedorozumění. Nyní už nic nebránilo rodinnému štěstí.²⁹⁹

Malou divu – Květušku, podle dobových recenzí perfektně ztvárnila Žanyňka Veverková. Žanyňka ačkoliv byla malé děvčátko, musela se ve svém nízkém věku nejen naučit dlouhé texty scénáře, dále musela umět zpívat, recitovat a tančit. Role také vyžadovala precizního hereckého výkonu, který by spíše příslušel zkušenějším herečkám. Jedná se o niterní prožitky, nářek, stesk, zoufalství a blouznění. Žanyňka všechny požadavky zvládla bez chyby a roli Květušky si několikrát ve vyprodaných divadlech zopakovala.³⁰⁰ Neznámý recenzent v novinách *Literatura a umění* – „[...] *Snad nikdy posud nebylo dítěte tak zneužito k pohnutí a rozlícení obecnstva. [...].*“ Dále recenzent dodává: „[...] *Zde mizí chvílemi vůbec dojem, že máte před sebou dítě.*“³⁰¹

Recenze z městského turnovského divadla zmiňuje, že se hra „[...] *zaobírá pouze abnormalitou dětské duše, vybočující ze zákona přirozenosti, nad níž vítězí souhrn dramatických obrátů a scén, obratně spojených v souvislý celek. Hra těží z nesmírné osudovosti války, snaží se moralisovati, avšak není nijak antimilitaristickou, neuchylujíc od citových nálad jedinců, kteří se ani zdaleka nesnaží mluvit z hlubin nitra, aby zavrhli válku. [...]. Hra prozrazuje, že byla psána ženou, jež myšlenku pozvedá nad skutečnost, podbarvujíc plastičnost děje symbolikou citu a nadpřirozenou něžností slova, což z větší části ubírá pravdy dramatickosti děje, jenž jinak nepostrádá sugestivního kouzla soustavně stupňované napínivosti pro citové vzrušení duše. [...].*“³⁰² Turnovský recenzent vytkl pouze stav a vzhled kulís v prvním dějství. Co se týká hry samotné, měla velký ohlas, o čemž svědčilo nejen vyprodané divadlo, ale i neutichající potlesk adresovaný autorce.³⁰³

Zde se objevuje žena jako milující manželka, jejíž muž byl povolán do války. Hru *Malou divu* můžeme považovat za smyšlenou. Nacházejí se v ní ovšem prvky, které mohou souviset s autorčinou niterní zkušeností. Jak již bylo v recenzi řečeno, jedná se o motiv první světové války. Abigail Horáková sama na vlastní kůži zkusila, jaké to je,

---

²⁹⁹ HORÁKOVÁ, Abigail, pozn. 16.

³⁰⁰ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-313–317, *Malá diva*, recenze (novin. výstř. + plakát), 1922.

³⁰¹ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-313–317, *Malá diva*, recenze (novin. výstř. + plakát), 1922.

³⁰² MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-313–317, *Malá diva*, recenze (novin. výstř. + plakát), 1922.

³⁰³ MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-313–317, *Malá diva*, recenze (novin. výstř. + plakát), 1922.

když byl do války povolán člověk, kterého velmi milovala, její manžel. Obavy, strach, nejistota, úzkost Abigail musely doprovázet na každém kroku, podobně jako je to vylíčeno u hlavních postav Maruši, ale zejména Květušky. Zřejmě není náhodný ani výběr místa děje, kterým je hlavní město Praha. Josef Horák byl také povolán na vojnu v době, kdy s rodinou pobýval v Praze. Nápadně podobný je i šťastný konec. Stejně jako umělec Otta Lenkovič se domů šťastně vrátil i recitátor Josef Horák. Shodné scény a citové prožitky jsou patrné také u hry *Žena legionářova*. Hra byla hrána nedlouho po skončení první světové války, a to poprvé na jaře v roce 1921. Je tedy velmi pravděpodobné, že autorčinou předlohou byla nedávná skutečnost, kterou dokázala zaobalit do nevinné role malého dítěte. Podle ohlasu recenzí je zřejmé, že se to Abigail Horákové podařilo.

5.11 Shrnutí

Výše uvedený výběr deseti divadelních her od Abigail Horákové představuje zejména tři typy žen tehdejší společnosti, a to manželku, matku a umělkyni, většinou herečku. Zpočátku jsou tyto ženy svým způsobem šťastné, náhle ovšem přichází zlom a ony velmi trpí. S nepřízní osudu se snaží vyrovnat po svém, ale nakonec rezignují. Ne všechny, ale většina her končí smutně.

Autorka vycházela ze svých životních událostí, neboť byla sama manželka, matka a umělkyně. Některé pasáže jsou shodné nebo velmi podobné s autorčím životem. Patrně se inspirovala ale i lidmi, jež potkávala, a událostmi, které se jí nějakým způsobem dotkly. Je ovšem velmi těžké tvrdit, do jaké míry je příběh odrazem Abigailina života, a odkud už se jedná o smyšlený děj. Pravdu zná už jen sama autorka. Tuto skutečnost potvrzuje i Josef Vítězslav Šimák.³⁰⁴ Abigail Horáková ve svých hrách představuje divákovi známé náměty, ale příběh jako takový je jedinečný. Také se nebojí veřejně prezentovat témata, která byla v tehdejší společnosti tabu, jako například ztráta počestnosti před sňatkem nebo manželská nevěra - pochopitelně za to byla v recenzích kritizována. V dramatech Abigail Horákové se velmi často objevuje manželská nevěra. Nalézt odpověď, proč toto téma tolikrát opakuje, by ovšem bylo spekulativní.

Dá se říci, že divadelní hry umělkyně jsou jakýmsi pomyslným zrcadlem dobové společnosti. Ukazovala jí, jak se chová a jak jiní tímto jednáním trpí. Dramata Abigail

---

³⁰⁴ ŠIMÁK, Josef Vítězslav, pozn. 4, s. 133.

Horákové byla pro tehdejší společnost lákavá a oblíbená nejen tím, že se jednalo o kulturní vyžití a společenskou akci, ale také veřejnost ráda viděla, že například to, co pozoruje na jevišti, se děje i v jejich životě, tedy je to normální a běžné. Protože v jejich hrách vystupují především postavy a role, které dobře znala nebo jimi prošla, uměla děj hry přesvědčivě vylíčit. Dle dobových recenzí je zřejmé, že Abigail Horáková byla za svého života prakticky celostátně známá. Její hry se hrály ve velkých městech, ale i v malých, méně známých městečkách. Někdy ojediněle, jinde opakovaně. Obecně kritika hovoří smíšenými pocity. Někteří danou hru velmi chválí, jiní ji pokládají za průměrnou a někteří ji až tvrdě odsuzují. Tento jev se opakuje skoro u každé její divadelní hry. Velmi obtížný je objektivní pohled na dobovou kritiku, neboť zaprvé ne všichni byli divadelními a literárními kritiky, mohli jimi být například novináři redakcí. A zadruhé jednotliví recenzenti popisují hru na základě daných hereckých výkonů, tak jak ji viděli, což může být zavádějící.

Pro dnešní dobu spočívá důležitost jejích příběhů v tom, že čtenářovi předkládá čistý obrázek společnosti na přelomu 19. a 20. století. Z dramatu je například patrné, jak se lidé v minulém století chovali, jak trávili volný čas, co pro ně bylo podstatné, jak mluvili, jak mezi sebou jednali nebo jak řešili problémy. Je tedy zřejmé, že divadelní hry Abigail Horákové jsou nadčasové a svou pozornost si jistě zaslouží i dnes.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá životem a tvorbou herečky, recitátorky a spisovatelky Abigail Horákové, která ve své době patřila k váženým osobnostem nejen v Turnově, ale i v Rakousku-Uhersku, později v Československu.

Abigail Horáková měla od mala bohatou fantazii, ráda četla a vymýšlela příběhy. Vše tedy nasvědčovalo tomu, že by se jednou mohla stát herečkou. V roce 1888 se jí naskytla příležitost působit u kočovné divadelní společnosti Vendelína Budila, kterou využila. Záhy však sama na vlastní kůži pocítila, že herectví je sice krásné povolání, ale také má svá úskalí. Například nízká mzda, jež mnohdy nepokryla náklady kočovného umělce, závistivé pomluvy ze stran divadelních kolegů či sousedů v rodném městě, lež a další. I přes tyto překážky se dokázala mladá začínající herečka přenést a u tohoto existenčně nejistého povolání setrvala dlouhých jedenáct let.

Na základě dochovaného osobního zápisníku a korespondence s rodinnými příslušníky je zřejmé, že rodina svou dceru plně podporovala, byť v počátcích s její volbou budoucího povolání nesouhlasila. Odpověď na otázku, jak se A. Horákové podařilo přesvědčit rodiče, aby mohla odejít s divadelní kočovnou společností, když měla „předurčenou“ dráhu švadleny, zůstane již pravděpodobně nezodpovězena. Rodina Černovická od doby, co Abigail opustila rodný kraj, za ní pevně stála a byla ji schopna vždy jakkoliv, samozřejmě v rámci svých možností, podpořit. A to jak rodiče, tak i jejich pět sourozenců. Nabízí se otázka, jak by se osud této umělkyně vyvíjel bez jakéhokoliv zastání rodiny. Zda by u divadla zůstala déle, nebo by se její kroky ubíraly jiným směrem – jakým?

Na svých cestách s kočovnými společnostmi poznala svého budoucího manžela, Josefa Horáka, který jí byl po celý život velkou oporou. Horákovi se nejen kvůli nízkým financím, které z jejich povolání plynuly, rozhodli zanechat herectví s kočovnými divadelními společnostmi a začali se vzdělávat a věnovat se svým vlastním uměleckým zájmům. Abigail Horáková se později zaměřila na dramaturgii pohádek pro děti. Tímto programem navazovala na recitační výstup svého manžela. Dále složila několik básní, a také psala črty a povídky, které vycházely v přílohách dobového tisku 27 let a byly mezi čtenáři velmi oblíbené. Postupem času se k dramatickému umění naplno vrátila, ovšem už ne jako herečka, ale jako spisovatelka. Její divadelní hry byly hrány kromě jiných na scéně Národního divadla, smíchovského Švandova divadla, Královského

Vinohradského divadla i českým krajanům v New Yorku a Curychu. Z dochovaných dobových recenzí je patrné, že se hry veřejnosti líbily a mnohé byly hrány opakovaně. Důležité je dodat, že ne všechny recenze se na adresu autorky vyjadřovaly kladně. Avšak i přes některá záporná hodnocení neztrácela umělkyně radost ze psaní a vymýšlela další dramata. Její hry, zejména ty, ve kterých je hlavní hrdinkou žena, podávají čtenáři, popřípadě divákovi, obraz tehdejší společnosti. Jednotlivé příběhy představují chování lidí, řeč, společenské hodnoty, ale i prostředí počátku 20. století. I když by se zmíněné postřehy daly označit za poněkud naivní, jedná se o bezprostřední popis tehdejší doby. Tato dramata, jimž je věnována samostatná kapitola, odráží vesměs autorčin život. A. Horáková se pravděpodobně schovává za hlavní hrdinky v dramatech *Očista*, *Na pevné půdě*, *Hoře (Plané růže)*, *Malá diva*. Děj je dle mého názoru smyšlený, ovšem podstata hry je pravdivá. Jedná se tedy o životní náměty umělkyně. Ostatní uvedená dramata považuji též za pravdivá, ovšem s tím rozdílem, že je neprožila sama autorka, ale byla svědkem daných událostí nebo se o nich doslechla. V tvorbě Abigail Horákové se vyskytují lidské vlastnosti, které jsou poplatné každé době. Jedná se třeba o manželskou nevěru, ztrátu blízkého člověka, závist, pomluvy, lež, sobectví, lásku, přátelství, a další.

Kromě strastí v umělecké kariéře zasáhlo Abigail Horákovou velké neštěstí i v osobním životě, a to v podobě úmrtí jejích dvou dětí a nemoci, ze které se prakticky nikdy nevyлéčila a na jejíž následky zemřela na podzim roku 1926.

Podstatné je uvést, že ne na všechny otázky byla nalezena odpověď. Jde například o skutečnost, proč tato zmíněná a ve své době uznávaná osobnost, nejen v regionu, upadla téměř v zapomnění.

7 Soupis použitých zdrojů

7.1 Prameny

A AV ČR:

- fond Josef Vítězslav Šimák
  - sign. II b) 1, inv. jedn. 767, kart. 16, korespondence Abigail H. Horáková, 1906-1926
  - sign. II b) 1, inv. jedn. 764, kart. 16, korespondence Joža Horák, 1926–1931
  - sign. III., inv. jedn. 3574, kart. 66, koncept a poznámky, 1927

MČR v Turnově, archiv:

- fond A–D
- fond Černovická Blažena, Černovický, Josef
- fond Abigail Horáková
- sbírka fotografií A–FT

ND, archiv:

- fond fotografií
  - sign. Č 481 a, fotografie ze scény Stavovského divadla, činohra *Libuňský jemnostpán*, 18. května 1929
- fond personální
  - sign. K-348-P, korespondence Joži Horáka s ředitelstvím ND

NM, divadelní oddělení:

- fond sbírky fotografií a negativů
  - H6p-36/2011, sign. 36F175–36F178, fotografie ze scény v Krči, činohra *Libuňský jemnostpán*

SOkA Semily:

- Sběrka duplikátů matrik okresu Semily
  - duplikáty Turnovských matrik oddaných, narozených, zemřelých 1871

7.2 Literatura

CÍSAŘ, Jan, et al. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*, 1. vyd. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-129-2.

ČERNÝ, František. *Dějiny českého divadla 3, Činohra 1848–1918*. Praha: Academia, 1977.

ČERNÝ, František. *Hana Kvapilová*. 2. dopl. vyd. Praha: Orbis, 1963.

DOSTALOVÁ, Leopolda. *Herečka vzpomíná*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1960.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Dolorosa*. Praha: F. Šimáček, 1904.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Hoře*. Praha: Šolc a Šimáček, po r. 1918.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Jarní vody*. Praha: Šolc a Šimáček, 1908.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Libuňský jemnostpán*. Praha: Šolc a Šimáček, 1927.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Malá diva*. Praha: Šolc a Šimáček, po r. 1921.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Na pevné půdě*. Praha: F. Šimáček, 1917.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Očista*. Praha: F. Šimáček, 1903.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Páni*. Praha: Šolc a Šimáček, 1908

HORÁKOVÁ, Abigail. *Prstýnek*. Praha: Družstvo církve Českosl. v Praze, 1924.

HORÁKOVÁ, Abigail. *Žena legionářova*. Praha: F. Šimáček, 1919.

JEŘÁBEK, Čestmír. *Ema Pechová*. Brno: Rovnost, 1946.

KÁBOVÁ, Hana. *Josef Vítězslav Šimák: jeho život a dílo se zvláštním zřetelem k historické vědě*. České Budějovice: Společnost pro kulturní dějiny, 2013. ISBN 978-80-904446-9-0. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN 978-80-7415-070-8.

KLOSOVÁ, Ljuba. *Život za divadlo: Marie Hübnerová*. 2. vyd. Praha: Odeon, 1987.

KNAP, Josef. *Zöllnerové: dějiny divadelního rodu: 1745–1945*. Praha: Orbis, 1958.

LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 1999. ISBN 80-204-0737-5.

LENDEROVÁ, Milena, KOPIČKOVÁ, Božena, BUREŠOVÁ, Jana, MAUR, Eduard (eds.). *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-988-1.

MAREK, David. *Z velkého Turnova. Podoba města v časech nedávno minulých*. MČR v Turnově, 2014. ISBN 978-80-87416-18-1.

OPRAVILOVÁ-BROŽOVÁ, Růžena. *Byla jsem kočovnou herečkou i královnou (krásy)*. 1. vyd. Praha: Schola Ludus-Pragensia, 2010. ISBN 978-80-7432-032-3. Litomyšl: Paseka, 2010. ISBN 978-80-902505-6-7.

ŠTĚPÁNEK, Miroslav, KNOB, Jan. *700 let města Turnova: 1272–1972*. Turnov: Městský nár. výbor v Turnově, 1972.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Jak se žilo za časů Františka Josefa I*. Praha, 1996. ISBN 80-205-0088-X.

VRCHLICKÁ, Eva. *Cestou necestou: kniha vzpomínek*. 1. vyd. Praha: Československý kompas, 1946.

7.3 Články

BARTUŠKA-MICHALOV, Karel. Služba českému domovu a jeho kultuře. In: *Ve službách Thalie: České divadlo ochotnické: Soubor dokladových statí*. díl II., Liberec: V. Talík, 1946.

ČERNOVICKÁ, Blažena. Ze vzpomínek na A. Horákovou. In: *ODJKT: vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelství jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, říjen-listopad listopad-prosinec 1927, roč. VI, č. 2, 3 a 4, s. 65–67.

FAPŠO, Marek. Ulice Abigail Horákové. In: *Turnovsko: magazín o vašem regionu*. Turnov: Pavel Matys, č. 15. 5. – 15. 6., 2010, s. 22.

HRDINOVÁ, Eva. Kdo byla Abigail Horáková? In: *ODJKT: vlastivědný sborník Českého ráje a Podještědí*. Turnov: tiskárna Petra Lebera v Mnichově Hradišti, leden 1996, roč. III, č. 1, s. 9–16.

MACKOVÍK, Stanislav. Vzpomínka na Abigail Horákovou. In: *Pojizerské listy*. roč. 56, 1941, č. 85, s. 1.

V. P. Deset let od smrti Abigail Horákové. In: *Pojizerské listy*. roč. 51, 1936, č. 45, s. 1.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Abigail Horáková: materiál k poznání jejího života a díla. In: *ODJKT: vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelství jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, únor 1927, roč. V, č. 6, s. 129–135.

ŠIMÁK, Josef Vítězslav. Abigail Horáková: materiál k poznání jejího života a díla (dokončení). In: *ODJKT: vlastivědný sborník českého severu*. Turnov: Učitelství jednoty v Turnově, Čes. Dubě a Mnichově Hradišti, březen-duben 1927, roč. V, č. 7 a 8, s. 183–195.

7.4 Pamětnická výpověď

BROŽEK, Václav. Pamětnická výpověď. 18. března 2015.

7.5 Absolventská práce

JANOŠKOVÁ, Alena. *České kočovné divadelní společnosti v Uherském Hradišti v letech 1863–1918*. Olomouc 2010. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta.

7.6 Slovník

Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. díl VII, Praha: J. Otto, 1893.

Ottův slovník naučný: Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. díl XXVII, Praha: J. Otto, 1908.

7.7 Internetové zdroje

STROTZER, Milan, et al. *Ferdinand Náprstek*. In: Databáze českého amatérského divadla [online]. 22. listopadu 2005 [vid. 14. února 2015]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=6096>.

STROTZER, Milan, et al. *ÚMDOČ*. In: Databáze českého amatérského divadla [online]. 22. listopadu 2005 [vid. 18. února 2015]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=organizace&id=1>.

TURNOV: oficiální stránky města. *Palackého*. In: Vysvětlení názvů turnovský ulic [online]. 2000 [vid. 1. listopadu 2014]. Dostupné z: <http://www.turnov.cz/cs/mesto/osobnosti-a-zajimavosti-turnova/vysvetleni-nazvu-turnovskych-ulic.html>.

8 Seznam příloh

- 1) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-376, fotografie Abigail Horákové, nedatováno.
- 2) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-535, fotografie Abigail Horáková (v různých kostýmech), nedatováno.
- 3) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-534, fotografie Abigail Horáková (v různých v kostýmech), nedatováno.
- 4) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-533, fotografie Abigail Horáková (v různých kostýmech), nedatováno.
- 5) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-370, fotografie Abigail Horáková, nedatováno.
- 6) MČR v Turnově, pozn. 76, nesign., fotografie A. Horáková, nedatováno.
- 7) MČR v Turnově, pozn. 76, nesign., fotografie J. Horák asi ve věku 55let, nedatováno.
- 8) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-537, fotografie syn Josef, nedatováno.
- 9) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-536, fotografie manželé Horákoví se synem, okolo roku 1915.
- 10) MČR v Turnově, sbírka fotografií, inv. č. A-FT 513, rodný dům Abigail Horákové čp. 208, okolo roku 1900.
- 11) MČR v Turnově, fond A-D 302, slavnostní odhalení pamětní desky na rodném domu Abigail Horákové čp. 208, 1939.
- 12) MČR v Turnově, fond A-D 300, slavnostní odhalení pamětní desky na rodném domu Abigail Horákové čp. 208, 1939.
- 13) MAREK, David, pozn. 25, s. 118, 60. až 70. léta 20. století.
- 14) MČR v Turnově, pozn. 54, inv. č. 18701, deník Abigail Horákové, 17. července 1888.

- 15) MČR v Turnově, pozn. 102, inv. č. 18619, část dopisu od matky Kateřiny Černovické, 8. února 1889.
- 16) MČR v Turnově, pozn. 54, inv. č. 18701, deník Abigail Horákové, 17. července 1888, nestránkováno.
- 17) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-374/2, fotografie Abigail Horákové, nedatováno.
- 18) MČR v Turnově, pozn. 40, sign. P-AH-409, ukázka povídky *Kolibřík*, 15. ledna 1905.
- 19) NM, sbírka fotografií a negativů, H6p-36/2011, sign. 36F176, fotografie ze scény lesního divadla v Krči, hra *Libuňský jemnostpán*, nedatováno.
- 20) NM, sbírka fotografií a negativů, H6p-36/2011, sign. 36F175, fotografie ze scény lesního divadla v Krči, hra *Libuňský jemnostpán*, nedatováno.
- 21) ND, fond fotografií, sign. Č 481 a, fotografie ze scény Stavovského divadla, hra *Libuňský jemnostpán* I. jednání, 18. května 1929.
- 22) ND, fond fotografií, sign. Č 481 a, fotografie ze scény Stavovského divadla, hra *Libuňský jemnostpán* II–III. jednání, 18. května 1929.
- 23) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-323, fotografie ze scény – hra *Libuňský jemnostpán*, 18. května 1929.
- 24) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-324, fotografie ze scény – hra *Libuňský jemnostpán*, 18. května 1929.
- 25) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-333, plakát *Libuňský jemnostpán*, měst. divadlo Mladá Boleslav 29. září 1929.
- 26) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AHA-539, plakát – Divadelní odbor těl. jednoty Sokol v Malenovicích, hra *Dolorosa*, Malenovice 1907.
- 27) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-137, spolek divadelních ochotníků v Sedleci, *Dolorosa*, 8. listopadu 1908.
- 28) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-145a, b, plakát – městské divadlo v Turnově – družina Józfy Tuttra *Dolorosa*, 29. ledna 1918.

- 29) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-572, plakát – ochot. divadel. spolek v Semilech, hra *Dolorosa*, 1. listopadu 1931.
- 30) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-195, plakát (velký formát): *Páni* – pořádá Národní jednota v USA k dobročinným účelům, 27. září 1908.
- 31) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-197, plakát *Páni* – ochotníci v Kosmonosech, 1. listopadu 1908.
- 32) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-200-201, koncept plakátu: Městské divadlo v Turnově – *Páni*, 7. května 1910.
- 33) MČR v Turnově, pozn. 100, sign. P-AH-561, plakát, dámský odbor Nár. Jedn. Severočeské v Hamře, hra *Páni*, 1. ledna 1911.
- 34) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-111, Švandovo divadlo na Smíchově A. Horáková – *Očista* (premiéra), 4. dubna 1903.
- 35) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-229, plakát *Štajnsnadjři* – Turnov, družina J. Tuttra, podruhé, 5. listopadu 1913.
- 36) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-255a, b, plakát *Na pevné půdě* – prem. Královské Vinohrady, 30. června 1917.
- 37) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-274-276, plakáty *Žena legionářova*, 27. září 1919.
- 38) MČR v Turnově, pozn. 34, sign. P-AH-167, plakát *Ejhle člověk!* – ochotnické divadlo v České Skalici, 20. dubna 1913.
- 39) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-254, plakát *Tatíček Kozákov* – div. ochotníci Kolár, Jilemnice, 13. a 14. září 1919.
- 40) MČR v Turnově, pozn. 72, sign. P-AH-311, plakát *Malá diva*, Švandovo divadlo na Smíchově prem., 17. dubna 1921.

Přílohy

1)

2)

3)

4)

5)

6)

7)

8)

9)

10)

11)

12)

13)

17)

DRAMATICKÁ SPISOVATELKA ABIGAIL H. HORÁKOVÁ

Fot. Simon, Turnov

18)

ABIGAIL HORÁKOVÁ
I. 22

K. M. MUSEUM
V
18523

Kolibrík.

A plak se. V pondělí rádi bylo rozhodnuto: Elle
ne je se končí nový klubek a malá Leda, osmiletá je
zdejší panáčkem, sedmiletá Elle smaragdový sa-
mekový věk a fialový prstíček. Leda vědecky myslí,
že je to mladší paní, a on to byl zatím kolibrík.

Tedy ten klubek s kolibríkem děláta Leda.
Jedna klubek s knihami odchodila, — přišla se psát
a holý — starostně jí to Elle oznámila. Tedy ona
je nyní nešťastně modrého věku s fialovým prstí-
čkem! Ah, to klubek! Hned, hned jej zhmudí...

Někdy osmiletá na modrý klubek a omí sáhnout,
a led žlutý je! Její, celý její s kolibríkem a
malým prstíčkem! Ah, to prása!

Tamtořada se na ten klubek od nejštějšího
dítěte. Jak začal psát, rovní aneb, vyhubost

A. H. -

19)

20)

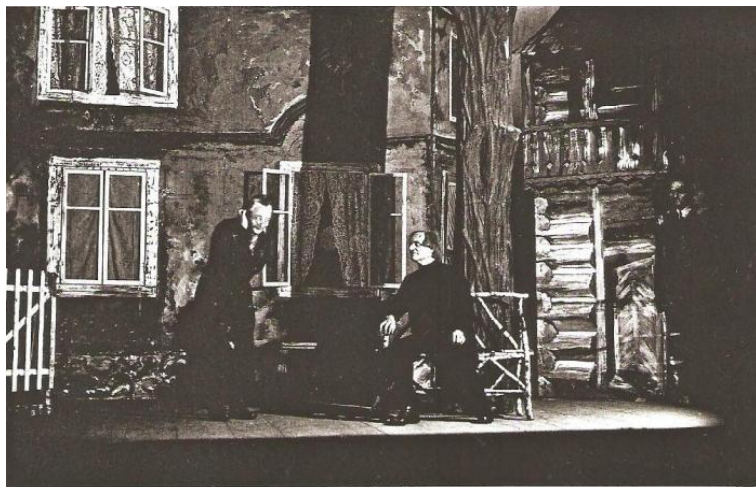
21)

22)

23)

" Libuňský jemnostpán " 1929

26)

Divadelní odbor
těl. jednoty „Sokol“ a Čtenář. spolku
v Malenovicích

pořádá dne **1907**
v místnosti na „Svoce“ v Malenovicích

DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ
a sice hráj se bude:

Dolorosa

Drama o čtyřech dějstvích od Ab. Hedy Horákové.

OSOBY:

Mateřka Koubková, upravní zprávkářka	Marie a její tři děti
Karel Chrstík, milovník	První tajemník
Vladěk Jozera, kapelník	paní a její tři děti
Laura Dolná, herečka	neznámá dívka
P. Koubková, Matěrnina matka	
P. Valtrův	
Polda Chrástová	
Olga Jančíková	
Dr. Pírman	
Andulka	

Po prvním jednání uplyne doba čtyř let.

Začátek v 8 hod. večer.

Cenymíst:
I. místo 80 hal., II. místo 60 hal., k stání 40 hal.

Ku hojně návštěvě učitelů

Výbor.

27)

159. hra.

Spolek divadelních ochotníků v Sedlci

sehrje

v neděli, dne 8. listopadu 1908
v síle hledi „na knutič“

DOLOROSA.

Drama o 4 dějstvích. Napsal Abigail H. Horáková. — (Hra poprvé provozována na král. česk. zem. a Národ. divadle v Praze dne 23. září 1904.)

OSOBY:

Mateřka Koubková, upravní zprávkářka	Marie a její tři děti	sl. A. Sourkova
Karel Chrstík, milovník	První tajemník	p. Petr
Vladěk Jozera, kapelník	paní a její tři děti	p. Dr. Sourk ml.
Laura Dolná, herečka	neznámá dívka	sl. Šebáková
P. Koubková, Matěrnina matka		sl. Lesáková
P. Valtrův		sl. Bendová
Polda Chrástová		s. J. Sourkova
Olga Jančíková		sl. Bergmannova
Dr. Pírman		p. Dolan
Andulka		Lesáková ml.

Po prvním jednání uplyne doba sedmi let. — Po prvním jednání delší přestávka.

Začátek o 7. hodině večer.

Ceny míst obyčejné.

Děti školní nemají přístupu.

28)

V úterý dne 29. ledna 1918.
Ve prospěch místní odbočky
Červeného kříže.

Titulní roli hraje **B. Tuttrová.**
Městské divadlo v Turnově.
Umělecká družina ředitelstvím Józý Tuttra.

Repertoriál ků Národního divadla v Praze.

DOLOROSA.

Hra o 4 dějstvích. — Napsal Abigail Horáková. — Režisér Alex Kantor.

Osoby:

Mateřka Koubková, upravní zprávkářka	Karel Chrstík, milovník	Vladěk Jozera, kapelník	Laura Dolná, herečka	P. Koubková, Matěrnina matka	P. Valtrův	Polda Chrástová	Olga Jančíková	Dr. Pírman	Andulka Jileta	Čítapek	M. Partyková	A. Kantorová	A. Dvořák	M. Kantorová
Jiřina J. B.	J. Partyk	B. Ropná	M. Koubková	M. Divišková										

Po prvním jednání uplyne doba čtyř roků.

Začátek přesně o půl 8. hod. večer.

Ceny míst: Lože č. 1, 6 a 8, po 24,- K (6 osob); Lože č. 2, 3, 4 a 5, K 16,- (4 osoby); Ložové sedadla v kůl. č. 7, K 4,-; sedadla v přízemí K 3,-; sedadla na galerii K 1,20; k stání v přízemí 1 K, na galerii 80 hal.

Připravuje se: **Maryša.**
Novinka: **Vlci v noci.**

Málo a spol., Turnov.

29)

RÁDNOU ČLEN
ŽEMBOČ

1874

RIEGRŮV
OKRSEK

Ochotnický divadelní spolek v Semilech.

Sokolovna v Semilech. Neděle, 1. listopadu 1908.

Prospěch veřejnosti v rámci dobročinnosti Abigail Hedy Horákové.

DOLOROSA

Drama o 4 dějstvích. Napsal Abigail H. Horáková. — (Hra poprvé provozována na král. česk. zem. a Národ. divadle v Praze dne 23. září 1904.)

OSOBY:

Mateřka Koubková, upravní zprávkářka	Karel Chrstík, milovník	Vladěk Jozera, kapelník	Laura Dolná, herečka	P. Koubková, Matěrnina matka	P. Valtrův	Polda Chrástová	Olga Jančíková	Dr. Pírman	Andulka	Marie a její tři děti	První tajemník	paní a její tři děti	neznámá dívka
Jiřina J. B.	J. Partyk	B. Ropná	M. Koubková	M. Divišková									

Po prvním jednání uplyne doba sedmi let. — Po prvním jednání delší přestávka.

Začátek přesně o 8. hodině večer. — Konec o 9. hodině večer.

Ceny míst: Lože č. 1, 6 a 8, po 24,- K (6 osob); Lože č. 2, 3, 4 a 5, K 16,- (4 osoby); Ložové sedadla v kůl. č. 7, K 4,-; sedadla v přízemí K 3,-; sedadla na galerii K 1,20; k stání v přízemí 1 K, na galerii 80 hal.

Připravuje se v hledišti
Orchard Hauptmann: **„Potopený zvon“.**

34)

Svandovo divadlo na Smichově.

V sobotu 4. dubna 1903. Začátek o 7. hod. več.

Ve prospěch inspicienta Eman. Krpálka.
Jako host vystoupí slečna Štěpánka Brdova.

Novýk. Poprvé.

OČISTA.

Drama v 1 jednání. Napsal Abigail H. Horáková.

Novýk. Poprvé.

DRUŽKA.

Drama v 1 jednání. Napsal A. Schiller. Přeložil H. Kříž.

U OTCE PROKOPOVA

Novýk. v 1 jednání. Napsal B. Jeroným. Přeložil Z. Kubík.

Režisér Jan Kubík.

Předprodej lístka v knihovně p. F. A. Jahnka u Narod. divadlo a p. Kůtka na Smíchově, Klugeho 17. a 28.

35)

Na všeobecnou žádost po druhé!

Městské divadlo v Turnově. Ve středu 5. listopadu 1913.

Umělecká družina ředitelstvem J. Tuttra.

Reprisa původní hry.

ŠTAJNSNAIDRI

Turnovský obrázek z XVIII. století o 3 dějstvích. Napsal Abigail H. Horáková a Dr. J. V. Smák. Ve scénu uvádí včelní režisér Fr. Želkovský.

OSOBY:

David Štajnsnajt, starší (vlastník)	Štajnsnajt, mladší (vlastník)	Štajnsnajt, třetí (vlastník)	Štajnsnajt, čtvrtý (vlastník)
Štajnsnajt, pátý (vlastník)	Štajnsnajt, šestý (vlastník)	Štajnsnajt, sedmý (vlastník)	Štajnsnajt, osmý (vlastník)
Štajnsnajt, devátý (vlastník)	Štajnsnajt, desátý (vlastník)	Štajnsnajt, jedenáctý (vlastník)	Štajnsnajt, dvanáctý (vlastník)

Osoby v zjevení:

Štajnsnajt, třetí	Štajnsnajt, čtvrtý
Štajnsnajt, pátý	Štajnsnajt, šestý
Štajnsnajt, sedmý	Štajnsnajt, osmý
Štajnsnajt, devátý	Štajnsnajt, desátý
Štajnsnajt, jedenáctý	Štajnsnajt, dvanáctý

Začátek v 8 hod. večer. Otevření pokladny v 7 hod.

Ceny míst: Loko 2.7 za 7 K, loko 1. 6 a 8 po 5 K, ostatní loko po 5 K, loděvní podlaží 1 K 20 h, sedáček v přízemí 1 K 10 h, sedáček na galerii 50 h, a stůl v přízemí 40 hal., a stůl na galerii 24 h, studijní stůl s dřevěným židlí (přes ležáky) 30 h.

Předprodej lístky v holičském závozdě pana Černý, kde se pp. abonementům lich lístky rezervují do 2 hod. Dělnické lístky za sníženou cenu i na sedadla v del. domě a u diváků.

Studuje se: „Plukovník Felt“ (Záhadný případ).

36)

Městské divadlo Král. Vinohradů.

V sobotu dne 30. června 1917. 176. hra v předpl. (IV. čtvrtka, 2. osm.)

Poprvé!

Na pevné půdě

Vlastní hra v třech dějstvích. Napsal Abigail H. Horáková. — Režie: František Štárl.

OSOBY:

Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)
Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)
Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)	Anna Křiváňková, vdova (vlastník)

Začátek o 8. hod. večer. Konec o 9.10. hod.

Ceny míst (včetně válečných příplatků):

Výhledná loka v přízemí	1.00	1.00
Loka v přízemí a 1. balkon	0.80	0.80
Loka na 2. balkon	0.60	0.60
Loka na 3. balkon	0.40	0.40
Loka v přízemí a 1. balkon	0.20	0.20
Loka na 2. balkon	0.10	0.10
Loka na 3. balkon	0.05	0.05

V neděli dne 1. července 1917. Začátek o 8. hod. večer. Konec o 9.10. hod.

Fidlovačka (vlastní hra v 1 jednání a 2 dějstvích)

Fidlovačka (vlastní hra v 1 jednání a 2 dějstvích)

Za příčinou stavebních oprav **Zůstane divadlo ve dnech 2. až 14. července (včetně) zavřeno.**

37)

Divadelní spolek v Lomnici n. Pop.

V sobotu dne 27. září 1919

2. hra v předplaceni.

Abigail Horáková:

ŽENA V LEGIONÁŘOVA

Obrázek ze života o 3 dějstvích.

OSOBY:

Továrník Kalina	Jeho manželka	Jeho syn	Jeho přítel
Kata, dcera	Milota Jeskovičková, její matka, otcovládá, Ph. Dr.	Nadporučík Rašák	Milota, jeho chůva
Hvězdovský, posluha	Jeho syn	Lešák	Milotaček (přítel)

Před dějeví odehrává se v době mobilizace 1914, druhé 23. prosince, třetí 21. prosince 1918 v bytě Milotě (na Staroměstské náměstí) v Praze.

Začátek o půl 8. hod. večer. Ceny míst obvyklé.

Předprodej lístky u p. Šádka na náměstí. Školní děti přístup nemají.

